

Innst. S. nr. 147

(2000-2001)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om idrettslivet i endring - om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet

St.meld. nr. 14 (1999-2000)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Begrunnelse og bakgrunn for meldingen

Idrett og fysisk aktivitet er omfattet av stor interesse i samfunnet. Generelt kan en skille mellom et aktivt og et passivt engasjement. Det aktive engasjement kan komme til uttrykk ved at den enkelte aktiviserer seg som mosjonist, som aktiv i et idrettslag, eller som toppidrettsutøver. Det passive idrettsengasjementet kan ytre seg gjennom å være tilskuer ved idrettsarrangement, interesse for fjernsynssendinger og deltakelse i idrettsrelaterte spill. Utstrakt mediedekning av idrett og høye seertall ved fjernsynssendte idrettsbegivenheter er tydelige tegn på stor interesse for idrett i befolkningen.

En relativt stor andel av befolkningen driver idrett eller fysisk aktivitet i form av konkurranse, trening og mosjon.

Frivillig arbeid i lokale lag og foreninger er en forutsetning for den aktivitet som skapes i norsk idrett. Virksomheten i den frivillige idretten utgjør en betydelig samfunnsmessig ressurs.

Idretten har tidligere blitt sett på som en enhetlig bevegelse. En nærmere presisering av begrunnelsene for statlig medvirkning på idrettsområdet har derfor ikke vært ansett som nødvendig. I dag er denne enheten under press av indre og ytre krefter, noe som har resultert i et mer flertydig idrettsbilde.

I løpet av det siste tiåret har omfanget av fortjenestebaserte aktivitetstilbud økt i det norske samfunn. Denne utviklingen kan for det første ha sin årsak i at befolkningen ønsker et mer differensiert tilbud enn det de frivillige organisasjonene kan tilby. Differensieringen på tilbudssiden følger den alminnelige tendensen til individualisering av livsstil i befolkningen, og idrett og fysisk aktivitet utgjør intet unntak.

En annen grunn kan være den alminnelige velstandsutviklingen som har gitt folk en større disponibel inn-

tekt enn tidligere. På en rekke områder innen kultur og fritidsaktiviteter har frivillig organiserte aktiviteter fått konkurranse fra kommersielle og fortjenestebaserte tilbud.

En tredje årsak er de alminnelige endringene i livsstil som følger moderniseringen av samfunnet, og som fører med seg nye behov for fysisk utfoldelse.

Fortjenestebaserte aktører har også gjort seg gjeldende innenfor toppidretten. Primærårsaken er den sterke mediefokuseringen som enkelte idretter og utøvere er gjenstand for. Utviklingen har ført betydelige pengestrømmer inn i idretten, og muliggjort omfattende satsing på å få fram topputøvere. Den har også ført til en betydelige inntektsøkning for enkeltutøvere, dels som lønn og dels som sponsor- og reklameinntekter.

Denne utviklingen har ført til at de klassiske kjennetegnene på frivillig organisering, demokrati og fortjenestefrie organisasjonsformer, har forvitret på enkelte områder. Den frivillige idretten er ikke lenger enerådene når det gjelder å gi et aktivitetstilbud. I de kommende årene vil høyst sannsynlig konkurransen fra de fortjenestebaserte tilbudene øke. Dette er en utvikling som vil stille den frivillig organiserte idretten overfor store utfordringer.

Fortjenestebaserte eierformer blir i økende grad vevd inn i de frivillige, demokratiske organisasjonsformene. Frivillige idrettsorganisasjoner kan på ulike måter gå i partnerskap med fortjenestebaserte aktører. Noen samarbeidsformer kan føre til at idrettslaget får svekket sin demokratiske innflytelse over viktige disposisjoner. Økonomiske blandingsløsninger kan også føre til at overskudd i klubben kan tas ut av private medeiere som fortjeneste.

Som en del av den generelle samfunnsutviklingen, gjør endringene innen idretten og det frivillige organisasjonsliv det nødvendig med en oppdatering av

grunnlaget for statens idrettspolitik inn i første tiår av et nytt århundre. En ny stortingsmelding om idrett og fysisk aktivitet er i første rekke begrunnet ut fra behovet for å videreutvikle og klargjøre statlige idrettspolitiske målsettinger.

Den overordnede målsettingen for statlig idrettspolitik har siden 1970-tallet vært "idrett for alle". Denne målsettingen ble senest understreket i St.meld. nr. 41 (1991-1992) Om idretten. Folkebevegelse og folkeforlystelse.

Begrunnelsene for statlig medvirkning og støtteordninger til idrettsformål er knyttet til egen- og nytteverdien av idrett og fysisk aktivitet. Med egenverdi menes den opplevelse selve utøvelsen av aktivitet gir i form av glede og mestring. Idrett har videre ofte vært ensbetydende med deltakelse i et fellesskap, som både har verdi for den enkelte og for samfunnet, gjennom etablering av nettverk og organisasjoner. Idrettens nytteverdi er fra statens side særlig knyttet til helseperspektivet. Den positive effekt som fysisk aktivitet har som en del av det forebyggende helsearbeidet, bidrar til å styrke berettigelsen for statlig støtte.

Den forrige idrettsmeldingen, St.meld. nr. 41 (1991-1992), ble behandlet i Stortinget høsten 1992. På de årene som er gått, har både idretten og samfunnet forandret seg. Endringene i livsstil og livsmønstre, og endrede former for fysisk utfoldelse, skaper nye rammebetingelser for framtidens idrettspolitik. Større mangfold av tilbud om fysisk aktivitet og framveksten av nye eier- og samarbeidsformer, stiller den offentlige idrettspolitikken overfor nye utfordringer i form av klarere prioriteringer.

I St.meld. nr. 27 (1996-1997) Om statens forhold til frivillige organisasjoner og i St.meld. nr. 44 (1997-1998) Tilleggsmelding om statens forhold til frivillige organisasjoner er prinsippene for en framtidig, samordnet politikk overfor de frivillige organisasjonene trukket opp. Her presenteres tre ulike målsettinger for offentlig samhandling med organisasjonene:

1. å styrke frivillig, lokalt, medlemsbasert virke,
2. å inngå i verdibaserte samvirkeformer med frivillige organisasjoner, og
3. å støtte økonomisk en fortjenestefri produksjon av velferdsytelser.

I Innst. S. nr. 101 (1998-1999) blir det konstatert at det er bred politisk enighet omkring ovennevnte prinsipper. Bakgrunnen for klargjøringen av disse grunnsynene var dels å etablere overordnede normer som tildelinger til, og samhandling med, frivillig virke kan forankres i.

Dels var også hensikten å tydeliggjøre hvilke grunnpremisser som gjelder for statens samhandling med de frivillige organisasjonene. En slik premiss er kravet om fortjenestefrihet som, slik det er gjort rede for ovenfor, innebærer eierformer der ressursene kommer organisasjonen til gode, og ikke kan tappes som privat profit.

Intensjonen i St.meld. nr. 27 (1996-1997) og i St.meld. nr. 44 (1997-1998) var å styrke de lokale, medlemsbaserte aktivitetene i de frivillige organisasjonene. Dette innebærer at statlige ressurser bør fordeles slik at de kommer det lokale foreningslivet til gode.

Anvendt på idrettsfeltet setter disse intensjonene fra Stortinget søkelyset på det lokale, frivillige idrettslivet, og dets vekstvilkår i morgendagens samfunn. For Regjeringens idrettspolitik blir det i framtiden et prioritert mål å styrke det frivillige, lokale idrettsarbeidet. Det er fire hovedgrunner til denne prioriteringen:

- De lokale, frivillige organiserte idrettsaktivitetene gir en rekke sosiale gevinster, som kommer i tillegg til de idrettslige. Frivillig idrettsorganisering bidrar til å styrke lokalt fellesskap, og skaper sosiale bånd mellom foreldre, naboer, utøvere og andre deltakere.
- Den frivillige idretten gir trening i demokratiske samhandlingsformer. Det er Regjeringens syn at dersom de frivillige og sivile demokratiske institusjonene svekkes, vil også den allmenne interessen for demokratisk deltakelse svekkes.
- Den frivillige organiserte idretten gir selv betydelige tilskudd til egen drift, i form av ubetalt innsats. En vesentlig del av denne innsatsen er rettet inn mot driften av aktiviteten og organisasjonen.
- Den medlemsbaserte idretten har tradisjonelt vært basert på en fortjenestefri organisasjonsform.

Sett under ett gir disse premissene en tydelig retning for Regjeringens framtidige idrettspolitik. Idrett som drives i lokale frivillige medlemsbaserte foreninger skal prioriteres. Det er imidlertid ikke alle som finner et tilfredsstillende aktivitetstilbud innenfor den organiserte idretten, og mange velger derfor å drive fysisk aktivitet i egenorganiserte former. Regjeringen anser det derfor som viktig at statlige midler til idrettsformål også bidrar til å sikre muligheten for egenorganisert fysisk aktivitet for befolkningen.

Meldingen inneholder Regjeringens forslag og konklusjoner, samt et innholdsmessig sammendrag.

I meldingen beskrives sentrale utviklingstrekk på idrettsområdet, med vekt på perioden etter at forrige idrettsmelding ble behandlet i 1992. For å kunne utrede og fremme forslag til en framtidig statlig politikk på idrettsområdet, er det nødvendig å gi en oppdatert virkelighetsbeskrivelse. De utviklingstrekk som preger samfunns- og organisasjonslivet ved inngangen til det 21. århundre, må ligge til grunn for analysen av statens posisjon på dette området. Sentrale elementer i en slik beskrivelse er en gjennomgang av statlig organisering og målsettinger innenfor områdene idrett og fysisk aktivitet. Videre inneholder kapitlene en gjennomgang av utviklingen på sentrale områder innen idrettsområdet, i særlig grad aktivitets- og anleggsutviklingen.

I meldingen klargjøres mål og områder som er særlig viktige for den statlige idrettspolitikken. Det foretas

videre en avgrensning av virksomhetsområder og organisasjonsformer hvor statlig medvirkning er uaktuelt.

De overordnede målsettinger og virkemidler, leder over i en mer konkret diskusjon om framtidig statlig politikk på anleggs- og aktivitetsområdet.

Organiseringen av statlig medvirkning på området idrett og fysisk aktivitet, tas opp i meldingen. Dette innebærer en redegjørelse for økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene i meldingen.

1.2 Nærmere om meldingen og konklusjoner

I denne meldingen blir idrett og fysisk aktivitet for alle definert som den overordnede visjonen for statlig idrettspolitik. Visjonen er et uttrykk for at det ikke bare er idrett i regi av idrettsorganisasjonene som berettiger offentlig støtte.

Det sentrale er at befolkningen som helhet skal gis mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet. I dette ligger også at hensynet til likestilling skal ivaretas gjennom både aktivitetstilbud samt utforming og tilgjengelighet til anlegg. Dette betyr at statlige midler til idrettsformål må fordeles slik at de både kommer den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode, og at de stimulerer og styrker muligheten for utøvelse av egenorganisert fysisk aktivitet. På denne bakgrunn er det i meldingen utledet tre grunnleggende mål for anvendelse av spillemidler:

1. Staten vil støtte den frivillige, medlemsbaserte idretten økonomisk slik at idrettsorganisasjonene kan opprettholde og utvikle et omfattende og godt aktivitetstilbud, primært på lokalt nivå.
2. Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Anleggsmassen bør tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen. Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom mulighet for egenorganisert aktivitet.
3. Staten vil støtte norsk toppidrett økonomisk slik at grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø sikres, og at toppidretten fortsatt kan framstå som en kulturell identitetsskaper i det norske samfunn.

Regjeringen peker i meldingen på at barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år) er primære målgrupper for det statlige engasjementet på idrettsområdet. Det understrekes at barn må sikres et allsidig tilbud om idrett og fysisk aktivitet. Anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstillende barns behov for fysisk aktivitet i organiserte og egenorganiserte former, vil derfor bli prioritert. Når det gjelder ungdom, tas det sikte på å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Ungdom må gis mulighet til å medvirke i utforming av anlegg. Anleggene bør fungere som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene.

Regjeringen mener videre at idrettslagene vil være en svært viktig arena for å skape lokale sosiale nettverk, som bidrag til gode og trygge lokalsamfunn. Regjeringen ønsker derfor å styrke rammebetingelsene for frivillig, medlemsbasert idrett på lokalt nivå.

Idretten har de senere år blitt gjenstand for en økende grad av kommersialisering. Dette har resultert i framvekst av fortjenestebaserte eierformer i og i nær tilknytning til den frivillige medlemsbaserte idretten. Dette nødvendiggjør klarere avgrensninger for hvordan den statlige støtten til idretten kan benyttes. Regjeringen understreker derfor i meldingen at tilskudd fra spillemidlene ikke skal kunne benyttes til virksomheter eller organisasjonsformer hvor overskudd kan tas ut av private eiere.

Spillemidlene har hovedsakelig gått til utbygging av idrettsanlegg og til den frivillig organiserte idretten. Regjeringen legger opp til at dette fortsatt skal være hovedlinjene i den statlige idrettspolitikken.

Anlegg

Gjennom rammefordeling av spillemidler til de respektive fylkeskommuner søker departementet å ivareta hensynet til at det skal være noenlunde lik tilgang på anlegg for befolkningen uavhengig av bosted. Hvilke anleggstyper som bygges vil i første rekke være et resultat av kommunale og fylkeskommunale behov og prioriteringer. Målet for anleggsutbyggingen er å gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Spesielt vil en prioritere anleggstyper som harmonerer med aktivitetsprofilen til barn og ungdom. Videre vil det satses på anleggstyper som kan brukes av mange og som gir mulighet for egenorganisert fysisk aktivitet.

Eksisterende nærmiljøanleggsordning vil videreutvikles. Regjeringen ønsker et større fokus på utvikling av nærmiljøanlegg i tilknytning til skolenes uterom.

For å utjevne kommunenes evne til å investere i anlegg og områder for idrett og friluftsliv, opererer departementet med høyere tilskuddssatser i enkelte kommuner. Regjeringen ønsker å videreføre ordningen med Nord-Norge-tillegget og graderte stønadssatser. Det foreslås i meldingen å justere kriteriene for beregningsgrunnlaget til graderte stønadssatser. Tidligere ble dette beregnet på bakgrunn av rammeoverføringer per innbygger, mens en nå vil gå over til å benytte kommunens frie inntekter korrigert for variasjon i utgiftsbehovet. Det er departementets oppfatning at dette gir et bedre bilde av kommunenes økonomi. I tillegg ønsker departementet å innføre en ordning som gir høyere tilskuddssatser for enkelte anleggstyper i kommuner med lavt innbyggertall. Dette som kompensasjon for lavere investeringsevne.

En relativt stor andel av den eksisterende anleggsmassen i Norge er eldre anlegg. Enkelte av anleggene holder ikke mål i forhold til dagens krav, enten på grunn av at anleggene er nedslitte eller at kravene som stilles i dag er høyere enn da anleggene ble bygd. For mange av disse anleggene er derfor rehabilitering en

forutsetning for fortsatt drift. Det vil også i et samfunnsøkonomisk og miljømessig perspektiv ofte være mer lønnsomt å rehabilitere enn å bygge nye anlegg. Prioriteringen av rehabilitering vil derfor bli videreført.

Aktivitet

Statlige midler til aktivitet blir i første rekke kanalisert gjennom NIF. Dette begrunnes med at NIF er en frivillig organisasjon som aktiviserer en stor del av befolkningen, spesielt barn.

Den generelle utviklingen i samfunnet får konsekvenser for måten idretten organiseres på, og for den offentlige idrettspolitikken. Differensieringen av tilbuds- og aktivitetsformer som finner sted, stiller både den frivillige organiserte idretten og den statlig politikken overfor store utfordringer. De frivillige idrettsorganisasjonene må på sin side ta stilling til hvordan tilbud kan organiseres for å møte befolkningens framtidige behov for fysisk utfoldelse. Staten må utforme et sett med virkemidler som gjør at rammebetingelsene for idrett og fysisk aktivitet blir best mulig, og i samsvar med overordnede politiske mål.

NIFs rolle og funksjon vil over tid måtte vurderes i forhold til om aktivitetstilbudet i medlemsorganisasjonene tilfredsstiller behovene i befolkningen, og om organisasjonenes tilbud er i tråd med overordnede idrettspolitiske mål. Dersom idrettsorganisasjonene over tid utvikler en nærmere sammenveving med fortjenestebaserte eierformer, vil dette få konsekvenser for de statlige overføringene.

Statlig støtte til NIF har på 1990-tallet hovedsakelig vært gitt gjennom et stort rammetilskudd og som øremerkede midler innenfor særlige prioriterte områder.

Riksrevisjonen (Dokument nr. 3:12 (1997-1998)) har foretatt en analyse av Kulturdepartementets oppfølging av rammetilskuddet til NIF. Hensikten var å avdekke om oppfølgingen gav tilstrekkelig informasjon til å vurdere om de overordnede idrettspolitiske målene nås. Riksrevisjonen er av den oppfatning at dagens plan- og rapporteringssystem ikke gir tilstrekkelig informasjon om bruken av spillemidlene og virksomheten i idrettsorganisasjonene. Etter Riksrevisjonens vurdering bør det utvikles et helhetlig plan- og rapporteringssystem basert på begrenset og relevant nøkkelinformasjon om virksomheten i NIF sentralt, særforbund og idrettskretser.

Departementet har siden 1997 arbeidet med å utvikle en ny budsjettstruktur for overføring av spillemidler til NIF. Omleggingen skyldes at departementet ser behov for å klargjøre sammenhengen mellom søknad, overføring og rapportering fra NIF. Dette i første rekke for å sikre at offentlige overføringer bidrar til å bedre rammebetingelsene for de deler av den organiserte idretten hvor aktiviteten skapes.

Regjeringen har videre, på bakgrunn av Innst. S. nr. 101 (1998-1999), utviklet en ny tilskuddsordning direkte rettet mot lokale idrettslag. Tilskuddsordningen vil bidra til å styrke rammebetingelsene for den frivil-

lige medlemsbaserte idretten for barn og ungdom på lokalt nivå.

Regjeringens forslag

- Visjonen for idrettspolitikken er "idrett og fysisk aktivitet for alle". Det innebærer at flest mulig skal gis mulighet til å utøve idrett og fysisk aktivitet.
- Det skal spesielt satses på å legge forholdene til rette for et allsidig tilbud om idrett og fysisk aktivitet for barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år).
- Innen alle områder vil det være et prinsipp at tilskudd fra spillemidlene ikke skal danne grunnlag for fortjenestebaserte eierformer eller omdannes til fortjeneste for private eiere.
- Det skal fortsatt satses på nærmiljøanlegg. Regjeringen ønsker et større fokus på utvikling av nærmiljøanlegg i tilknytning til skolens uterom.
- Det skal fortsatt satses på rehabilitering.
- Kravet om tilrettelegging for funksjonshemmede vil bli videreført.
- Enkelte anleggstyper med høyt brukspotensial og anleggstyper som gir muligheter for egenorganisert fysisk aktivitet prioriteres ved at tilskuddssatsene økes.
- Fylkeskommunene skal fortsatt stå for detaljfordelingen av midler til idrettsanlegg i kommunene. Rammeoverføringene fra departementet til fylkeskommunene for ordinære anlegg bestemmes av tre kriterier, godkjent søknadssum, antall innbyggere og anleggsfordeling.
- Høyere tilskuddssatser til kommunene i Nord-Norge og Namdalen opprettholdes. Graderte stønadssatser justeres fra rammeoverføringer per innbygger, til kommunenes frie inntekter korrigerert for variasjon i utgiftsbehovet. I tillegg gis det høyere tilskuddssatser til enkelte prioriterte anlegg i kommuner med lavt innbyggertall.
- Økningen av tilskuddssatsene til prioriterte anleggstyper og økt vekt på anleggsfordeling ved overføring av spillemidler til fylkeskommunene, vil gi mulighet for å bedre anleggsdekningen i storbyene.
- Tilskudd til bygging av anlegg for internasjonale mesterskap og konkurranser foretas gjennom tilskuddsordningen for nasjonalanlegg.
- Departementet vil innføre en ny budsjettstruktur for overføringene av spillemidler til NIF. Det er et mål at en større del av midlene skal tilfalle lokalnivået hvor aktiviteten skapes. Det er videre et mål at omleggingen til ny budsjettstruktur vil gi nødvendig innsyn i virksomheten i forhold til offentlige dokumentasjonsbehov.
- I Innst. S. nr. 101 (1998-1999) gav Stortinget sin tilslutning til at det skal etableres en ny tilskuddsordning for lokale lag og foreninger. I meldingen blir en slik tilskuddsordning for idrettsområdet beskrevet.
- Departementet vil i perioden fram til 2003 vurdere hvordan offentlige myndigheter på regionalt og

lokalt nivå kan bidra til at en større andel av befolkningen får et tilbud om idrett og fysisk aktivitet.

- Den raske utviklingen i samfunnet generelt og innenfor idretten spesielt, gir et stort behov for ny kunnskap. Departementet foreslår derfor at satsingen på forsknings- og utviklingsarbeidet gradvis økes.
- Departementet ønsker å videreføre storbyprosjektet på aktivitetsområdet, og vil bygge på de erfaringer som er framkommet gjennom den evaluering som ble foretatt av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i 1998.
- Det vil være viktig å sikre grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø. Det legges derfor opp til en egen basisfinansiering av toppidrett, og fortsatt satsing på antidopingarbeid.
- Det anses som viktig at Stortinget gis en regelmessig orientering om utviklingen innen idrettsområdet, og at det med jevne mellomrom legges opp til en mer omfattende idrettspolitisk debatt. På denne bakgrunn blir det foreslått at Regjeringen legger fram en stortingsmelding om idrett og fysisk aktivitet i hver stortingsperiode, og at kulturministeren med jevne mellomrom holder en idrettspolitisk redegjørelse.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jon Olav Alstad, Frank Willy Larsen, Liv Marit Moland, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Shahbaz Tariq, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad og Ola T. Lånke, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold og Per Sandberg, fra Høyre, Trond Helleland og Inger Stolt-Nielsen, fra Senterpartiet, Anne Enger Lahnstein, og fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, mener idrettens sentrale rolle i samfunnet betinger en hyppig oppfølging av de bevilgende myndigheter. Tidligere har Stortinget hatt anledning til å drøfte idrettspolitikk gjennom de årlige budsjettbehandlingene, egne saker knyttet til idrett og gjennom de idrettsmeldinger som Stortinget har hatt til behandling. Komiteen registrerer at sentrumsregjeringen mente det var tilstrekkelig å drøfte idrettspolitikken gjennom en melding hver stortingsperiode og redegjørelser oftere.

Idrett er omfattet av stor interesse i det norske samfunnet. Det kommer til uttrykk gjennom stor interesse for toppidrett og mediadekning av idrettsbegivenheter. Komiteen registrerer at det har en betydelig verdi som underholdning og er viktig i arbeidet for å bygge en nasjonal og kulturell identitet. Det arbeidet og idrettsutøvelsen som skjer blant vanlige folk og spesielt barn og ungdom får derimot sjelden tilsvarende

oppmerksomhet på tross av at det er der mye av det frivillige og viktigste arbeidet skjer. Ikke minst er dette arbeidet viktig for å fremme den helsemessige kompetansen blant barn og unge, og å vedlikeholde denne senere i livet. Komiteen registrerer også at det skjer mye idrettslig aktivitet utenfor den organiserte delen, hovedsakelig gjennom egenaktivitet. Komiteen har merket seg at stortingsmeldingen har vektlagt det arbeidet som skjer i bredden og er fornøyd med det.

2.2 Sentrale utviklingstrekk på idrettsområdet

Generelle utviklingstrekk

Komiteen registrerer at samfunnets økende mobilitet har sterk innvirkning på det sosiale handlingsmønsteret vårt. På tross av dette vil nærmiljø og bosted være et viktig utgangspunkt for samhandling. Dette skaper behov for å utvikle nye møteplasser som tar høyde for at det har skjedd endringer i samfunnet, og som skaper behov for arenaer der det kan utøves aktivitet. Komiteen har merket seg at de nordiske landene, på tross av mange likhetstrekk, har opplevd ulike måter for organisering av idretten. Dette har medført at det i enkelte land har vokst frem flere organisasjoner, mens det er en hovedorganisasjon i Norge. Det er videre et allment trekk at det statlige bidraget til idretten blir mindre fremtredende i finansieringen av idretten når inntektene fra andre kilder har økt betydelig. I tillegg er fremveksten av sentra som selger de tjenestene som idretten produserer, et trekk i utviklingen som kan få innvirkning på hvordan den statlige idrettspolitikken utformes.

Komiteen slutter seg til beskrivelsen av de frivillige organisasjonene, og vil understreke at idretten er en betydelig del av dette. Det er videre et trekk i utviklingen at flere velger å ikke holde medlemskap i en organisasjon, men deltar på ad-hocbasis utenfor de etablerte organisasjonene. Det er da viktig å sikre at denne deltagelsen kan skje også innenfor de frivillige organisasjonene, og at de økonomiske støtteordningene tilpasses denne utviklingen. Det vises til at utgangspunktet for å kunne motta støtte som frivillig organisasjon er en demokratisk struktur der enkeltmedlemmer kan være med i beslutningsprosessene.

Utviklingstrekk ved den organiserte idretten

Komiteen merker seg at spennet i idrettsorganisasjonene øker. Det medfører større avstand mellom det frivillige arbeidet som skjer i lokale idrettslag og den toppidretten som opplever en tiltagende kommersialisering og profesjonalisering. Det er fortsatt slik at idretten organiserer en betydelig yngre gruppe enn det øvrige frivillige apparatet. Ikke minst har det sammenheng med at barn og deres foreldre organiseres sammen, både som utøvere og funksjonærer. Det frivillige arbeidet som skjer fra foreldres side er svært viktig for idretten og samfunnet for øvrig, og skaper en sosial møteplass på tvers av generasjonene.

Komiteen registrerer at det har skjedd en kraftig utvikling i retning profesjonalisering de siste ti årene.

Dette får følger for den måten idrettens organisasjoner opptrer og organiserer seg. Det blir viktig for organisasjonene å opptre på en profesjonell måte, slik at utøvere og organisasjon fortsatt kan utvikles sammen. Dette er et resultat av en ønsket utvikling fra idrettens side, og det er betydelige økonomiske interesser knyttet til denne utviklingen. Det stiller store krav til kvaliteten på det arbeidet som skjer fra idrettens organisasjoner, og må medføre en kompetanseheving i administrasjonene.

Komiteen registrerer at det blir mer vanlig å benytte seg av organisasjonsformer som er vanlig i næringslivet. På den måten blir toppidretten organisert gjennom både klubber og aksjeselskaper. Dette er ofte nødvendig for bl.a. å kunne finansiere og holde vedlike anlegg, men blir også brukt for å sikre den daglige driften. Dette stiller store krav til profesjonalitet for å sikre utøvernes muligheter og rettigheter. På denne måten har toppidretten beveget seg inn i en tradisjonell arbeidstaker/arbeidsgiversituasjon som gjør at idretten må forholde seg til de lover og regler som gjelder i samfunnet for øvrig. Det er likevel grunn til å understreke at dette ikke er et fremtredende trekk ved idrettsutviklingen, selv om mediaoppmærksomheten er stor. Komiteen vil understreke at det er breddeidretten og den uorganiserte egenaktiviteten som må stå i sentrum for statens idrettspolitik.

Komiteen følger utviklingen av det kommersielle treningstilbudet, og registrerer at dette ikke fører til en fortrengning av den organiserte idretten. Derimot fører dette til at utøverne går fra å være en del av det frivillige og medlemsbaserte systemet til å bli konsumenter. Det gjenstår å se om dette vil føre til mindre aktivitet i idretten, eller om det vil være et supplement til den allerede eksisterende aktivitet.

Idrett for alle

Komiteen har merket seg at det er viktig for folkehelse at det drives fysisk aktivitet, men at dette ikke nødvendigvis henger sammen med stadig økende treningsvolum. Det er også viktig å understreke at den organiserte idretten aldri vil erstatte den egenaktiviteten som skjer gjennom lettere trening som f.eks. gang og turgåing, sykling og skiturer. Men for den statlige idrettspolitikken vil dette være et viktig element. Komiteen registrerer at idretten organiserer en liten del av vår aktivitet, noe som ofte gjøres gjennom sterkt tidsavgrensede intervaller men med intensiv trening. Det er også store forskjeller mellom kjønnenes måte å organisere sin aktivitet på.

Anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet

Komiteen har merket seg den utbyggingen som har skjedd av idrettsanlegg, og registrerer at deknningen i store deler av landet er god. Det har vært bygd særlegg uten at dette har vært sett i sammenheng med andre idretter og aktiviteter som organiserer folk. Det er påfallende å registrere den oppblomstring og fokus

som har vært om enkelte typer anlegg til forskjellige tider. Komiteen registrerer at det er store forskjeller i anleggsdekningen mellom fylker, og at storbyene skiller seg klart negativt ut med liten dekning av anlegg. Det registreres at dekningsgraden på svømmeanlegg, flerbrukshaller og ishaller er lav i enkelte deler av landet, og at dette også er et kommunalt ansvar. Komiteen mener det er en sammenheng mellom de anlegg som bygges og den aktiviteten de ulike idrettsgrener opplever. Dette vil igjen medføre at muligheten til å utvikle toppidrettsutøvere henger sammen med hvilke anlegg som bygges.

Komiteen er fornøyd med de krav som nå stilles til kommuner og fylkeskommuners planverk knyttet til anleggsutbygging. Dette medfører en sterkere fokus på helheten ved utbygginger, men det gjenstår å få en sterkere betoning av disse anleggenes samspill med det øvrige samfunn. Komiteen vil understreke at plankravene også må innbefatte behovet for å regulere arealer til vannsportaktiviteter.

Komiteen registrerer at det i dag ikke er knyttet vilkår til egenbetaling ved bruk av haller. Det er likevel kommuner som har valgt å redusere prisen eller stille hallene gratis til disposisjon for barn og unge. Komiteen registrerer at voksnes bruk av anlegg kan medføre at barn og ungdom blir presset ut av anleggene. Det er videre viktig også å stille anlegg til rådighet for egenaktivitet.

Komiteen har merket seg at mange anlegg er av eldre årgang, og at det er behov for rehabilitering av disse. Det er viktig å ivareta den kapitalen som er lagt ned i bygging av anlegg, og komiteen er fornøyd med at det fortsatt skal settes fokus på rehabilitering av eksisterende anlegg.

Komiteen mener det er viktig å legge mer til rette for den egenorganiserte aktiviteten. Det vil da være nødvendig å øke fokuset på nærmiljøanlegg. I dag er denne typen anlegg skilt ut som egen søknadsgruppe med en øvre grense på 200 000 kroner. Det har vært en stigning i antall søknader til nærmiljøanlegg, og med det offentlige som den store søkergruppen. Komiteen er derfor fornøyd med at det legges opp til en enklere søknadsprosess, og håper dette vil medføre et enda sterkere fokus på denne type anlegg.

Komiteen registrerer at det skjedde en utvikling på 80-tallet som medførte et stort fokus på de såkalte riksanleggene, og at det derfor ble behov for å endre på denne ordningen. Det er derfor riktig at det nå er utviklet et system som begrenser denne typen kostnadskrevene anlegg, og at det heretter vil være nasjonalanlegg som skal ivareta behovet for å presentere internasjonal eliteidrett i Norge. Dette er en prioritering som medfører sterkere prioritering av breddeidrettene og flerbruksmulighetene som komiteen slutter seg til. Komiteen registrerer at NIF har gjort vedtak om hvilke nasjonalanlegg som skal prioriteres, og regner med at Regjeringen tar utgangspunkt i dette.

2.3 Framtidig statlig idrettspolitik

Idrett og fysisk aktivitet for alle

Komiteen merker seg at Regjeringen definerer idrett som aktivitet i form av konkurranse eller trening i den organiserte idretten. Videre er det viktig at statlige midler også bidrar til å styrke den fysiske aktiviteten utenfor idrettsorganisasjonen, og dermed bidrar til å stimulere den egenorganiserte aktiviteten.

Komiteen slutter seg videre til den visjonen som Regjeringen har om idrett og fysisk aktivitet for alle. Regjeringen påpeker i meldingen at idretten har både en egen- og nytteverdi. Både den opplevelse som er knyttet til å utøve idrett og deltagelse i et fellesskap trekkes frem som hovedargumenter i tillegg til den nytteverdien som er knyttet til helse. Komiteen er enig i dette.

Komiteen er videre av den oppfatning at de mål som trekkes opp for den frivillige, medlemsbaserte idretten bør danne grunnlaget for det videre arbeidet med idrettspolitikken. Det understrekes at det bør fokuseres på å opprettholde og utvikle et omfattende og godt aktivitetstilbud på lokalt nivå. Det er også viktig å sikre at både den aktiviteten som skjer gjennom organisasjoner og den egenorganiserte aktiviteten gis vilkår å utvikle seg innenfor. I denne sammenheng er det avgjørende at anleggsmassen tilpasses aktivitetene og den sosiale samhandlingen mellom folk. Det betyr at det må prioriteres å arbeide med allsidige tilbud slik at befolkningen også kan nyttiggjøre seg anleggene til egen aktivitet.

Komiteen registrerer at Norge har utviklet seg til et flerkulturelt samfunn som også må få følger for idrettspolitikken. Å sikre at idretten også bidrar til å utvikle en nasjonal kulturidentitet er mulig gjennom å gi publikum felles opplevelser og gleder. Derfor er det viktig å sikre at det er mulig å utøve toppidrett, men det understrekes at dette må skje gjennom et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø. Det er nødvendig å ha klare skiller mellom toppidretten som kan motta støtte, og den profesjonelle idretten som utvikles i nært samarbeid med kommersielle interesser.

Komiteen viser til at idrettsmeldingen definerer idrett og fysisk aktivitet for alle som den overordnede visjonen for statlig idrettspolitik. Komiteen merker seg at visjonen er et uttrykk for at det ikke bare er idrett i regi av idrettsorganisasjonene som berettiger offentlig støtte. For komiteen betyr dette at statlige midler til idrettsformål må fordeles, slik at de både kommer den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode, og for utøvelse av egenorganisert fysisk aktivitet.

Komiteen vil peke på at det er ønskelig og naturlig at Kulturdepartementet har et nært og godt samarbeid med Norges Idrettsforbund. Men komiteen vil peke på betydningen av en nødvendig distanse mellom Kulturdepartementet og Idrettsforbundet, slik at Idrettsforbundet beholder sin rolle som en selvstendig, frivillig organisasjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener staten i mindre grad bør blande seg inn i idrettens indre organisasjonsliv. Idrettens organer bør derfor selv få bestemme hvordan tippemidlene skal disponeres, kun med noen få føringer fra staten. Disse medlemmer vil gå i mot at det skal legges føringer fra statlig hold på for eksempel at tippemidlene skal fordeles ut i fra en distriktmessig profil. Stortinget kan gi verbale føringer på dette når idrettsmeldinger behandles i Stortinget med jevne mellomrom.

Disse medlemmer ser på toppidretten som svært viktig da den er med på å skape rollemodeller, samt inspirerer til fysisk aktivitet og rekruttering. Likevel er det viktig at denne delen ikke spiser en for stor del av de totale idrettsmidlene, slik at bredden skades. Det er ikke alle toppidrettsutøvere som tjener penger på å drive med sin idrett, slik at det kan være nødvendig å "sponse" noen av disse i en viss grad. Hvor mye av midlene som skal gå til toppidrett kontra breddeidrett må det likevel i stor grad være opp til idrettstinget selv å bestemme.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at fysisk inaktivitet er en trussel mot folkehelsen. Derfor må samfunnsplanlegginga ha som mål å sikre alle tilgang til friarealer og muligheter til fysisk aktivitet. Det er særlig viktig å stimulere barn og unge til lek og fysisk aktivitet. Å mestre egen kropp gir økt velvære og sjøltillit, og i barneårene skjer mye læring gjennom aktiv bruk av kroppen. Dette medlem mener derfor at det må settes av mer tid til fysisk aktivitet i skolen og skole-fritidsordninger, og at skolene i større grad må organisere opplæringa slik at klasserommet med jevne mellomrom flyttes ut i naturen. Fordi det mangler gang- og sykkelveger kjøres mange elever til skolen. Det bør etter dette medlems mening bygges flere gang- og sykkelveger for å tilrettelegge for at flere barn og unge kan gå til skolen. Økt utbygging av gang- og sykkelveger vil gi større befolkningsgrupper flere muligheter til daglig fysisk aktivitet.

Barn og ungdom

Komiteen slutter seg til Regjeringens påpeking av at idrett og fysisk aktivitet for alle ikke bør utelukke en målretting mot enkelte grupper. Derfor fremstår barn og ungdom som den viktigste målgruppen for den statlige idrettspolitikken. Komiteen er enig i de mål som Regjeringen trekker opp for både barne- og ungdomsidretten. Det er videre viktig å sikre at barn og unge også gis muligheten til å utøve fysisk aktivitet i skoletiden og at det legges til rette for at anlegg tilpasses og lokaliseres der barn og unge oppholder seg. Den sosiale samhandlingen og treningen er viktige verdier i idrettspolitikken, og anleggspolitikken må tilpasses dette. Den allsidige aktiviteten bør prioriteres slik at det er mulig for barn og unge å unngå spesialisering og prestasjonspress.

Komiteen er kjent med at det er et frafall i den organiserte aktiviteten blant ungdom. Det er viktig å møte dette med de nødvendige endringer i aktivitets- og anleggstilbudet. Der er det viktig å legge vekt på at anleggene også skal fungere som gode sosiale møteplasser samtidig som utviklingen og interessen for nye aktivitetstilbud må møtes med anlegg som er tilpasset endringer i interessene.

Funksjonshemmede

Komiteen er enig i departementets påpeking av at folk som har behov for særlig tilrettelegging og andre tilbud enn det som tilbys av den organiserte idretten er et særlig ansvar for staten. På denne bakgrunn er det viktig det arbeidet som skjer gjennom Norges Funksjonshemmedes Idrettsforbund, og komiteen forutsetter at målsettingen om idrett og fysisk aktivitet for alle også omfatter denne gruppen. Komiteen slutter seg til Regjeringens påpeking av at personer med skjulte funksjonshemninger også har et behov for et tilrettelagt tilbud. Personer med psykiske lidelser og psykisk utviklingshemmede vil fortsatt ha fokus i den statlige idrettspolitikken. Det er viktig at de også gis mulighet til å delta i aktivitet i alderstilpassede grupper ut fra egne interesser og behov.

Områder som ikke berettiger statlig støtte

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har registrert at det skjer en utvikling der idrett og fysisk aktivitet danner grunnlaget for et fortjenestebasert virke. Derfor er det viktig å klargjøre det statlige engasjementet gjennom den støtten som gis. Statlig støtte skal ikke danne grunnlaget for eierformer som skal tjene penger, eller omdannes til fortjeneste for private eiere. Flertallet mener dette må ligge til grunn som et bærende prinsipp for statens medvirkning på idrettsområdet, både når det gjelder utbygging av anlegg og direkte støtte til organisasjoner og aktivitetsrelaterte tiltak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det må være opp til hvert enkelt idrettslag om de ønsker å inngå et samarbeid med kommersielle interesser.

2.4 Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Framtidig anleggspolitikk

Komiteen slutter seg til Regjeringens påpeking av at det i framtiden må fokuseres på å bygge anlegg som sikrer et større mangfold av aktiviteter. Videre at det er viktig å fokusere på barn og ungdom samt enklere anlegg i nærmiljøene.

Komiteen viser til at det er bygd anlegg over hele landet, og at det er viktig å sikre de investeringene som er gjort. Derfor er det viktig å sørge for at disse gis mulighet for rehabilitering. Det stilles krav til kommunene om at det er nødvendig med egne delplaner for å kunne søke spillemidler. Komiteen er enig i Regje-

ringens vurdering knyttet til disse delplanene og ser frem til at dette arbeidet styrkes. Ikke minst er det viktig å ta hensyn til fremtidige behov for å legge til rette-arealer for idrett og fysisk aktivitet.

Komiteen mener det er viktig å trekke de kommunale idrettsrådene med i dette arbeidet for å sikre at idrettslagenes behov blir ivaretatt.

Klassifisering av anlegg

Komiteen registrerer at det i dag eksisterer flere grupper anlegg med ulik standard for å kunne ta større arrangementer. Tidligere er Riksanleggene omgjort til Nasjonalanlegg med nye kriterier. Som et ledd i forenklingen slutter komiteen seg til at det slås sammen grupper av anlegg som er lite formålstenlig å skille. Dette gjelder både kommune- og fylkesanlegg, og skillet basert på konkurranseform. Komiteen slutter seg til den nye inndelingen.

Fordeling av spillemidler til anleggsformål

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det er nødvendig å endre kriteriene for fordeling av spillemidler i tråd med de målsettinger som nå settes for nye anlegg. Flertallet slutter seg til forslaget om å beholde det ekstra Nord-Norge-tillegget, og vil understreke at det gir et ekstra tilskudd på 20-25 pst. ut over ordinære satser. Flertallet er også enig i at kommuner med svak økonomi gis et ekstra tilskudd på 10 pst. utover det ordinære tilskuddet. Videre er det viktig å sikre at små flerbruks-haller og små svømmehaller, anlegg som gir et mangfold av aktiviteter, bygges også i små kommuner gjennom økte satser. Flertallet registrerer at det er i befolkningstette områder det er størst mangel på anlegg, og slutter seg derfor til de endringer som skjer i tildelingskriteriene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har blitt gjort kjent med eksempler på at det er tildelt spillemidler til prosjekter (f.eks. bowlinghall) som direkte konkurrerer med aktører som driver på et kommersielt grunnlag. Det sier seg selv at prosjekter som er etablert med støtte fra spillemidlene får et betydelig konkurransefortrinn gjennom offentlige tilskudd. Disse medlemmer mener at det er viktig å sørge for at reglene for tildeling av spillemidler gjør det klart at fordelingen av midlene ikke skal føre til konkurransevridning i markeder som domineres av aktører som driver på kommersielt grunnlag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er nødvendig å endre kriteriene for fordeling av spillemidler i tråd med de målsettinger som nå settes for nye anlegg.

Disse medlemmer ønsker å oppheve dagens tredeling av tippemidler (kultur, idrett og forskning), og ønsker å viderefordre disse midlene til frivillige organisasjoner innenfor kultur og idrett, med like mye på hver av disse. Tippemidler som utdeles må benyttes til

breddeidrett og breddekultur, og da først og fremst på tiltak som kommer barn- og unge til gode. Disse midlene skal da først og fremst brukes til for eksempel bygging av idrettshaller.

Disse medlemmer ser det også som ønskelig at det opprettes et fond hvor opp til 3 pst. av tippemidlene settes av hvert år, for å kunne dekke store deler av ekstrainvesteringer som er nødvendig ved f.eks. o.l. og VM.

Disse medlemmer foreslår at et slikt system innføres over en 5-års periode, fra 1. januar 2002.

Midlene av dette fondet bør også kunne brukes til vedlikehold og oppjustering av nasjonale anlegg, slik at disse ikke behøver alt for store påkostninger når de skal brukes til store arrangementer.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i lov om pengespill av 28. august 1992 nr. 103 § 10 slik at etter at det er foretatt fondsavsettelser skal selskapets overskudd fordeles med en halvdel til idrettsformål, til idrettens paraplyorganisasjoner og en halvdel til kulturformål, til frivillige lag og organisasjoner innen kultur. Midlene fordeles av Kongen. Av selskapets overskudd skal 3 pst. avsettes på et fond hvor midlene skal benyttes til arrangering av store internasjonale mesterskap innenlands. Ordningen innføres gradvis over 5 år fra 1. januar 2001."

Disse medlemmer vil presisere at forskningsmidlene ikke må fjernes, men derimot styrkes gjennom statsbudsjettet.

Ordinære anlegg

Komiteen merker seg at Regjeringen følger opp målene om å satse på anlegg for barn og unge, samt anlegg med høyt brukspotensial. I den sammenheng er det vesentlig å utvikle en politikk som sikrer at barn og unge gis tilgang til anleggene og ikke støtes ut av konkurranse- og bedriftsidrett. Det er viktig å styrke utbyggingen av flerbruksanlegg. Det registreres at disse anleggene også utvikler seg til sosiale møteplasser som er viktig å ivareta. Det er viktig å vektlegge at denne typen anlegg også ivaretar behovet for egenorganiserte aktiviteter. Komiteen ber Regjeringen vurdere å sikre utbyggingen av flerbrukshaller, spesielt i tettbygde strøk, gjennom en egen tilskuddsordning for å stimulere disse ytterligere.

Komiteen viser til at målet for anleggsbygging er å gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Komiteen vil i tillegg understreke at nærmiljøenes uterom bør prioriteres, og viser til at det ligger store helsegevinster i å bruke naturens eget uterom. Komiteen støtter bygging og drift av idrettshaller, men vil også peke på behovet for å utvikle idrettsanlegg ute. Komiteen mener også at det mange steder kan være vel så viktig å sikre naturområder knyttet til skole og barnehage, som å bygge kunstige anlegg.

Rehabilitering

Komiteen slutter seg til Regjeringens opplegg for å styrke rehabiliteringen av anlegg.

Nærmiljøanlegg

Komiteen mener det er viktig å stimulere den egenorganiserte aktiviteten. Ikke minst er det nødvendig å sikre barn og unge tilgang på arealer der de kan utøve aktivitet. Det vil derfor være hensiktsmessig å utvide ordningen slik at det også kan gjelde anlegg i tilknytning til skolens uterom. Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

Anlegg i storbyene

Komiteen viser til tidligere påpekninger av at det er lav anleggsdekning i store byer. Komiteen ber derfor Regjeringen stimulere til en bedring av dette.

Komiteen vil spesielt understreke at de større byene - sammenlignet med resten av landet - har en stor underdekning av idrettsanlegg. Komiteen støtter Idrettsforbundets vurdering av storbyenes situasjon (notat til komiteen av 12. oktober 2000):

"Når det gjelder storbyene er en avhengig av å se anlegg og aktivitet i et helhetlig perspektiv. Det er ingen tvil om at det Storbyprosjektet som pågår, har vist meget gode resultater og bekreftet at idretten egner seg svært godt som virkemiddel for lokal inkludering.

... Det kunne være interessant å løfte storbysatsingen enda mer i årene framover. En begrunnelse for dette er det potensial for aktivitetsvekst som ligger i de store byene."

Komiteen slutter seg til intensjonene om satsing på utbygging av idrettsanlegg i storbyene. Målet må være at storbyene etter hvert kan tilby innbyggerne like god tilgjengelighet til idrettsanlegg som mindre kommuner.

Komiteen har merket seg Regjeringens beskrivelse av en dårlig anleggsdekning i de største byene. En av årsakene til dette er at særlig forhold som høye tomte- og byggepriser, høy bruksintensitet og problemer med å mobilisere dugnadsinnsats i storbysamfunn gjør det dyrere å realisere anlegg i de største byene. Videre har storbyene mange eldre anlegg med stort behov for kostnadskrevenne rehabilitering. Komiteen har også merket seg Norges Idrettsforbunds klare vedtak om en prioritering av statlige midler til anleggsutbygging i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter Regjeringens forslag om endring av tildelingskriterier for fordeling av spillemidler til ordinære anlegg. Det synes riktig å vektlegge de områder hvor det er størst behov for anlegg, heller enn de kommunene som søker om mest midler. Disse medlemmer mener at anleggsbehovet vektlegges enda sterkere enn meldingen foreslår ved at anleggs-

dekningen vektet med 50 pst. og godkjent søknadssum med 10 pst.

Oslo kommune har en spesielt dårlig anleggsdekning samtidig som utgiftene til å realisere anlegg her er særlig høye. Kommunene har også som hovedstad en del særskilte behov mht. utbygging av idrettsanlegg. Disse medlemmer mener derfor at Staten i en begrenset periode samarbeider med Oslo kommune og idrettsorganisasjonene om en egen idrettspakke for Oslo, hvor det ytes spillemidler som foreslått over, men ift. den reelle kostnaden for det enkelte anlegg.

Disse medlemmer mener satsningen på idrett er svært viktig slik at dette kan bli et virkemiddel mot den økende volden blant ungdom, spesielt i Oslo. Økt satsing i forhold til idrettsanlegg og organisasjoner som driver aktivt integreringsarbeid vil redusere konflikten mellom ulike grupper.

2.5 Spillemidler til aktivitetsformål

Framtidig aktivitetspolitikk

Komiteen registrerer at idretten er gjenstand for en økende individualisering og kommersialisering. Dette er en utvikling som må få følger for den statlige idrettspolitikken. Det er videre et trekk ved utviklingen at ungdom slutter med organisert aktivitet, det vil derfor være viktig å stimulere disse til videre fysisk aktivitet.

Komiteen viser til at en tredjedel av overskuddet i Norsk Tipping AS går til idrettsformål. Disse midlene fordeles av Kongen etter innstilling fra Kulturdepartementet. Midler til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité har i hovedsak vært overført som et rammetilskudd med øremerkede midler innenfor særlig prioriterte områder. Riksrevisjonen har påpekt svakheter ved dette systemet og ment at det burde utvikles et helhetlig plan- og rapporteringssystem. Komiteen er fornøyd med at departementet følger opp dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser ingen problemer med at idrettslag, som har mottatt tippemidler, kan samarbeide med kommersielle interesser, hvis dette er i begges interesse. Dette kan bl.a. gi idrettslag leieinntekter som vil være viktige inntekter for drift av idrettshaller. Samarbeid mellom frivillige organisasjoner og næringslivet er etter disse medlemmers oppfatning meget positivt. Slike samarbeidsformer vil føre til at næringslivet og de frivillige organisasjonene utfyller hverandre til felles beste. F.eks. kan det tenkes at et idrettslag som har mottatt tippemidler til en idrettshall inngår en samarbeidsavtale med et privat helsestudio om disponering av deler av bygget, mot f.eks. at idrettslagets medlemmer får visse fordeler, samt leieinntekter til laget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er også motstander av Regjeringens ønske om å videreføre dagens ordning med fylkeskommunene som fordelingsledd for tippemidlene. Disse

medlemmer ønsker at tippemidler skal fordeles til de demokratisk oppbygde paraplyorganisasjonene. Disse paraplyorganisasjonene har etter disse medlemmers syn et bedre grunnlag enn fylkeskommunen til å fordele midlene etter hvor det, etter idrettens eget syn, er mest behov for dem. På bakgrunn av dette ser ikke disse medlemmer behov for noen utjevningssatser for utkant-Norge.

Disse medlemmer ønsker i utgangspunktet at offentlige midler skal gå til anlegg og utstyr.

Disse medlemmer er imot at dugnad og annen frivillig innsats skattlegges.

Antidoping, etikkarbeid og kommersialisering

Komiteen ser det som svært viktig at man fortsetter arbeidet mot doping med samme styrke som man har gjort til nå, og at det må være en klar målsetting at Norge fortsatt skal stå i bresjen internasjonalt for å bekjempe og legge til rette for klare regler på området. Som en videreføring av det gode arbeidet som NIF har gjort på dette området, mener komiteen at man må legge vesentlig vekt på utviklingen av en annen organisasjonsform enn den man har på anti-doping arbeidet i dag. Komiteen vil understreke viktigheten av å få en to-delning av dopingarbeidet i NIF, der det forebyggende arbeidet fortsatt blir liggende hos NIF, mens kontrolloppgavene gjennomføres av et uavhengig organ. Det vil si at et slikt organ likeledes kan ta et større samfunnsmessig ansvar på feltet. Det er komiteens vurdering at dette vil skape en høyere legitimitet for det doms- og etikkarbeidet som blir gjort på dopingområdet. Komiteen ber derfor departementet, i samarbeid med NIF, å finne en hensiktsmessig løsning for en slik uavhengig organisering.

Komiteen vil synliggjøre at doping ikke aksepteres som middel for å fremme prestasjoner på noen områder i samfunnet. Derfor vil komiteen be Regjeringen om å legge fram et lovforslag som vil utvide straffeloven slik at både bruk, erverv og besittelse av dopingpreparater blir forbudt, slik statsråden varslet i Stortingets høring 2. februar 2001.

Komiteen vil legge vekt på den flerkulturelle dimensjon i etikkarbeidet. Idretten har vært en viktig integreringsplass mellom nordmenn og våre nye landsmenn. Komiteen vil presisere at idretten ikke bare skal legge til rette for at våre nye landsmenn skal delta og integreres innenfor de eksisterende idrettsgrener. Det er også viktig at man verdsetter den idrettskultur og de idrettsgrener som våre nye landsmenn bringer med seg. Komiteen mener derfor at man må vektlegge å sikre disse idrettene anlegg og ressurser for aktivisering.

Komiteen registrerer at spiseforstyrrelser er et relativt utbredt problem så vel i idretten som i samfunnet for øvrig. I flere idretter er kosthold og fokus på vekt blitt et stadig voksende problem både for gutter og jenter. Det er viktig at idretten har fokus på de problemer som oppstår når prestasjoner og kroppsform blir sett i sammenheng. Komiteen er av den formening

at NIF på dette jobber godt for å informere og forebygge spiseforstyrrelser. Komiteen vil allikevel presisere viktigheten av at dette arbeidet må styrkes, og at oppmerksomheten rettes både mot forebyggende tiltak og hjelpetiltak.

Komiteen vil særlig understreke betydningen av å sikre grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø. Det er viktig at toppidretten tar konsekvensen av at den er verdiorientert. Under den åpne høringen i Stortinget 2. februar 2001 kom det fram påstander om gråsoner i toppidretten. Bruken av høydehus, kosttilskudd og slanking er nevnt som eksempler på slike gråsoner. Komiteen konstaterer at idrettens organisasjoner har grepet fatt i disse vanskelige utfordringene, og arbeider med å synliggjøre verdiene og spillereglene som er idrettens grunnlag.

Komiteen mener at idrettens forhold til helse må stå sentralt i debatten om gråsoner og etikk. I høringa i Stortinget 2. februar kom det fram at "painkillers" - antiinflammatoriske stoffer - blir brukt for at en utøver som er skadet eller overtrent, skal kunne gjennomføre en konkurranse, til tross for at dette vil gi helseskader på lang sikt. Komiteen mener at dette er et område som idretten og idrettens organer må ta mer på alvor.

Komiteen har merket seg at idrettens organisasjoner har satt idrettens verdigrunnlag øverst på dagsorden, og vil peke på at både toppidrett og breddeidrett må være basert på glede, helse, fellesskap og ærlighet. Komiteen er kjent med at Idrettsstyret vedtok retningslinjer om alkohol og idrett 8. mars 1998, der det ble tatt avstand fra all bruk av alkohol i idrettslig sammenheng. Komiteen vil understreke betydningen av at verdiene fra disse retningslinjene får rotfeste på alle plan i organisasjonen.

Komiteen mener at idretten framstår i dag som nokså mannsdominert, både i forhold til ledelse og hvilke utøvere som blir verdsatt i forhold til bonusordninger. Komiteen mener at likestilling er en verdi som må tas mer på alvor i idretten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at den tiltakende kommersialiseringa av toppidretten blir forsterket av en tettere symbiose av media, næringsliv og idrett. I flere land blir idrettsklubber kjøpt opp av reklamefinansierte medieselskap. Dette fører til et sterkere press på toppidretten og dens utøvere, og kan svekke idrettens autonomi. Denne utviklinga er etter dette medlems mening ikke ønskelig i Norge. Dette medlem mener derfor at Regjeringa må vurdere tiltak som kan hindre en utvikling der reklamefinansiert medieselskap og markedskreftene styrer idretten. En lovendring med sikte på å forby reklamefinansierte medieselskap å kjøpe aksjer i norsk idrett må vurderes i denne sammenheng.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa utrede bruk av medikamenter i bredde- og toppidrett ut fra målsettinga om

riktig medisinsk bruk og for å hindre misbruk og forelegge saken for Stortinget i egnet form."

"Stortinget ber Regjeringa utrede tiltak for å hindre at reklamefinansierte medieselskap styrer idretten gjennom eierskap, og forelegge saken for Stortinget i egnet form."

Ny budsjettstruktur

Komiteen registrerer at Regjeringa vil gå over til å overføre midler til NIF gjennom flere rammetilskudd og færre øremerkede poster. Dette er bra for å synliggjøre de idrettspolitiske mål som ligger til grunn for de midlene som bevilges. Dette kan også bidra til å skille klarere mellom de statlige mål og den frivillig baserte organisasjonens aktivitet. Det er viktig å ivareta den aktiviteten som skjer på lokalt nivå og som representerer mye av grunnlaget for den statlige støtten. Det er derfor påkrevet å etablere systemer som sikrer at midlene brukes slik at en større del av de statlige overføringene tilfaller lagsnivå.

Komiteen mener det er viktig å sikre en tett politisk oppfølging av de ressursene som brukes til idrettsaktivitet. Det bør være mulig i sammenheng med de årlige budsjettbehandlingene i Stortinget å drøfte idrettspolitikken og legge de føringer som er nødvendig for å sikre at de idrettspolitiske målene følges opp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber derfor Regjeringa vurdere å gjenopprette bevilgningen til idretten som egen post ved de årlige budsjettproposisjonene.

Komiteen mener det er viktig at også særforbundene har et klart forhold til de politiske mål som ligger til grunn for de bevilgninger som mottas. Derfor er det viktig at særforbundene forstår at de tilhører en organisasjon som mottar midler for å bidra til å sikre aktivitet og allsidighet, ikke fremme egne politiske mål. I debatten og prosessene rundt idrettens verdier, etikk og kommersialisering er dette særdeles viktig. Det vil også være viktig for de små særforbundene å sikre en samhandling med de store forbundene innenfor den rammen som NIF gir i dag.

Komiteen vil vise til at barn og ungdom nå blir fremhevet som de to viktigste målgruppene for den statlige idrettspolitikken. I den sammenheng er det viktig å videreutvikle det positive arbeidet som skjer innen idretten i dag knyttet til barn. Komiteen vil sterkt understreke at spesialisering og konkurransepress ikke skal ha en dominerende stilling for det arbeidet som gjøres. Allsidighet og deltagelse må prioriteres i tilknytning til de statlige ressursene som brukes på barneidretten. Dette må også få følger for anleggset og bruken av anlegg. I den sammenheng vises det til det positive arbeidet som skjer i NIF og som må følges opp av det lokale idrettslaget.

Komiteen registrerer at det er et stort frafall når det gjelder den organiserte idretten. Dette er lite fokusert i meldingen, men bør få høy prioritet fremover. I den sammenheng er det viktig å kombinere muligheten for å drive allsidig idrett med den sosiale utviklingen og kontakten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, viser til at den idrettspolitiske visjon er idrett og fysisk aktivitet for alle. Flertallet vil peke på at for å nå denne målsettingen, er både egenorganisert aktivitet og aktivitet i andre frivillige organisasjoner - i tillegg til NIF, av stor betydning. Flertallet viser til det viktige arbeidet for eksempel KRIK (Kristen Idrettskontakt) gjør. KRIK har lyktes i å gi et breddeidrettstilbud for ungdom mellom 15-25 år. Flertallet er kjent med at dette er et aktivitets- og treningstilbud i en sosial ramme - hvor konkurransemotivet er sjaltet ut. Flertallet vil peke på at dette er et viktig supplement til annet tradisjonelt idrettsarbeid.

Støtte til lokale lag og foreninger

Komiteen er fornøyd med at Regjeringen følger opp de vedtak som ble gjort i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 27 (1996-1997) og St.meld. nr. 44 (1997-1998), der mer midler skulle fordeles direkte til lokale lag og foreninger. Ved å gi disse midlene til de lokale idrettsrådene oppnås det også å styrke den posisjon disse har, ikke minst i forhold til det lokale planarbeidet. Det er viktig i denne sammenheng at det lokale arbeidet som skjer på frivillig basis ikke byråkratiseres unødvendig. Det kan være aktuelt å styrke idrettsrådenes posisjon ytterligere, noe departementet bør gjøre en fortløpende vurdering av.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i lov om pengespill av 28. august 1992 nr. 103 § 10 slik at etter at det er foretatt fondsavsettelse skal selskapets overskudd fordeles med en halvdel til idrettsformål, til idrettens paraplyorganisasjoner og en halvdel til kulturformål, til frivillige lag og organisasjoner innen kultur. Midlene fordeles av Kongen. Av selskapets overskudd skal 3 pst. avsettes på et fond hvor midlene skal benyttes til arrangering av store internasjonale mesterskap innenlands. Ordningen innføres gradvis over 5 år fra 1. januar 2001.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringa utrede bruk av medikamenter i bredde- og toppidrett ut fra målsettinga om riktig medisinsk bruk og for å hindre misbruk og forelegge saken for Stortinget i egnet form.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringa utrede tiltak for å hindre at reklamefinansierte medieselskap styrer idretten gjennom eierskap, og forelegge saken for Stortinget i egnet form.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 14 (1999-2000) - Idrettslivet i endring - om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 15. februar 2001

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Jon Olav Alstad
ordfører

Oddbjørg Ausdal Starrfelt
sekretær

Vedlegg

Referat fra åpen høring vedrørende

Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet (St.meld. nr. 14 (1999-2000))

Tema: Idrettens verdigrunnlag – kommersialisering og doping

Høring fredag den 2. februar 2001:

Norges Idrettsforbund	* 3
Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO).....	* 12
Professor Hans B. Skaset, Norges idrettshøgskole	* 19
Professor Gunnar Breivik, Norges idrettshøgskole	* 24
Forsker Per Egil Mjaavatn, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	* 27
Kulturminister Ellen Horn	* 30

**Åpen høring i familie-,
kultur- og administrasjonskomiteen
fredag den 2. februar 2001 kl. 10**

Møteleder: M a y - H e l e n M o l v æ r
G r i m s t a d (komiteens leder)

S a k :

Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet (St.meld. nr. 14 (1999-2000))

Tema: Idrettens verdigrunnlag – kommersialisering og doping

Høring med Norges Idrettsforbund ved president Kjell O. Kran, generalsekretær Ivar Egeberg, medlem av idrettsstyret/ansvarlig for barne- og ungdomsidrett Kristin Berthelsen, toppidrettssjef Bjørge Stensbøl, avdelingssjef antidoping Rune Andersen og forsker (spiseforstyrrelser) Jorunn Sundgot Borgen

Møtelederen: Då vil eg på vegner av familie, kultur- og administrasjonskomiteen ønskje velkommen til open høring. Dette er andre gongen denne komiteen har open høring. Den første gongen var om kontantstøtta, og det var jo eit ganske brennbart debatttema. Det har også vore ein del debatt rundt det med dopingproblematikk. Men vår komite har valt å sette fokus på eit litt breiare tema: Idrettens verdigrunnlag – kommersialisering og doping.

Ein kan gjennom media få inntrykk av at dette om- trent er ein rettssal, men det er det ikkje. Vi har denne opne høringa for å få eit breitt fokus på dette og for å kunne stille ein del spørsmål, og få svar, i samband med at komiteen behandlar St.meld. nr. 14 for 1999-2000, Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet. Det er viktig at vi som politikarar bruker tid også på idretten og diskuterer den, og gjennom behand- linga av denne stortingsmeldinga har vi eit høve til det.

Først vil eg ta ein rask presentasjon av dei som er her frå komiteen. Det er Anne Enger Lahnstein frå Senterpartiet, Frank Willy Larsen frå Arbeidarpartiet, Shahbaz Tariq frå Arbeidarpartiet, Liv Marit Moland frå Arbeidarpartiet, Oddbjørg Ausdal Starrfelt frå Arbeidarpartiet, Jon Olav Alstad frå Arbeidarpartiet – som også er saks- ordførar – komitesekretær Ståle Rist, nestleiar i komi- teen, Ågot Valle frå SV, Ola T. Lånke frå Kristeleg Folke- parti, Per Sandberg frå Framstegspartiet, Per Roar Bredvold frå Framstegspartiet, Inger Stolt-Nielsen frå Høgre og Trond Helleland frå Høgre.

Då ønskjer eg Norges Idrettsforbund velkommen – som er først ute i denne høringa: idrettspresident Kjell O. Kran, generalsekretær Ivar Egeberg, toppidrettssjef Bjørge Stensbøl, medlem i idrettsstyret Kristin Berthel- sen, avdelingssjef antidoping Rune Andersen og forskar Jorunn Sundgot Borgen.

De har då fått ei tidsramme på 25 minutt som de kan fordele mellom dykk, og så blir det tid til spørsmål etter- på.

Kjell O. Kran: Jeg må få lov til å takke komiteen for at vi er blitt invitert for å diskutere idrettens verdigrunn- lag, kommersialisering og doping.

Vi har valgt å gjøre det slik at jeg kommer med en re- lativt kort innledning, og så kommer Ivar Egeberg og snakker litt lenger, istedenfor å dele opp temaet på fem- seks stykker. Det følte vi ville bli litt oppstykket.

Jeg må takke for muligheten til personlig å si noen ord om hva idretten står for, våre utfordringer og hva vi fak- tisk jobber med.

Etter 36 år i næringslivet, hvorav 25 år som leder i to ganske tunge norske bedrifter, var det fantastisk å kome inn i idretten. Jeg var tidligere aktiv utøver, og jeg har vært trener og klubbleder og erfart noe av det idretten har å tilby samfunnet. Men når jeg nå jobber i NIF, ser jeg mye tydeligere den betydningen idretten kan ha for barn og ungdom. Jeg opplever idrettens mangfold av tilbud til nesten alle som vil være med. Jeg opplever idrettens be- tydning i lokalsamfunnet, og fellesskapet, som frivillig. Jeg er fremdeles frivillig i idretten selv. Jeg opplever at idretten tar imot ungdom som ikke har lyktes noe annet sted. Et lite eksempel i forhold til dagens diskusjon: En ung mann jeg kjenner – han har jo blitt 30 år, da, det er jeg som har blitt gammel – sa at hele hans tidligere om- gangskrets er nå i Tveitagjengen. Han begynte å spille is- hockey og hadde ikke tid. Så han gjør noe annet i sam- funnet i dag.

NIF er Norges største demokratiske medlemsbaserte organisasjon. Vår visjon er idrett for alle. Vi har et sterkt ungdomsmiljø. I alt vårt arbeid skal barn og ungdom pri- oriteres. Våre barneidrettsbestemmelser er unike i ver- den. Og jeg er stolt over at norsk idrett har vedtatt å inte- grere innvandrere og funksjonshemmede. Vi driver bi- standsarbeid, og vi kan også si at idrett på mange måter er en skole i demokrati.

Når vi er så opptatt av ungdom i idretten som vi er, er det gledelig å konstatere at det var litt over to pst. flere gutter og jenter som drev idrett i idrettslagene i 2000 enn to år tidligere. Det er første gang på veldig lang tid vi har sett den utviklingen. Og vi håper at det er en utvikling. Alle aktiviteter og tiltak som settes i gang fra idrettsstyret eller administrasjonen, er i samsvar med Idrettstingets prioriteringer. Det meste av arbeidet må rettes mot idrettslagene. Det er i idrettslagene aktiviteten foregår.

Hvorledes kan vi gjøre det lettere å være frivillig i norsk idrett? Uten de frivillige overlever ikke idretten. Frivilligheten gir også veldig mye – det tror jeg er viktig å poengtere i enhver sammenheng – samhold, glede, fel- lesskap.

Vis-à-vis idrettslagene er det viktig å jobbe enkelt, forståelig og konkret og med minst mulig lange utredning- er og byråkrati. Idrettslagene er ikke i stand til å ta imot kompliserte ting. De har for mye å gjøre.

I arbeidet med å styrke idrettslagene og å styrke kom- petanseutviklingen – det er to av Idrettstingets prioriterte arbeidsoppgaver – er Idrettens Studieforbund helt sen- tralt. Studieforbundet begynner nå virkelig å fungere me- get godt ute i klubbene. Vi utdanner aktivitetsledere og trenere til barne- og ungdomsidretten. Ca. 40 000 trenere

og ledere deltar hvert år i kompetansehevende tiltak, og det er ganske mye. Det arrangeres framtidskvelder i klubber over hele landet, og det er bygd opp et nettverk av medarbeidere som skal hjelpe klubbene med spesielle problemer. Og dette nettverket blir stadig styrket.

Det er lett å påpeke det som ikke er i orden eller som burde vært bedre i idretten, både i bredde og topp, men å gi konkrete, praktiske, gjennomførbare råd eller oppskrifter til forbedringer er vanskeligere. Norsk idrett er som et isfjell. Det er bare ikke 10 pst. vi ser. Vi ser ca. 1 pst., og det er knyttet til toppidretten.

Som de fleste nordmenn lar jeg meg også begeistre av store norske idrettsprestasjoner, og jeg er meget imponert over den måten arbeidet med toppidretten foregår på i Norge. Vi oppnår topp resultater i små idretter som ikke hadde hatt noen muligheter til å nå opp uten Olympiatoppen. Gjennom Olympiatoppen får de tilgang til treningsmiljø, kompetanse, medisin, fysioterapi, ernæringskunnskaper. I den sammenheng kan jeg nevne at Norge er det eneste land i verden som har forebyggende tiltak mot spisevegring i idretten. Disse småforbundene i idretten hadde aldri vært i nærheten av å få tilgang til denne kompetansen, den hadde de bare kunnet drømme om hvis vi hadde vært organisert på en annen måte.

Noen få ord om kommersialisering. Her tror jeg det er ganske viktig å nyansere begrepet lite grann. Norsk idrett lever av kommersialisering også i det små. Vi tar inn treningsavgift. Vi selger lodd. Vi har kakeotterier. Vi har lokale sponsoravtaler med kjøpmannen, bakeriet, bilforhandleren eller den lokale bank. Uten dette samarbeidet ville de fleste idrettslag stå vesentlig svakere økonomisk. Mange ungdommer i 13-19-årsalderen slutter i idretten med begrunnelsen at treneren er dårlig, eller at det er kjedelig å drive idrett. Det var akkurat i denne gruppen vi hadde fremgang i fjor.

I denne uken undertegnet vi en treårs avtale med Aker RGI. Der går pengene direkte til grasrota i norsk idrett. I 47 idrettslag i to fylker gjennomføres det et opplegg med lønnete trenere for ungdom i aldersgruppen 13-19 år. Dette prosjektet skal følges opp med forskning og registrering, og vi skal se hvorledes vi skal bruke resultatene av dette videre i idretten.

Norge har vært og er ledende i antidopingarbeid internasjonalt. Det har vi vært i ca. 25 år. Vår holdning til dette arbeidet er overhodet ikke endret. Vi er en ledende nasjon i verden i kampen mot doping i idretten. Rune Andersen, som sitter ved siden av meg her, er en internasjonal størrelse i antidopingarbeidet. Vi har også topp kompetanse i Dopinglaboratoriet ved Aker sykehus og i Kulturdepartementet. Det er klart at dopingfri idrett er målet for oss.

Jeg er stolt av det arbeidet vi gjør i samfunnet, og jeg er faktisk stolt over å representere vår organisasjon.

Da sier jeg takk for ordet og ber Ivar Egeberg snakke videre.

Ivar Egeberg: Jeg skal si lite grann om vår virksomhet og vårt verdigrunnlag, lite grann om kommersialisering, ytterligere litt om antidoping og toppidrett og av-

slutningsvis litt om våre virkelige utfordringer i samfunnet.

Vårt verdigrunnlag er basert på den visjonen Kran refererte til, nemlig å være den fremste bidragsyter i arbeidet for å oppnå idrett for alle. Som et verdigrunnlag i organisasjonen har vi så utviklet et sett med grunnverdier som er delt i noen for aktivitet og noen for organisasjonens virksomhet. Jeg skal ikke gå inn i detaljer på organisasjonens størrelse, bare nevne at vi er 7 155 idrettslag rundt omkring i landet som er organisert i 56 særforbund, 19 idrettskretser og til sammen 1,8 millioner medlemskap.

Det eneste jeg vil si i tilknytning til den virksomheten vi har rundt omkring, er at all norsk idrett er basert på frivillighet. I tilknytning til frivillighet vil jeg også understreke en ting som ofte faller utenom, og det er frivillighetens egenverdi. Det blir ofte fremstilt som at det er et tungt løft. Bare for å beskrive hvordan vi egentlig ønsker å beskrive frivilligheten, refererer jeg til en ishockeytrener som trente et lag med 16-åringer. Han sa at de 25 gutta her driver faktisk med ishockey fordi de synes det er morsomt å spille ishockey, og ikke for at de ikke skal begynne med narkotika. Det er vårt verdigrunnlag satt i system.

Så til kommersialisering. Både innenfor topp og bredde er det helt avgjørende for norsk idrett å ha et samarbeid med næringslivet. Men så er det da spørsmål om hvilken holdning vi har til realitetene rundt det. For å gjøre det enkelt, og også der føre til en enkel konklusjon, kan man si det så enkelt at idrettsaktivitet rundt i Norge finansieres enten av foreldre, det offentlige eller private aktører. Det lokale offentlige viser liten tendens til å bruke mer penger på aktivitet. I så henseende er de sentrale myndighetene bedre nå med de tilleggsmidlene som er kommet. Men når vi i beste fall kan håpe på at det offentlige tilskuddet til aktiviteter er konstant, er regnestykket så enkelt at hvis vi skulle redusere den private tilgangen, måtte vi øke foreldrebetalingen, noe som i neste omgang kom til å føre til at vi ville fordele aktivitet ut fra økonomisk evne til foreldrene. Det ønsker vi ikke. Vi har et motto innenfor barn- og ungdomsidretten, og det er at ingen skal sendes hjem fra trening fordi de ikke har råd til å være der. Det er et motto vi ønsker å fortsette å ha.

Men vi har selvfølgelig også noen trusler rundt kommersialisering. Vi velger å dele det i to og se på toppidrett og mosjon. Innenfor toppidrett er det ingen tvil om at det er kamp om de økonomiske midlene. Organisasjonene ønsker å beholde midlene for å drive utvikling av neste generasjon, og uten at vi får midler til det vil vi ikke kunne drive rekrutteringsarbeid. Selvfølgelig ønsker også utøverne å få sin del av midlene. Det er selvfølgelig bare slik livet er. I dette bildet ønsker vi ikke å oppnå rike utøvere og fattige organisasjoner. Derfor har vi gått ganske tungt inn i den prosessen nå med å gjennomgå og presisere vårt lovverk, og vi kommer på neste idrettsting til å legge fram et lovendringsforslag som baserer seg på følgende grunnideer: Utøverens rettigheter skal selvfølgelig sikres i form av rettigheter med forsikring, pensjoner, arbeidsmiljølov og andre ting som er regulert i sam-

funnet. Det er ett utgangspunkt. Det andre er at vi ønsker å sikre organisasjonens rett til å inngå samarbeidsavtaler. Det er organisasjonene som må ha styring på det nettopp for å kunne tilbakeføre midler til rekrutteringsarbeid, som jeg sa i sted. Det tredje vi ønsker å presisere i det regelverket, er at vi ønsker å skape klarere linjer mellom investorer og demokratisk valgte idrettsledere.

Så mye om toppidretten. Når det gjelder mosjonsidretten, er det for det første slik at vi i norsk idrett har prioritert barn og unge, og vi er ikke veldig fornøyd med den jobben vi har gjort innenfor mosjonsidrett. La det være sagt.

Samtidig har vi noen generelle samfunnstrekk som går på at samfunnet beveger seg fra fellesskapsløsninger til individuelle løsninger. Vi beveger oss fra et medlemsbasert fellesskapsvirke til et kundebasert marked hvor vi kjøper tjenestene. For å si det på en annen måte: Folk betaler seg ut fra dugnadsjobben. Når vi da har det utgangspunktet at vi ser fysisk inaktivitet som en av samfunnets største trusler, og vi har dette utgangspunktet med finansiering, er vårt utgangspunkt at innenfor fysisk aktivitet på mosjonssiden er det jobb for både oss som frivillige organisasjoner, det offentlige og private. Her må vi finne samarbeidsformer hvor vi ivaretar det som har skapt oss som folkebevegelse, samtidig som vi må se at samfunnet har andre aktører, både i privat og offentlig sektor.

En annen viktig samarbeidspartner rundt det med mosjon er definitivt andre frivillige organisasjoner. Vi ønsker å samarbeide med turistforeninger, FRIFO og andre organisasjoner som driver innenfor det området. Kort og godt: Vi mener det er dags for en dugnad innenfor fysisk aktivitet i det norske samfunn.

Så til antidoping. Vår antidopingpolicy har, som Kjell sa, ligget fast i lang tid, og det har vært gjort en stor jobb i samarbeid mellom Kulturdepartementet, idrettsorganisasjoner og andre involverte. Norge har hele tiden vært i front i det arbeidet og ønsker fortsatt å være det. Men det koster oss energi. Vi lever i et samfunn hvor vi ser en stadig økende bruk av stoff, også doping. Det gjelder det hele, generelle samfunnet.

Det har i den utviklingen som her har vært, blitt utviklet stadig nye metoder som er bedre for å avsløre jukse- makere, og vi har stadig vært mer målrettede i vår prøvetaking. Vi har gledeligvis også sett at antall positive prøver har gått ned fra 5,5 pst. i 1987 til 0,1 pst. i år 2000. Vi ser også at vi har en betydelig nedgang i antall toppidrettsutøvere som blir tatt som jukse- makere. Hvis vi sammenlikner de ti første og de ti siste årene vi har tatt dopingprøver på bl.a. toppidrettsutøvere i Norge, viser antallet positive tester, på tross av mer raffinerte metoder, en betydelig nedgang.

Det vi er opptatt av i forhold til antidoping utover dette, er behandlingsrutinen rundt dopingsaker. Her ønsker vi, og det har vi gjort de siste årene, en stadig mer åpen politikk, samtidig som vi tar vare på vårt selvdømme. Det som allerede er gjort, er at vi har lagt påtalemyndighetene i dopingsaker ut av idrettsorganisasjonen. Der har vi en ekspertgruppe med Anstein Gjengedal som valgt leder og to professorer som går gjennom sakene og be-

handler dem og foretar den direkte påtale uavhengig av idrettsorganisasjonen. Det grepet er allerede gjort.

Når det gjelder det holdningsskapende arbeid, ønsker vi å beholde det innenfor idretten, for det er en viktig del av vår virksomhet. Når det gjelder kontrollvirksomheten, er vi inne i en vurdering. Men i bunnen av den vurderingen ligger det helt klart at også kontrollvirksomheten skal legges utenom idrettsstyrets virkefelt, slik at også kontrollvirksomheten skal ligge med full åpenhet i samfunnet.

Når det gjelder domsordningen, ønsker vi at første domsrunde skal foregå som en selvdømmeordning innad i organisasjonen, først og fremst fordi disse sakene er mye viktigere for norsk idrett enn for samfunnet for øvrig. Vi er ekstremt opptatt av at vi har en grundig saksbehandling i disse sakene, selv om det samfunnsmessig sett er relativt bagatellmessige saker. Derimot ønsker vi at ankeinstansene flyttes ut av idrettsorganisasjonen, slik at vi kan velge juridiske eksperter utenfor organisasjonen inn i ankeinstanser osv.

Hva så med gråsoner? Det er et tema som har vært framme. Vi sier det på følgende måte: I doping er det ingen gråsoner. Enten har man avlagt positiv prøve og blitt dømt for det, eller så er man frikjent. Det vi derimot ser, er at vi innenfor idretten alltid har hatt og har etiske dilemmaer. Vi kunne gått gjennom mange av dem. Jeg skal ikke gjøre det. Jeg skal ikke gå inn på høydehus og den problematikken. Der har vi vedtatt at det skal kunne brukes høydehus for toppidrettsutøvere.

Men det jeg vil si litt mer om innenfor disse etiske dilemmaene, er kosttilskudd. Her har vi et krystallklart utgangspunkt, og det er at godt norsk kosthold er godt nok for de aller, aller fleste idrettsutøvere. Det finnes imidlertid noen toppidrettsutøvere som har helt spesielle ernæringsbehov. Det som nå er gjort av oss etter Sydney, er at vi har hatt en grundig gjennomgang sammen med Det Norske Veritas for å legge opp rutinene rundt dette.

Så ønsker jeg å understreke nok en gang at i bunnen ligger godt norsk kosthold. Men når det gjelder kosttilskuddet i tillegg, har vi satt en policy i fire punkter: Det er kun i tilfeller der normalt kosthold ikke strekker til, at utøveren etter veiledning kan vurdere å benytte kosttilskudd – altså en veldig restriktiv inngang til å bruke kosttilskudd. Det som vi i neste omgang understreker, er at utøverne selv er ansvarlige for både kosthold og de tilskudd han/hun velger å benytte. Så går vi på en ytterligere innstramning når det gjelder våre toppidrettsutøvere, som er en del av olympiatoppssystemet, nemlig at man kun kan benytte kosttilskudd etter medisinsk vurdering, slik at for våre toppidrettsutøvere skal det nærmest foreligge resept på hva man kan bruke av kosttilskudd. Så tung vekt legger vi på dette. Hele dette opplegget er nå kvalitetssikret i et rådgivningsopplegg sammen med Det Norske Veritas.

Så litt til øvrig holdningsskapende arbeid som ligger som en del rundt dette med kosttilskudd. Norges Idrettsforbund ønsker å drive holdningsskapende arbeid i flest mulig sammenhenger. Vi driver rusforebyggende arbeid, vi deltar i anti-ryk- arbeid. Vi bidrar ikke minst i integre-

ringsprosesser, både mot funksjonshemmede og innvandrere. Vi har et prosjekt som vi har kjørt, som vi kaller «Idrett for trygg oppvekst», som kort og godt går på å integrere unger som ikke har det så lett i samfunnet, inn i idrettslaget via støttekontakter. Vi har også noe vi kaller «Fotball mot rasisme», og vi har drevet bistandsarbeid sammen med NORAD i 17 år.

Alt dette ønsker vi å videreutvikle, og vi tror at vi har en organisasjon som kan gjøre noe her. Som vi sier: Vi er en inkluderende organisasjon som ønsker å få flest mulig med innenfor organisasjonen istedenfor å skyve dem ut.

Innenfor det med holdningsskapende arbeid vil jeg også berøre et annet tema, og det er litt spesielt rundt det med problemer som både idretten og samfunnet for øvrig har. Vi tenker her på det som ble nevnt innledningsvis, med spiseforstyrrelser som et eksempel. Jorunn Sundgot Borgen, som er med oss her i dag, har gjort en forskningsjobb rundt dette som er blitt verdenskjent, og hvor nettopp idrettsorganisasjonen i Norge er en av de organisasjonene som først har tatt tak i dette. Og det gjelder både nasjonalt og internasjonalt. Sånn ønsker vi å jobbe. Vi ønsker å være med i samfunnsutviklingen for å bedre flest mulig av våre holdninger rundt våre grunnverdier.

Så litt om toppidrett. Toppidrett utgjør 1 pst. av vår virksomhet, men 95 pst. av mediedekningen. Alle tror at toppidrettsutøvere tjener voldsomt med penger. 24 pst. av dem vi definerer som toppidrettsutøvere, tjener under 100 000 kr, og 60 pst. tjener under 200 000 kr. Men toppidretten er viktig for oss. Den er viktig for å synliggjøre vår virksomhet nettopp i forhold til medievirksomhet. Den er dessuten veldig viktig i forhold til inspirasjon til organisasjonen. Det gjelder både ledere og ikke minst barn og unge. For å si det på den måten: Det har ikke blitt færre skiløpere i Nannestad i de siste åra, og det har ikke blitt færre fotballspillere i Kristiansund de siste åra. Da Norge spilte mot Brasil, hadde jeg gleden av å stå bak en som hadde trent guttelaget i Stryn i 25 år, og som hadde fire av sine ungdommer ute på banen på én gang – da Norge slo Brasil 2-1. Jeg er sikker på at han jobber 25 år til gratis for norsk idrett. Dette er det som er dragningen innenfor toppidretten.

Så et par ord om Sydney og tingene rundt det. Vi har to saker gående med Grimseth og Aanes etter Sydney-lekene. Jeg har nå redegjort for vår antidopingholdning i forhold til det, og den ligger selvfølgelig fast også rundt disse sakene. Det vi imidlertid har vært opptatt av, er å vektlegge et tillitsfullt samarbeid med utøverne. Det er helt avgjørende for å utvikle en prestasjonskultur. Utøvernes rettssikkerhet må ivaretas, og vi er opptatt av at vi ikke skal ha noen forhåndsdomming.

Hva så med vår framtid? Hva er idrettens utfordringer videre framover? Jeg har vært innom noe av det som ligger innenfor overskriften for dagens tema, men jeg vil gå litt mer inn på det vi virkelig føler er de største utfordringene vi står foran i åra som kommer.

Det første og viktigste er at vi hver dag blir minnet om én ting, og det er at fysisk inaktivitet er det norske folks neste folkesykdom. Uansett hvordan man måler det norske folks fysiske aktivitet og helseutvikling, ser vi at den

fysiske formen går nedover. Og vi ser at vi reparerer stadig mer og forebygger mindre og mindre. Dette er en kjempemessig samfunnsutvikling som vi er en del av, men som samfunnet for øvrig også burde ta en mye mer aktiv del i.

Det andre er ungdom. Uansett hvordan vi ser på vår virksomhet, er stikkordet ungdom. Det er i ungdomsalderen det er viktigst med holdningsskapende arbeid. Ved å få ungdommen inn i konstruktive miljøer i ungdomsalderen holder de seg borte fra andre ting. Dette gjelder ved alle typer integreringsvirksomhet som vi har vært innom, i forhold til innvandrere, funksjonshemmede, vanskeligstilte osv., osv. Det er den delen av ungdomsdelen.

Den andre delen av ungdomsdelen er at det er innenfor ungdomsalderen at man legger sine vaner for varig fysisk aktivitet. En 13-åring som slutter med idrett, kobler ut idrett. En 19-åring som slutter med idrett, holder på med det resten av livet og holder seg i fysisk form. Det er også innenfor ungdomssektoren at det må jobbes godt hvis vi skal få noen neste generasjon Lasse Kjus.

Det tredje elementet er det å styrke anleggsviklingen, både i forhold til skoleanlegg og rehabilitering. Det legges ned én svømmehall i Norge hver uke fordi vi ikke rehabiliterer svømmehallene våre. Hvis vi kobler disse tre tingene mot det som er aller viktigst for oss, nemlig lagsutvikling, sier vi at i den grad vi fikk noen flere penger å bruke i norsk idrett, skulle vi bruke hver eneste krone til anleggsvikling og ungdomsarbeid rundt omkring i lagene.

Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: Ja, då seier eg tusen takk for orienteringa.

Vi går over til spørsmål. Den første er Jon Olav Alstad, som, som eg nemnde, er saksordførar for idrettsmeldinga.

Jon Olav Alstad (A): Jeg ser at det ligger mye interessant tallmaterie i det som er utdelt, som omhandler dette med bredden. Og det er jo nettopp der idrettsmeldinga har sin fokusering også – heldigvis – men dessverre ikke i media og i det politiske flertallet, som har valgt å ha fokus et helt annet sted. Derfor har jeg også først og fremst lyst til nå å høre litt mer om forholdet mellom bredden og toppen, for det dukker jo stadig opp forslag om todeling av idretten, for å få klare skiller mellom topp og bredde.

Kan NIF utdype sin holdning til en slik todeling, hvordan situasjonen er i andre land, og hvordan NIF har tenkt å forholde seg til toppidrettsutøverne som arbeidstakere?

Ivar Egeberg: Det er vel de ting jeg har jobbet mest med. For det første: Når det gjelder forholdet mellom én og to organisasjoner, er vi fryktelig opptatt av å ha én organisasjon. Det ble slått sammen til én organisasjon i 1996 etter en lang prosess, og det er ingen av oss som er innenfor norsk idrett i dag, som er i tvil om at det var en riktig beslutning av dem som stod bak og gjennomførte den.

Når det gjelder toppidrett, hvis man tenker seg å skille ut den kommersielle toppidretten som en egen del, som er den aktuelle problemstillingen, så ville det helt åpenbart føre til at man fikk en toppidrett som var styrt ut fra kommersielle interesser. Vi kom til å ha fotball, alpint og langrenn for herrer. Det som kom til å bli borte i en slik toppidrett, er definitivt mangfoldet, og også kvinneidrett. Så vi er fryktelig opptatt av å beholde mangfoldet og mener at en fellesorganisasjon er det beste for det.

Når det gjelder hva som skjer i andre land, er det kun Island og Norge, også her, som har en fellesløsning. Alle andre land har ulike avarter. Vi har ikke sett noe annet eksempel på at idretten fungerer bedre sammen enn det gjør i vår fellesskapsmodell. Rundt omkring i andre land, hvor det er ulike varianter, ser man stadig at det er andre aktører, enten det offentlige, skoler eller andre som må ta seg av breddeaspektet. Man greier ikke å organisere det via frivillig virksomhet.

Når det gjelder arbeidstakerne i norsk idrett, er vi selvfølgelig opptatt av å ta vare på dem, og som jeg sa, de skal ha sine rettigheter, de skal ha sine lønninger, men de som lykkes aller best, må også gi noe tilbake til det fellesskapet som har skapt dem. Det er vår løsning.

Møtelederen: Neste spørsmål er frå Trond Helleland.

Trond Helleland (H): Jeg har et spørsmål til idrettspresident Kran. Det står i VG at han gledet seg til dopinghøringen i Stortinget. Det vi har hørt nå, er at det har vært en presisering av retningslinjene for dette med kosttilskudd. Så hadde vi i høst en voldsom debatt, der du, Kran, røk i tottene på Koss og sa at han skadet norsk idrett med sine uttalelser. Skaset hadde også sine utspill som førte til at han måtte gå av. Da var det også fra din side et spørsmål om tillit fra departementet. Men viser ikke det at Olympiatoppen nå har laget nye retningslinjer, at det var uklarheter rundt dette med kosttilskudd og doping i forbindelse med Sydney-OL? Betyr det at kritikerne delvis hadde rett, når det nå i januar 2001 er laget nye regler?

Kjell O. Kran: Veldig kort til det: Det er akkurat de samme prinsipper vi nå har presisert, som gjaldt tidligere, men vi har fått et bedre presisjonsnivå på dem, og vi har kvalitetssikret dem ved en av verdens fremste ekspertgrupper på kvalitetssikring, nemlig Det Norske Veritas. Så vi har en annen kvalitetssikring på det, men det er nøyaktig de samme prinsipper som gjaldt før, med noe dårligere kvalitetssikring.

Møtelederen: Neste spørsmål er frå Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Jeg har to spørsmål, det ene er til Kran.

Det har vært snakket om kommersialisering på et visst nivå, men en ser jo en sterkere symbiose mellom idretten, media og næringslivet. I utlandet har en fått en enda sterkere symbiose i og med at medier, som har vært finansiert av reklame, har gått inn og kjøpt opp aksjer i

idrettsklubber. Her i Norge har det vært lite av det, men noe har det vært tross alt. Jeg tenker på TV 2, Brann, basketball. Er dette et tema i idretten? Er dere bekymret over at dette kan være en utvikling også i Norge? Er det grunnlag for å forby kjøp av aksjer fra medias side – altså ikke mediakjøp i idrettsklubber?

Det andre ...

Møtelederen: Eg trur vi tar eitt spørsmål om gongen, for det er så mange som har meldt seg til spørsmål. Så om det går bra, kan Kran svare på dette først.

Kjell O. Kran: Skal jeg prøve å svare på det nå?

Møtelederen: Ja.

Kjell O. Kran: Det er klart at den utviklingen som du snakker om der, er vi bekymret over. Vi har nå hatt et utvalg i gang – vi har to grupperinger i gang, faktisk, den ene skal fremme forslaget til endret lovgivning på tinget i 2003. Men det er for langt frem, og det går for fort – utviklingen går veldig raskt – så vi satte ned et utvalg som er gitt det misvisende navnet AS-utvalget, men som skal se på hvilke regelverk vi har, og hva vi kan bruke av de reglene vi har i dag. Og det skal vi legge frem i midten av april for ledermøtet i idretten og bruke det regelverket vi har vis à vis kommersielle interesser. Det er klart at det du tar opp der, bekymrer oss, og vi vil gjøre alt vi kan for å kjempe mot at media eller næringsliv kjøper opp idretten. Men vi ser en utvikling, som i fotball, og så lenge de holder seg til bestående regelverk, er det lite vi kan gjøre med det. Som sagt, det viktigste nå tror jeg er at vi bruker de reglene vi har, for de har ikke vært brukt godt nok. Og det kommer vi til å være ganske krasse på fra vedtaket i ledermøtet den 21. april – tror jeg det er. Vi regner med at vi får full støtte på det.

Møtelederen: Takk.

Då er neste spørsmål frå Per Sandberg.

Per Sandberg (Frp): Det blir på en måte en oppfølging av foregående spørsmål, dette med kommersialisering og idrett. Jeg velger å stille spørsmålet til idrettspresidenten, men jeg kommer også lite grann inn på det som Egeberg var inne på her.

Idrettspresidenten sier at det er veldig vanskelig å komme med noe direkte råd om hvordan en skal prioritere i forhold til midler til idretten. Og mitt spørsmål blir da, forsiktig: Bør det ikke på en måte være opp til idrettsorganisasjonene selv å foreta slike prioriteringer, ut fra egne behov og vurderinger? Og bør på en måte det offentlige trekke sine føinger inn overfor idretten og idrettsorganisasjonene? Kran var jo veldig opptatt av den demokratiske oppbyggingen, så det er det jeg er inne på her. Når du sier at dere er veldig vare på dette med de kommersielle kreftene, sier samtidig Egeberg at han er veldig opptatt av samarbeidet med næringslivet. Og i meldingen legges det jo ganske så sterk føring på at idrettslag som bl.a. har mottatt tippemidler, ikke skal få

lov til å samarbeide med private aktører bl.a. Greier idrettspresidenten å sette noen grense for nivået på kommersialiseringen innenfor idretten før vi sier stopp?

Kjell O. Kran: Det er en liten misforståelse her, for jeg sa ikke at vi hadde vanskeligheter med råd. De som kritiserer oss, har vanskeligheter med å gi oss konkrete råd om hva vi kan gjøre som er gjennomførbart. Det er veldig lett å si at det er for lite ungdom i idretten, man skulle gjort ditt og datt, man skulle hatt mer mosjon osv. Men hvordan gjør vi det? Hvordan klarer vi å forbedre det på en enkel, forståelig, gjennomførbare måte – ikke bare påpek, men gi oss gjennomførbare råd? Vi arbeider intenst nettopp med dette, med enkle trekk å bedre aktiviteten, bedre klubbens arbeidsvilkår. For det er i klubbene det foregår, eller lagene, som det heter – det er der aktiviteten foregår. Alt det andre er jo bare støtteapparat for å få aktivitet til i klubbene. Og det er veldig vanskelig. Det er veldig få som gir oss konkrete råd av dem som kritiserer oss, men de kommer med generelle anbefalinger. I samfunnet har vi problem med unger/ungdom. Vi har ungdomsgjenger, hva gjør vi med det? Men det får jo dere høre hele tiden. Hva gjør vi med det? Fortell oss hva vi gjør konkret som vi kan gjennomføre. Det vil vi sette veldig stor pris på, i stedet for generell kritikk. Det var det jeg prøvde å si.

Dette med samarbeid: Vi samarbeider med kommersielle krefter, og det er vi nødt til å gjøre. Og vi har glitrende samarbeid med store norske industribedrifter, med bedrifter. Uten dem hadde vi ikke klart å drive som vi gjør. Vi får jo mer penger til idretten fra næringslivet enn hva vi får fra det offentlige. Men vi kan ikke la næringslivet overta idretten. Det er det vi er veldig opptatt av. Det er vi som eier idretten, særforbundene eier sin idrett, og det er vi som eier arrangementene, og her må vi ha et samspill som er fornuftig. Vi må kjempe mot at de skal overta.

Møtelederen: Ver så god – Ivar Egeberg.

Ivar Egeberg: Jeg kan gi en liten presisering av skillet mellom kommersialisering og ikke, og det går på at det vi holder fast på, er at vår organisasjon skal være medlemsbasert og demokratisk styrt – det er idrettsorganisasjonen. På den annen side må den medlemsbaserte og demokratisk styrte organisasjonen ha en del samarbeidsavtaler med næringslivet. Det var det jeg sa i mitt innlegg om presisering, om hvordan det grensesnittet skal være. Og vi driver da og ser på en presisering av regelverket slik at vi kan fortsette med den løsningen. Det som ikke er aktuelt for oss, er å trekke kommersielle interesser inn i den medlemsbaserte, demokratiske delen; du kan ikke kjøpe deg inn i styrende organer i idretten.

Møtelederen: Før vi går videre ...

Kjell O. Kran: En liten tilføyelse der, faktisk. Som vi også sa – jeg tror Ivar Egeberg sa det: Vi er veldig opptatt av hvor overskuddet går. Går overskuddet av driften

til idretten, synes vi det er greit. Går overskuddet til private aktører, synes vi ikke at det er greit.

Møtelederen: Då går vi vidare på spørjelista. Men først vil eg minne komiteen på korte spørsmål, då slepp mange til – korte og konkrete.

Den neste er Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg er veldig glad for den breiddfokuseringa Idrettsforbundet no la opp til. For oss i Arbeidarpartiet handlar verdigrunnlag om meir enn doping og kommersialisering, og det tykkjer eg Idrettsforbundet fekk fram på ein god måte.

Eg vil tilbake til dette spørsmålet om topp og breidd. Vil det stride mot verdigrunnlaget dersom ein skulle dela topp og breidd? Kva konsekvensar meiner de det vil få for breidda, for toppen, dersom den fekk ei sånn deling? Det kunne det vore greitt å få litt fleire refleksjonar om.

Kjell O. Kran: Vi får kanskje supplere hverandre, Ivar.

Hvis vi deler topp og bredde, tror vi at veldig mye av tillitsmannsapparatet ville bli borte. De fleste er veldig opptatt av – også tillitsmannsapparatet er opptatt av – toppsiden. I tillegg til det tror vi også at da vil toppen bli veldig, veldig spisset, og – det sa Ivar Egeberg i sitt innlegg, tror jeg – da tror vi det vil bli fotballen og noen alpinister og kanskje et par andre idrettsgrener som har stor kommersiell interesse. Vi tror at kvinneidretten vil lide veldig sterkt under det, og vi tror at små idrettsgrener, små særforbund, vil falle ut av bildet på grunn av manglende finansiering. Veldig mye av den finansieringen vi får til toppidretten, blir sprøytet direkte tilbake til idretten. Små idrettsgrener, som et eksempel, får penger og støtte direkte fra Toppidrettsentret tilbake til sin aktivitet, som gjør at de kan drive. Disse sponsorkontraktene vi får som brukes på denne måten, hadde vi aldri fått uten toppidretten. Det er mange som spør oss: Hvorfor kan vi ikke kutte ned på toppidretten og bruke dette til bredde, eller bruke det til noe annet? Men vi har fått pengene til toppen; det er det vi har fått dem til. Og de som gir oss pengene, bestemmer hva vi skal bruke dem til.

Jeg vet ikke om du vil supplere meg der – det var egentlig et veldig vidt spørsmål, selv om det var veldig kort!

Ivar Egeberg: Jeg kan godt supplere med at vi er redd for folkeorganisasjonen, fordi i folkebevegelsen i norsk idrett har de en tradisjon for at det er topp og bredde sammen. Og som jeg sier, det tillitsvalgte rundt omkring i Norge håper på og drømmer om, er å få en god toppidrettsutøver. Man forsøkte i 1973 en proffliga i skøyter. Hva var det første man opplevde da? Jo, det var ingen som ville ta tida! Plutselig skulle de ha mange tusen kroner for å gå rundt på isen, og hvorfor skulle da den frivillige tidtakeren stå der og gjøre det gratis? Den proffligaen var der i ett år, så skjønnte man at dette var meningsløst. Det er et lite eksempel på det. Og det er også slik – det gjelder f.eks. fotballorganisasjonen – at

fra toppidretten bringes det jo penger nedover i organisasjonen i stor skala. Man tror at toppidretten stjeler penger oppover i organisasjonen. Ser man på fotballorganisasjonen, hva som sprøytes nedover til utdanning, utvikling og andre ting i organisasjonen, viser det at det er nødvendig med en sammenheng.

Møtelederen: No ser de at eg blir litt rastlaus dersom de har lange svar, det er mykje som det er interessant å få med.

Bjørge Stensbøl bed også om ordet, han har ikkje bede om ordet før – heilt kort, så får vi tid til fleire spørsmål.

Bjørge Stensbøl: Jeg vil bare støtte opp under det som ble sagt fra toppidrettssiden. Vi tror på den grunnleggende filosofien at bredde skaper topp og topp skaper bredde. Og vi tror også at det er samspillet mellom topp og bredde som er essensen i norsk idrett.

Jeg kan også si at jeg har vært rimelig sentral i hvert fall i 20 år i norsk idrett. Jeg opplevde de siste årene en samlet organisasjon, og jeg vil si at det er helt klart at det er den siste tiden, i en samlet organisasjon, vi har hatt det beste samspillet i norsk idrett. Og de som mener at vi bør gå i en todeling igjen, de er helt på ville veier.

Møtelederen: Takk til Bjørge Stensbøl.
Neste spørsmål er frå Ola T. Lånke – ver så god.

Ola T. Lånke (KrF): Jeg vil stille et spørsmål til idrettspresident Kjell O. Kran.

Ivar Egeberg, generalsekretæren, presiserte veldig sterkt at hele den norske idretten er basert på frivillighet. Vi vet at foreldre og voksenledere blir mindre og mindre viktige i treningsarbeidet for barn. Det er slik at man streber mot å få flere betalte trenere. Kran sier selv i et intervju med NTB den 21. februar i fjor:

«Idretten for denne aldersgruppen» – han tenker da på 13–19-åringene – «må profesjonaliseres. Trenerne og lederne må bli bedre, og de må få lønn for innsatsen.»
Er man i praksis på vei bort fra frivilligheten ved å ønske flere betalte trenere?

Kjell O. Kran: Nei, på ingen måte. Vi har ingen sjanse i norsk idrett uten frivilligheten. Uten frivilligheten tror jeg at den idretten vi kjenner i dag, rett og slett er ferdig. Vi har fått laget en del utredninger om hva idretten skaper av verdier. Vi har 25 000 frivillige årsverk i norsk idrett, vi har nesten 700 000 – 698 000 står det i en forskningsrapport jeg har lest – som er beskjeftiget med frivillig arbeid i norsk idrett, og det er ganske kolossale tall. Verdien av det som nedlegges i gratis arbeid, er 6,5 milliarder kr.

Så til dette med lønnede trenere. Ungdommen i den aldersgruppen du nevner, sier ofte, de som slutter med idrett, at de slutter fordi det er kjedelig, og fordi trenerne er dårlige. Mange vil ikke bli trent av sine foreldre, det er også et trekk hos en del. Men når vi får inn en trener med utdanning, en som kan dette, er det veldig inspirerende

også for det frivillige korpset, for de lærer en del av det, og de kan kanskje ta seg av ting som de kan bedre. Så dette er et samspill. Vi har ikke sett at man mister frivillige foreldre eller andre frivillige fordi man får inn en profesjonell trener. I det opplegget vi skal teste nå, er det altså trenere som skal få 30 000 kr. Det er en liten lønn, det er en del av deres beskjeftigelse. Vi ser i dag at veldig mange som utdannes innen idrett, får seg andre jobber fordi de ikke blir betalt i idretten. Har du en utdanning, må du kunne leve av den. Før var det en sivilingeniør – som Ivar Egeberg – som jobbet som ingeniør og hadde idrett ved siden av. En som utdanner seg innen idrett, må leve av det. Og da går de andre steder enn til oss hvis ikke vi kan bruke dem med en viss betaling.

Men vi har et kjempedilemma: Vi har ikke penger nok. Men nå har vi en mulighet til å teste dette ut i 47 klubber. Det skal bli kjempeinteressant å se hva vi får ut av dette. Men for all del: Frivilligheten er vi helt avhengig av, og vi må gjøre alt vi kan for å legge til rette for det. Jo enklere det blir for disse menneskene å jobbe i klubbene, jo mindre krevende det blir med regnskap, byråkrati og pengesanking – de bruker i realiteten bare 20 pst. av tiden sin på idrett, viser den samme forskningsrapporten som jeg har lest nå nettopp, resten av tiden brukes til andre ting.

Møtelederen: Då er det oppfølging frå Kristin Berthelsen – ver så god!

Kristin Berthelsen: Når Kran nevner en profesjonalisering av ungdomsidretten, så er det å ta ungdom på alvor. Norsk idrett har de siste årene slitt med ungdomsproblematikken. Vi har hatt et stort frafall. Vi er Norges største frivillige barne- og ungdomsorganisasjon, og ungdommen har vært lite til stede i beslutningsvedtak og vært lite til stede hvor aktiviteter har vært utviklet.

Vi har klart å snu den trenden, ved å få flere til å komme til ungdomsidretten, nettopp fordi vi er blitt mer profesjonelle. Vi har lyttet til hva ungdommen vil selv. Vi ønsker et mer fleksibelt tilbud. Det har vi klart å gi dem. Men vår utfordring er å få dette ned på klubbplan. Det er lett for oss på sentralt nivå å sitte og sy sammen modeller. Men hvordan skal vi få den lokale klubblederen til å ta tak i dette?

Vi må videreutvikle oss for å bli profesjonelle. Det blir spennende å se og kunne måle om det har noen effekt å gå direkte inn i ungdomsårene. Og er det et sted vi trenger å putte energi, så er det i ungdomsidretten.

Møtelederen: Takk til deg.
Då er neste Anne Enger Lahnstein – ver så god!

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg tenkte jeg skulle rette søkelyset mot forholdet mellom Idrettsforbundet og det politiske system. Det er slik at den ordningen man har i dag, er basert på historie og tradisjon, hvor idretten via sin demokratiske, frivillige organisasjonsstruktur får penger på en måte basert i lovverket, men da via en kgl. resolusjon fra Kulturdepartementet, en ordning som er

annerledes enn alle andre ordninger, og som selvfølgelig har sammenheng med at man ønsker å støtte opp om idretten som frivillig organisasjon.

Det vi nå diskuterer i Stortinget, er stortingsmeldingen, som innebærer at man jevnlig skal ha meldinger til Stortinget om idretten. Jeg mener at den ordningen vi har i dag, bør videreføres til fordel for idretten, men at det er svært viktig at man er prinsipielt ryddig når det gjelder forholdet mellom idrettsbevegelsen og det politiske system, ved Kulturdepartementet og statsråden.

Jeg vil gjerne høre hva som er Krans prinsipielle syn på dette forholdet. Hvis vi skal opprettholde dagens ordning, tror jeg det er viktig at det er distanse mellom Kulturdepartementet, med statsråden i spissen, og idrettsbevegelsen. Det sier jeg vel vitende om at det selvfølgelig også må være et godt samarbeidsforhold for å utvikle hensiktsmessige samarbeidsordninger.

Kjell O. Kran: Jeg holdt på si at det hadde vært lettest ikke å slå på mikrofonen!

Vi er av den oppfatning at det systemet vi har i dag, er vi i store trekk veldig fornøyd med.

Jeg glemte å svare på et spørsmål jeg fikk i sted, nemlig dette med detaljstyring. For ti år siden – har jeg blitt fortalt, jeg har ikke sett søknaden – hadde vi en søknad på en-to sider og fikk et svar på en-to sider, med en bevilgning, og så bestemte idretten selv hvordan de brukte pengene. Den siste søknaden vår til Kulturdepartementet var på 23 sider, med ca. 100 sider bilag. Så det er klart at det er blitt meget detaljert – ja meget, meget detaljert.

Vi har også blitt kritisert fra Kulturdepartementet for at vi ikke har styrt nok ut mot aktivitet. Det, må jeg si, har de hatt rett i. Det har vi nå endret på, og vi er nå egentlig, synes jeg, i veldig god driv med å få til en total endring av hvordan vi driver. Vi skal nok ennå igjennom mesteparten av dette året før vi kan dokumentere resultatene, for det tar tid – vi har en tungrodd organisasjon. Men dette er i god gjenge, og alle er enige om hvordan vi jobber nå.

Så tilbake til samspillet med Kulturdepartementet. Kulturdepartementet har fagfolk som er veldig gode korrektiver og diskusjonspartnere for oss, og vi har jevnlig faglige møter med dem. Jeg føler ikke at forholdet er så nært at det kan være skadelig på noen måte. Jeg er vel egentlig blitt bebreidet for at jeg har vært litt for lite aktiv mot det politiske miljøet i egen organisasjon. Og det har de selvfølgelig rett i. Så du stiller et spørsmål som det er meget vanskelig å svare på for meg, å være helt konkret på. Men jeg forstår hva du sier. Jeg føler ikke at vi har noen bånd som er av en karakter som ikke tåler dagens lys i enhver sammenheng. Men kanskje Ivar, som selv har vært i Kulturdepartementet, kan si noen ord?

Møtelederen: Ivar Egeberg, ver så god. Men det må vere svært kort.

Ivar Egeberg: Da skal jeg være kort og si at det er viktig at det er en politisk avstand, samtidig som det er viktig at vi treffer dere som beslutningstakere. Derfor

syns vi at idrettsmeldingens forslag om at det skal gis én rapport pr. år og én melding pr. periode, er veldig bra – og et passende nivå for kommunikasjon.

Kjell O. Kran: Ja, og vi er strålende fornøyd med at vi får lagt frem ting som ikke er det media er opptatt av, vis-à-vis dere her i dag. At vi får anledning til det, har vi vært strålende fornøyd med.

Møtelederen: Neste spørsmål er fra Per Roar Bredvold.

Per Roar Bredvold (Frp): Spørsmålet mitt går til idrettspresident Kjell O. Kran, og det handler om økonomi og verdigrunnlag i norsk idrett.

Slik som det fungerer i mange idrettslag i dag, har vi en rekke Tordenskiolds soldater, som kanskje dessverre blir færre og færre, ved at de ikke klarer å få den økonomien som er nødvendig for at idrettslag og ungdommer skal få de utfordringene de ønsker. Kakebasarer og lotterier etc. monner litt, men ikke nok. Til det kommer dette med anlegg etc. som er støttet med tippemidler, som gjør at de ikke kan få lov til å samarbeide med *naturlige* kommersielle interesser – ved at de har fått de midlene. Og det gir selvfølgelig en stor reduksjon på det inntektsgrunnlaget som f.eks. en flerbrukshall kan ha. Det finner jeg veldig betenkelig. Jeg synes det er synd. Jeg husker f.eks. det Kran sa i stad, at det legges ned én svømmehall i uken.

Spørsmålet mitt er da om et kommersielt, naturlig samarbeid vil være med og svekke verdigrunnlaget i idretten.

Kjell O. Kran: Nei, på ingen måte. Vi er helt avhengig av et samarbeid med næringslivet for å kunne opprettholde den aktiviteten vi har.

Det du sier om Tordenskiolds soldater, er riktig. Men det er også veldig gledelig å kunne konstatere at idretten ikke er av de frivillige organisasjoner i samfunnet som mister tillitsmenn. Men strukturen, mønsteret, blir litt annerledes. Det er vi nå i ferd med å gripe fatt i, for vi har omsider oppdaget det. Vi driver med disse fremtidskveldene gjennom Idrettens Studieforbund ute i klubbene nettopp for å hjelpe tillitsmenn i klubbene til å drive og jobbe på en enklere og bedre måte. Vi har også en rekke eksempler på hva som skjer i klubber der de lykkes, bl.a. med å få flere med, fordele arbeidet på flere folk. Og la oss si at jobber du to timer i uken hos oss, er det to timer i uken, altså – det er ikke to timer i uken og nå har vi deg, så nå skal vi ta livet av deg med arbeid. Men en må lage prosesser og jobbe på en måte som gjør at man kan få med seg flere. Og de fleste synes det er kjempegøy, hvis de slipper å samle inn penger. Det er det alle kvier seg for.

Men du har selvfølgelig helt rett: Vi har ikke nok anlegg, vi har ikke nok driftsmidler. Det er en del av livet. Noen klubber er strålende bra, og andre er selvfølgelig mye dårligere. Men dette jobbes det intenst med. For at vi skal overleve i norsk idrett, må klubbene overleve. Det

er vårt hovedtema. Ungdom og klubber er hovedtemaet i alt vi jobber med.

Møtelederen: Takk!
Inger Stolt-Nielsen.

Inger Stolt-Nielsen (H): Mitt spørsmål går til representanten for barne- og ungdomsidrett, Kristin Berthelsen, eller til Jorunn Sundgot Borgen, som har med ernæringsfysiologi og spiseforstyrrelser å gjøre.

Selv om en har et veldig godt utgangspunkt for riktig kosthold blant idrettsutøvere, hører vi jo fra tid til annen om alvorlige spiseforstyrrelser, og at det er feilernæring – litt ulikt; innenfor noen sportsgrener er det mer utbredt enn i andre. De som er utøvere på toppidrettsnivå, får individuell oppfølging gjennom Olympiatoppen. Men litt nedover i rekkene, hvilket system har man der? I hvilken grad når informasjon om betydningen av riktig kosthold nedover og ut til de idrettslederne som arbeider med barn og unge i masseidretten? Og har man et systemisert samarbeid på tvers av idrettsgrener og på tvers av nivåer innen idretten for å avdekke usunne tendenser og komme med mottiltak, informasjonskampanjer, som kan motvirke uheldig kosthold, uheldig bruk av kosttilskudd eller dopingpreparater?

Jorunn Sundgot Borgen: Ja, det vi har gjort, er at vi via Kvinneprosjektet har samlet kunnskapsbasert viten, slik at vi har sett på det totale omfanget i eliteidretten – og da snakker vi om de som deltar på rekrutteringslag eller landslag, junior og senior. Så det er både kvinnelige og mannlige utøvere, fra 15 til 39 år. Vi har sett på forekomsten av spiseforstyrrelser. Vi har avdekket at den dessverre er høy, og høyere enn i befolkningen generelt. Vi har valgt å gjøre noe i forhold til det, ta tak i det, og vi har kommet med tilbud om behandling for alvorlige spiseforstyrrelser på Toppidrettsentret, slik at alle utøvere som har et spiseproblem, innen 14 dager faktisk får tilbud om – jeg tør si – den beste behandlingen som er i landet når det gjelder spiseproblemer.

Vi har nå også bevilget penger til et forebyggende prosjekt, som er det første i verden, hvor vi legger opp til kursing av trenere, ledere, helsepersonell. I de idrettene hvor det er snakk om barneutøvere, eller unge utøvere, inkluderer vi også foreldrene, som skal kurses når det gjelder kosthold og ernæring, symptomer knyttet til spiseforstyrrelser, vektregulering, vekst og utvikling osv. Dette er ikke bare på toppnivå, men på alle nivåer i idretten. Vi tar tak i den problematikken. Vi har gjort forsøk med hensyn til hvordan vi best kan forebygge at flere får en spiseforstyrrelse, og vi har kjørt et pilotforsøk som viser at det er mulig. Forekomsten av spiseforstyrrelser er halvert i to særiderter hvor vi har fått gå inn og jobbe slik vi ønsker å arbeide.

Så når vi sammenligner spiseproblemet i idretten og i samfunnet generelt, ser vi at det er en stagnasjon over en tiårsperiode i eliteidretten i forhold til i samfunnet, hvor det er en fordobling i samme periode. Det viser at det nytter å jobbe innenfor det feltet.

Når det gjelder dette med kosttilskudd, har vi nå god kunnskap i forhold til den forskningen som er gjort, både når det gjelder utøvernes energi, næringsinntak og bruk av supplementering. Det vi ser, er at det er samme prosentandel av våre eliteidrettsutøvere som bruker kosttilskudd, som i samfunnet for øvrig. Vi har undersøkt 1 250 eliteidrettsutøvere og tatt et tilfeldig utvalg av kvinner og menn i samme aldersgruppe.

Videre ser vi at det er klart færre av de aller beste utøverne, altså de som har plassert seg fra første til sjette plass internasjonalt, som benytter kosttilskudd, sett i forhold til de utøverne som er på et noe lavere nivå.

Møtelederen: Då seier vi takk til Jorunn Sundgot Borgen.

Neste er Liv Marit Moland.

Liv Marit Moland (A): Kran sa at alle skulle ha mulighet til å oppleve samhold og glede og fellesskap, som en finner i idrettsmiljøer, og det er jeg helt enig i. Og en del av verdigrunlaget for Idrettsforbundet er å integrere flest mulig i idretten. Da tenker jeg spesielt på funksjonshemmede, men også på innvandrerbarna, og spesielt innvandrerjentene, som jeg synes en ser lite til i idretten ute i lokallagene. Da spør jeg: På hvilken måte og hvor sterkt prioriterer Idrettsforbundet det arbeidet? Kanskje spørsmålet bør gå til Kristin Berthelsen, som har ansvaret for barne- og ungdomsidretten.

Kristin Berthelsen: Det svarer jeg gjerne på.

Vi i idretten forsøker å tilstrebe å gi et tilbud til alle. Vi har et lavterskeltilbud fra barna er i seksårsalderen, og vi har noe som kalles barneidrettsskolene. Vi har hatt en enorm vekst i antall barneidrettsskoler, som er et sted hvor gutter og jenter med ulike forutsetninger, både sosialt, økonomisk og funksjonsmessig, møtes. Det er ulike modeller, og det er ulik suksess hvordan en har klart det. Men igjen ser jeg at idretten er en av de få organisasjoner i samfunnet som har klart å integrere funksjonshemmede og innvandrere sterkere enn andre organisasjoner, nettopp på grunn av de frivillige vi har, som ønsker å ta i et tak.

Jeg jobber til vanlig som lærer, og der bruker vi mange ressurser på barn som faller utenfor, både økonomisk og pedagogisk. Men når jeg er idrettsleder på kvelden, så kommer de samme barna uten noen ekstraressurser og er en del av idretten, det være seg både fremmedspråklige og funksjonshemmede. Men vi har en kjepeutfordring, for tall viser at barn med funksjonshemninger har mindre mulighet til fysisk aktivitet enn andre. Vi jobber med det og tar det på alvor. Men da må vilkårene for de frivillige nede på klubbplan bli bedre.

Møtelederen: Takk til deg, Kristin Berthelsen!

No får to ordet til slutt – Ågot Valle og deretter Jon Olav Alstad. Om dere har to korte spørsmål, så er det fint.

Ågot Valle (SV): Jeg har et spørsmål – jeg tror jeg lar det gå til Rune Andersen.

Presset på resultater bidrar jo også til at utøverne blir presset til å gå på banen uansett om de er skadet eller ikke. Det har vi jo også sett. De får medisinsk ekspertise og behandling, og den er på topp mens de er i rampelyset. Men vi vet jo at dette presset vil føre til at utøvere blir invalidisert senere i livet.

Har idretten gått i bresjen for en uavhengig forskning på hvordan det går med disse? Er dette et tema til diskusjon i idretten?

Rune Andersen: Dette er et område som har veldig stor fokus i idretten fordi vi ser de såkalte idrettsinvalidene, og innenfor visse idretter er det store skader. Det vi har gjort, og som vi holder på med nå, er et forebyggende idrettsskadeprosjekt, som har støtte både fra stat og fra idretten og fra private sponsorer faktisk, som går ut på at man ser på hva det er som gjør at en idrettsutøver får en skade, hva vi kan gjøre for å forebygge – altså ikke behandling, men forebygging. Det driver forskningsprosjektet på med nå. Det er et femårig prosjekt som vi håper skal fortsette i etterkant, men som vi også håper på skal gi resultater og råd om hvordan det medisinske støtteapparatet skal fungere i oppfølgingen av dette.

Møtelederen: Jon Olav Alstad til slutt, ver så god!

Jorunn Sundgot Borgen: Kan jeg legge til noe der?

Møtelederen: Det må vere *meget* kort.

Jorunn Sundgot Borgen: Det er det samme vi går for nå i regi av dette kvinneprosjektet, at de utøverne som har problemer, og som kanskje har valgt sin spiseforstyrrelse for å komme ut av idretten, allikevel er med og blir behandlet til de er så friske som de kan bli, til tross for at de avslutter sin idrettskarriere.

Jon Olav Alstad (A): Idrettsmeldingen legger veldig stor vekt på den egenorganiserte aktiviteten, å få styrket den og satt den mer i fokus – den uorganiserte aktiviteten som den av og til kalles også. Kan vi ta en kort briefing sånn at jeg får et inntrykk av hva NIF kan bidra med når det gjelder å være med og løfte det feltet også og få mer fokus der?

Ivar Egeberg: Hvis jeg skal svare på det, er det kort og godt ett svar der, og det er tilgang på anlegg. Og der sier idrettsmeldingen noe veldig gledelig, ved at man nå kan få spillemidler til skoleanlegg. Vi tror at det at skoleanleggene kan stå åpne når ungene er på veg hjem fra skolen, er en kjemperessurs i den sammenheng, som vi faktisk mener er noe av det aller viktigste samfunnet burde bruke midler på, rett og slett at idrettshallen er til fri avbenyttelse etter skoletid.

Vi har et eksempel på det: Vi kjøpte ut en og en halv time rett etter skoletids slutt i en stor idrettshall under én betingelse, at det ikke skulle være organisert trening der. Alle skoleungene var der – noen spilte håndball, noen spilte fotball, noen sloss, noen stelte med jentene og an-

dre klatret, men alle var i aktivitet. Det er akkurat det som er svaret på det spørsmålet.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til Norges Idrettsforbund for at de stilte opp på denne høyringa med familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

(Man gikk umiddelbart over til neste høring, ca. kl. 11.08.)

Høring med Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO) ved Morgan Andersen, Trude Dybendahl Hartz og Else-Marthe Sørli.

Møtelederen: Då prøver eg å få merksemd igjen.

Eg ønskjer velkommen NISO ved leiaren Morgan Andersen, aktiv utøvar – er på landslaget i handball – Else-Marthe Sørli og tidlegare aktiv skiutøvar Trude Dybendahl Hartz, som også er styremedlem i Skiforbundet.

Då gjer vi det slik at Morgan Andersen får ordet først til ei innleiing på inntil 10 minutt. Ver så god.

Morgan Andersen: Takk for det.

Kjære komite!

Det er veldig hyggelig for oss at vi blir bedt inn. Jeg tror det er første gang i historien at en utøverorganisasjon sitter på disse marker, så det er en stor dag for oss. Jeg håper det blir en vane.

Jeg kommer til å si det jeg føler, mener og opplever, i og med at vi er den eneste organisasjonen i idretten som ikke mottar støtte fra noe annet hold enn kontingenter fra våre egne medlemmer. Så jeg behøver ikke å ta så mye hensyn til eventuelle tilskudd eller sponsorer i forhold til det jeg sier. Det kommer jeg heller ikke til å gjøre.

Da går jeg rett på det som har med NISO å gjøre. Vi er en organisasjon som nærmer seg 1 000 utøvere fra ulike idretter. Hovedvekten av våre medlemmer er fra fotball, håndball og ishockey på dame- og herresiden. Men som dere har sett, har det vært ganske stor pågang i det siste også fra enkeltutøvere, heldigvis, og det er helt klart at behovet for å organisere seg og finne en motpart til dagens idrettsorganisasjoner er til stede. Så for oss er det vel egentlig bare et kapasitetsproblem å klare å rekke over norsk idrett i løpet av veldig kort tid.

I forhold til høringen vil jeg velge å kommentere deres tema veldig kort, for jeg føler at det er blant de minst viktige tingene i idretten man her spør oss om, og jeg skal prøve å begrunne det så godt jeg kan.

Jeg føler at det er lagt til grunn en stortingsmelding, som jeg har gått igjennom nøye, og som NISO mener er et veldig bra arbeidsdokument. Det er et veldig bra grunnlag for hvordan man bør drive norsk idrett i framtiden. Derfor føler jeg vel at dette temaet går litt på enkeltpersoner, litt på det fotballandslaget har vært gjennom, og litt på dopingsaker. NISO, som har hatt over 700 saker på seks år, har kun vært inne i én dopingsak.

Som sagt ligger hovedvekten av norsk idrett på lagidrett, og i lagidrett er doping i dag et veldig lite problem – heldigvis. Det kan hende at det er de små lagene og foreningene og de frivillige som gjør en utrolig god jobb. Det er heldigvis fortsatt sånn at lagidrett er på et sånt nivå at man hittil verken har følt seg presset eller har sett nødvendigheten av å bruke dopingmidler. Men selvfølgelig kan det også forekomme der i framtiden, så jeg sier ikke med det at doping ikke er en veldig viktig sak.

Jeg vil også si at jeg føler at Rune Andersen og hans team i Norges Idrettsforbund er den mest profesjonelle delen av idretten, altså av Idrettsforbundet. De har laget en veldig god strukturorganisasjon. Med det som ligger i stortingsmeldingen og den innblandingen man får fra det offentlige, føler jeg at det området faktisk er det området som er best organisert, og som vi behøver å bekymre oss minst for i norsk idrett.

Når det gjelder idrettens verdigrunnlag, er det for NISO og meg muligheten for alle i Norge til å drive idrett i sitt nærmiljø, og da i nærhet og tilknytning til skole. Norge har vært heldig. Jeg jobber med et integrasjonsprosjekt over Internett med å samle alle spillerforeninger – og det er mange fattige av dem – i 40 land. Jeg har vært i 20 av dem i år 2000. Og det er dessverre sånn at Norge ved å følge samfunnsutviklingen når det gjelder aktiviteter for barn og unge i nærmiljøet, der hele familien kan delta, der vi kan jobbe med verdigrunnlaget vårt – altså jobbe med holdninger, f.eks. i forhold til det som har skjedd på Holmlia – så er Norge et u-land. Jeg vil si at den støtten vi har på ca. 300 mill. kr i tippemidler, er ti ganger så liten som den burde være. Det mener jeg politikerne må ta med seg. Og da mener jeg ti ganger – etter nøye utregninger. Det mener jeg politikerne må ta med seg, men jeg mener at det er de som satt på raden her før meg, som gjennom veldig mange år har neglisjert arbeidet med å jobbe for å synliggjøre overfor dere hvor problemene ligger, og hvor pengene skal. Derfor vil jeg snakke litt om det Hans B. Skaset snakket om for elleve år siden: en todeling av norsk idrett. Jeg sier ikke at norsk idrett må deles, men vi må klare å synliggjøre hvem som skal ha midlene som blir tildelt. Og hvis vi klarer det, kommer dere til å gi ti ganger så mye som dere gir i dag. Så det er et todelt problem. Det er ikke et idrettsproblem vi snakker om. Jeg føler at vi snakker om idrett kontra samfunn. Her er det et samfunnsproblem vi snakker om. Det er hele samfunnet – størstedelen av samfunnet er folk som er engasjert i idrett – som må ta ansvar for det. Det hjelper ikke oss å ha flotte OL-anlegg når det eneste vi oppnår, er å krangle om hvor nasjonalanleggene våre skal ligge, og så er det ingen av de lokale idrettslagene som har lov til å bruke dem.

OL var en kjemp flott ting for det norske folk i fire-fem år før OL. For oss som fikk lov å være med, var det en kjempesak, og det var en kjempereklame for Norge. Det bør vi også tenke på når vi skal skille toppidrett fra breddeidrett.

Det har vært snakk om toppidrett og breddeidrett – jeg ønsker å prøve å definere det. Jeg mener at den profesjo-

nelle idretten, altså ikke toppidretten, men den profesjonelle idretten er de som tjener penger på og lever av å drive idrett enten på deltid eller på heltid. Vi har Knut Holmann her, som har gledet de fleste av oss mer enn noen, og som sannsynligvis ikke blir mangemillionær på det han har gjort, selv om han sannsynligvis hadde fortjent det. Han er en toppidrettsutøver av beste kvalitet. Han er sannsynligvis ikke en profesjonell utøver, for han har nok ikke levd så godt som veldig mange andre gjør som kanskje trener en tredjedel av hva han har gjort. Så jeg mener at det er et viktig skille der. Det må våre idrettsledere, NISO og dere jobbe for å få en forståelse for – hva som er profesjonell idrett, og hva som er barne- og breddeidrett. Den profesjonelle idretten bør leve sitt eget liv, og det ville vel i beste fall være løgn å si at ikke de kommersielle kreftene styrer den profesjonelle idretten, selv om man fra idrettshold ønsker å si at det er vi som bestemmer, at det er vår idrett, og at det er en folkebevegelse. Den profesjonelle idretten må ta ansvar for å gi penger tilbake til der talentene kommer fra. I dag har vi bygd opp en struktur i lagidrett. Vi sier at det er overgangspenger, altså at det som vi binder opp i forhold til lykken for en enkeltutøver, skal finansiere små- og breddeklubbene. Kran har tidligere også sagt det, og det ble sagt av Egeberg her nå i stad, at de som blir gode, de som tjener penger, må gi noe tilbake.

Da kan jeg fortelle dere at i den prosessen som vi var inne i med Fotballforbundet, sa Fotballforbundet selv at det var tre mann som hadde en ekstra markedsverdi. Det er Ole Gunnar Solskjær, Tore André Flo og Erik Mykland, som nå har sagt nei til landslaget. Jeg vil si at hvis man setter det på spissen, er de tre alene verd 400 mill. kr for Norges Fotballforbund. I og med at det nå er fastslått en gang for alle at de eier sitt eget navn, enkeltbilde og signatur, vil det si at de gir norsk idrett 400 mill. kr. Og så er det visse mennesker – også politikere – som har klart å prøve å lage en grådighetsdebatt ut av det. Og det er det relativt flaut å ha vært med på, men det håper jeg vi med dette klarer å tilbakevise. Det er faktisk sånn det er i dag, at det er foreldrene på lavt nivå som betaler treningsavgiften til ungene sine, som betaler medlemsavgiften. De får aldri noe tilskudd fra selve klubben, så det blir et lag i laget som man må finansiere for at de skal få drakter, for at de skal få reise på turneringer, eller for at de skal få gå skirenn – det er foreldrene som må finansiere sin aldersklasse. Det er gjengs i norsk idrett. Det vil altså si at de pengene som er til treningsavgift og medlemsavgift, går til å betale treneren på A-laget og kanskje til noen spillere – hvis det er fotball – og det er fra femte, sjette divisjonsnivå og oppover.

Når det gjelder toppidretten eller den profesjonelle idretten, så er den viktig. I Norge i dag er det på veldig mange områder at den ikke er tilpasset arbeidsmiljøloven. Forsikringer eksisterer ikke – yrkesskadeforsikringssaker har vi over 20 av nå. Der må dere sørge for å være med og tilpasse lovverket, slik at også idrettsutøvere blir regnet som yrkesutøvere. De betaler skatt, klubbene betaler arbeidsgiveravgift. Dere må også se på idrettens selvhverredømme, som man har gjort i dopingsaken

nå. Det blir feil at idretten skal dømme seg selv etter sine egne lover og av mennesker som er valgt av andre ledere, der utøverne ikke har fått være med og velge. Jeg ønsker at man ser på en todeling, der man må klare å leve uten at det er utøveren, enkeltutøveren, som betaler penger tilbake til klubben ut fra om man blir god eller dårlig. Vi må finne et system der hver enkelt klubb lever uansett om man får fram en stjerne eller ikke. Alle klubber som gjør et godt barne- og ungdomsarbeid, har rett til å leve, uavhengig av om man får fram en Ole Gunnar Solskjær eller en Geir Moen.

Møtelederen: Då seier vi tusen takk til Morgan Andersen. Eg gir ordet vidare til Else-Marthe Sørлие.

Else-Marthe Sørлие: Som idrettsutøver mener jeg det er viktig for idretten og samfunnet at vi bruker mye ressurser på å bekjempe doping. Men samtidig er det et faktum at det er mange idretter som ikke opplever doping som noe stort problem, f.eks. den lagidretten som jeg driver – håndball – og fotball. Suksessen avhenger av flere faktorer – teknikk og taktikk og alle slike ting. Men på et generelt grunnlag tror jeg det trengs mer informasjon om doping. For eksempel står det i standardkontrakten til alle håndballspillere at klubben skal skolere spillere om forbudte midler og skal redegjøre for konsekvenser for brudd. Sånne ting har jeg hørt veldig lite om i hvert fall i mine idrettsår. Selvfølgelig er det utøverens eget ansvar å ikke bryte dopingreglementet, men det er også et ansvar for klubber, for særforbund, for Idrettsforbundet og for Olympiatoppen – et ansvar som kanskje kunne vært enda bedre ivaretatt. Det blir egentlig gitt ganske lite informasjon om doping i mitt miljø. Vi har fått et hefte om regler om doping, om hva som er lov, og hva som ikke er lov. Uten å kritisere så veldig mye slik som det er i dag, føler jeg meg som utøver trygg når jeg blir innkalt til dopingkontroll, og føler at jeg blir godt ivaretatt, og at arbeidet som blir gjort, sikrer at det ikke blir gjort noen feil. Men jeg tror det er viktig at vi får et organ som er uavhengig av idretten, slik som det er foreslått i den stortingsmeldingen som vi her diskuterer.

Når det gjelder gråsoner, tror jeg ikke det er så enkelt som å si at det ikke er gråsoner i idretten. Slik jeg opplever det, finnes det gråsoner. At det kan være et problem for utøvere, er jeg ikke i tvil om. Det er lett å bli forvirret her for utøver og gå seg bort i jungelen når det gjelder kosttilskudd og det ene med det andre. For eksempel kan produkter som nå kan være tillatt i Norge, inneholde stoffer som ikke er tillatt hvis du kjøper dem i utlandet. Det er igjen utøverens eget ansvar, men det å si at det ikke er gråsoner, blir litt feil.

Jeg tror vi trenger flere debatter om idrettens verdier, kanskje ikke bare i rommet her, men blant idrettsutøvere generelt. Vi trenger det på nivåer litt lenger nede i organisasjonen, altså der idretten drives. Det er der vi trenger debatten. Det gjelder hva som er tillatt og ikke tillatt, hvor den moralske og etiske grensen går, om det f.eks. er viktigere å vinne, oppnå suksess enn det er å ikke jukse, ikke bryte loven, altså ikke handle med god moral.

Nå kommer jeg også inn på kommersialiseringen. Vi kan ikke komme utenom at den også er en del av idretten. Mye av kommersialiseringen er bra for oss utøvere. Det er mange som begynner å leve av idretten. For eksempel innen håndball er det flere som lever av idretten, og det skyldes jo at de har sponsorer, og at de har TV-dekning og mediedekning ellers, men vi skal være forsiktige med å miste – liksom – herredømmet over oss selv. Vi utøvere skal være forsiktige med ikke å bli satt under noe press slik at vi vil gjøre ting som vi kanskje ellers ikke ville ha gjort, at vi blir fratatt herredømmet vårt, f.eks. som Ågot Valle spurte om i stad i forbindelse med idrettsinvaliditet, at vi blir presset til å gjennomføre en håndballkamp f.eks. Jeg vet at det er idrettsutøvere som har kanskje ikke eksplisitt blitt presset, men som har følt at det er et press fra sponsorer og publikum og media og alle om at du skal spille den kampen, eller at du skal gjennomføre dette fordi det er viktig for oss. Vi må selv få lov til å bestemme over kroppen vår og hva vi vil være med på.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til Else-Marthe Sørлие og gjev ordet til Trude Dybendahl Hartz. Ho får òg inntil 5 minutt.

Trude Dybendahl Hartz: Takk for taletid. Det blir en utfordring det, de 5 minuttene.

Det blir selvfølgelig utgangspunkt i idrettens verdier. Det ligger veldig mye inn under det, også en dopingdebatt, og det er det som er fokus.

Innledningsvis vil jeg si at som utøver har jeg til tider vært meget frustrert over den verden jeg har konkurrert i. Ved å holde på inntil du passerer 30, så begynner du å se mye mer av den verden du lever så fullt og helt i, og biter av et puslespill trer litt tydeligere fram, biter som du da du var i 20-årene, ikke så var en del av et større bilde.

Mange år i den internasjonale leiren har gjort at jeg gikk fra å være naiv i forhold til hvordan man oppnår sine resultater, til å bli frustrert over en del faktiske forhold. Og nå er jeg altså inne på dette med doping. Jeg er heller ikke så naiv at jeg tror at doping ikke er i lagidretter. EPO – italienske fotballag, jeg sier ikke mer om det. Store prestasjoner fra enkeltutøvere, det er klart at markedsverdien også er viktig for dem. Så naiv er ikke jeg. Jeg vet ikke noe annet å si enn at jeg tror at vi skal ha fingeren i bakken.

Det bildet jeg har lyst til å tegne for dere, er at en utøver har et enormt fokus inn på seg selv: Hvordan skal du nå dine mål? Det er det som er utøverens oppgave; fokus på oppgaver og hvordan bli bedre. Og målet, det er satt der oppe, og det kan man ta som medaljer i mesterskap. De manifesterer målet. De medaljene er utrolig viktige for en utøver. Det kunne vi sagt er den lille verden, men så er det slik at vi lever i en større verden hvor «kommer-sen», media og de som ønsker makt og posisjoner, også er interessert i de medaljene. Derved så kommer vi inn i det som er hele samfunnet, og det må også vi i idretten forholde oss til.

Så er spørsmålet: Hvordan skal vi i Norge legge debatten på et nivå som gjør at det blir en fruktbar debatt?

For meg har en del av kosttilskuddsdebatten og debatten om høydehus ikke vært på – skal vi si – et høyt nok nivå. I denne sammenheng tror jeg at et forum som dette er veldig positivt, og jeg tror at man skal tenke videre på slike ting, fordi det må skapes et reelt bilde av hvor man er i toppidretten.

Er norsk toppidrett i en farlig gråsoner? For å kunne svare på det vil jeg først si at toppidretten oppfattes av de fleste som å være ekstrem, fordi dens vesen er å utfordre fysiske og mentale grenser. Mye av det som er normalt å gjøre i toppidretten, er ikke normalt i det norske samfunnet. Treningsmetode – hvem drar et dekk etter seg hver helg i marka? Søvnbehov – hvem sover daglig 10–11 timer? Hvem trener med søppelsekker på seg for å tilvenne seg en varme og en fuktighet som er et annet sted? Og så den ekstreme reiseaktiviteten som en idrettsutøver har. – Altså: Dette er ikke normalt i forhold til det norske samfunn, men det er jo ikke slik sett i en gråsoner for det. Derfor må vi også, tror jeg, se på hva som er normalt i toppidretten. Og da må vi se ikke bare på Norge, men på hele verden. Og da føler jeg at når det gjelder kosttilskudd, er det slik at noe tilskudd må man faktisk ha.

I andre land tar man blodprøver i forhold til å måle hormonspeilet. Største faktoren i toppidretten i dag er kanskje restitusjonsfasen. Hvor fort kan du restituere og restituere godt, slik at du raskest mulig kan trene mye og kvalitet igjen? Da er restitusjonsfasen viktig. Kan du få opp hormonspeilet ditt? I dag spiser vi vitaminer. Får vi tilført hormoner om ti år og sier at det er greit? I noen land gjør de det, og her snakker vi om vitaminer! Hvis jeg da tar på meg toppidrettsutøverhatten igjen, som jeg forlot for et par tre år siden, sier jeg at ja, da blir jeg frustrert over at det diskuteres på litt feil premisser. Slik jeg i dag opplever norske idrettsledere, er de utrolig bevisste på hva som er det faktiske forhold i verden, og hvor vi i Norge skal ligge.

Utfordringen blir, tror jeg, å greie å skape to motpoler, myndigheter på den ene side og idrettsledere og gjerne også idrettsutøvere og den delen av den utøvende idretten på den annen side, som kan trekke og dra i hverandre for å kjenne på hvor verdigrunnlaget vårt skal ligge. Allmenmoralen var annerledes for 20 år siden. Da stjal vi ikke en penn på jobben, det gjør vi i dag. Altså: Dette utvikles i takt med samfunnet. Toppidrettsutøveren og således toppidretten er avhengig av at det skapes en møteplass, hvor normer for god og sunn toppidrett kan diskuteres. Og så må man forstå hva som er normalt i toppidretten, og hva som er en ekstrem standard i toppidretten. Det håper jeg at vi kan trekke videre på. Det vil man som utøver få veldig mye igjen for.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til Trude Dyben-dahl Hartz.

Så går vi over til spørsmål frå komiteen, og den første er Jon Olav Alstad, som er saksordførar for meldinga.

Jon Olav Alstad (A): Jeg registrerer at NISO mener vi har hatt litt feil fokusering på det som er viktig i

idrettspolitikken i dag, så jeg tenkte jeg skulle gå litt videre på de linjene som her ble trukket opp av Morgan Andersen.

Du la opp et skille mellom profesjonell idrett og toppidrett som vi for så vidt ikke har vært borte i før. Kunne du ha utdypet det og også utdypet litt hvordan du ser for deg at idretten, og da kanskje spesielt NIF, er nødt til å forholde seg til de to ulike tingene, sånn som jeg skjønnte du definerte det?

Morgan Andersen: Jeg snakket litt om en delingsprosess. Og så nevnte jeg Knut Holmann og mange av hans likemenn, som gjør en fantastisk jobb, som er toppidrettsutøvere, men som ikke får mye penger for å drive på, og som må jakte enormt på sponsorer for i det hele tatt å kunne overleve og gjøre oss hjemme i stua glad – og i og for seg selv også. De må selvsagt ha støtte. Og ut fra de pengene eventuelt Idrettsforbundet, Toppidrettsentret eller Olympiatoppen får, må de kunne gå inn og vise hvilke områder i idretten det er som trenger penger.

Ole Gunnar Solskjær er profesjonell utøver. Han trenger ikke noen penger fra staten. Det må vi synliggjøre. De pengene skal ungene få og barne- og breddeidretten. Så vi må synliggjøre klarere hvem det er som trenger anlegg, og hvem det er som trenger penger, i norsk idrett.

I panelet her i dag så vi mange kompetente mennesker. Jeg etterlyser de menneskene. Istedenfor å sitte på Ullevål stadion bør de menneskene være plassert ute i klubbene. Jeg mener at myndighetene må gå inn i hver enkelt klubb og ansette mennesker ut fra medlemsantall og behov. De må altså gi klubbene støtte og ansette mennesker og gi betaling pr. barn som en klubb aktiviserer, slik at en kan ha mennesker på kontorer som kan tilrettelegge for de frivillige når de kommer om kvelden og vil gjøre et arbeid for klubben, så de ikke brekker nakken, så det blir resirkulering, og sånn at ikke alt er personavhengig.

Det andre går på det rent kommersielle, som vi ser i disse dager: Hvem eier rettigheten til hvem? Det finnes altså utøvere i Norge som er toppidrettsutøvere, men som ikke har penger, som ikke tjener noe særlig penger. Vi har fotballjentene, vi har en del håndballjenter, vi har ski-idrettsutøvere, friidrettsutøvere. Der har vi også sett debatter om hvem som eier hvem. Organisasjonen sier: Vi eier deg ved at du ble født inn i organisasjonen ved at faren eller moren din kjøpte medlemskap til deg, og derfor eier vi deg. Vi eier bildet ditt, vi eier navnet ditt, vi eier signaturen din. Du må si det vi mener at du skal si, hvis ikke kan det skade idrettens renommé. Du må ha på deg det på brystet ditt, på ryggen din som vi bestemmer, hvis ikke får ikke organisasjonen penger.

Der er vi nå i en sone hvor vi hittil har sagt: OK, organisasjonsleddene har retten til å inngå avtaler på vegne av organisasjonen, og utøveren som vil være med der, har muligheten til å gi retten til sitt eget navn, bilde og signatur til organisasjonen, slik at den kan bruke det kommersielt. Det er vår måte å prøve å synliggjøre det på.

Møtelederen: Fint, takk skal du ha.
Neste spørsmål kjem frå Ola T. Lånke.

Ola T. Lånke (KrF): Spørsmålet kan for så vidt stilles til dere sammen – felles.

Vi har hørt idrettsledelsen fortelle om veldig mange ting i forbindelse med idretten. Vi kan lett bli imponert. Det er veldig flott, ikke minst når vi snakker om verdigrunnlag, så det er veldig mange gode målsettinger.

Men det er jo kjent at det i alle sammenhenger ofte er språk mellom ord og handling. Spørsmålet mitt går på det. Jeg skal ta et aktuelt spørsmål som er oppe i dag – alkohol. Det har vært mye fokus på doping. Alkohol ligger jo i samme gate. Man har vedtatt retningslinjer i idrettsstyret som bl.a. sier at ledere og trenere og utøvere skal framstå som gode forbilder. Så hører vi om en skitrener som uttaler at det var en fest på hver samling, og at det ble vel mye alkohol.

Tar man tak i dette skikkelig? Føler man at det arbeides grundig nok for å hindre dette?

Morgan Andersen: Jeg skal forsøke å svare.

Jeg tror det er hevet over enhver tvil at det finnes nok av mennesker med kompetanse som går gjennom det. Det finnes nok av oppgaver, fra rus, doping, rasisme, som alle idrettens særforbund, Idrettsforbundet og klubber kjører hele tiden. En del av problematikken er at en ofte reklamerer for organisasjonen og kanskje ikke når ut til dem som utfører aktiviteten. Det blir en del av problematikken at pengene ikke kommer dit de skal, og at aktiviteten og de som utfører aktiviteten, ikke får den kunnskapen de skal.

Jeg vil si at det å være idrettsleder og frivillig i dag og ikke få ting tilrettelagt, at alt er personavhengig, det gjør at du kanskje ikke får den tiden du trenger til å sitte ned med barn – barn som kanskje har to foreldre, barn fra ulike land. Det krever enormt av en frivillig. Det arbeidet tror jeg idretten prøver å gjøre så godt som mulig. I enkelte tilfeller er det for dyrt for noen å være med. I andre tilfeller har du ikke tid rett og slett, fordi alt er lagt opp av personavhengige ressurser. Jeg tror derfor at intensjonen er der, kunnskapen er der, men jeg tror ikke tiden er der. Men at idretten er en sunn organisasjon som prøver å leve etter sunne retningslinjer, er jeg ikke i tvil om.

Møtelederen: Alkohol?

Morgan Andersen: Ja, alkohol. Det gjelder alt. Alkohol er ett problem vi har i samfunnet, piller er et annet problem, så jeg sier at det er flere sider av samme sak. Alt ligger i en sirkel. Det har litt å gjøre med det jeg har snakket om når det gjelder tema. Altså: Vi går ut med noen tema som vi er litt interessert i. Men når det gjelder alkohol, er det ikke noen forskjell på det og doping og rasisme. Det går ut på det samme, det man er oppvokst med, og holdningene dine.

Møtelederen: Ja, det er mykje ein ville ha sagt, men om ein greier å gjere det så kort som mogleg, får vi tid til

fleire spørsmål. Men det er ei avveging, det er viktig å få med det som ein synest er viktig.

Trude Dybendahl Hartz – vil du kommentere det veldig kort?

Trude Dybendahl Hartz: Ja, jeg er for så vidt enig i at det er en del av en større sammenheng, men vi har med mennesker å gjøre. Jeg føler fra min aktive tid som toppidrettsutøver når det gjelder den måten vi ble gjort oppmerksom på at vi faktisk er rollebilder, og at vi har et ansvar ved å representere Norge, at det har vært høy bevissthet på hvordan vi oppfører oss. Nå sitter jeg i styret i Skiforbundet, og saken er også tatt alvorlig der. Vi har klare retningslinjer – det opplevde jeg som utøver, og det opplever jeg nå fra mitt ståsted i Skistyret. Men, som sagt, vi har med mennesker å gjøre, og da kan man ikke kontrollere alt.

Møtelederen: Takk, vi kan ikkje bruke meir tid på det spørsmålet. Vi får gå vidare til neste.

Per Sandberg – ver så god!

Per Sandberg (Frp) Ja takk. Jeg hadde egentlig først lyst til å spørre Trude Dybendahl Hartz om hun ikke føler behov for å være med og dra lasset sammen med Skari i VM, eventuelt ta første etappe på stafetten der.

Men nei, over til doping. Jeg synes det er litt overraskende det som blir sagt her fra Andersen i forhold til doping. Det fremstilles som om vi på en måte ikke behøver å konsentrere oss om problemet og ta det alvorlig, for det er godt ivaretatt fra Idrettsforbundet, og det er på en måte heller ikke et grunnleggende problem i lagidrett. Men lagidretten består også av enkeltutøvere, og jeg skal ikke påstå noe, men en ser også lenger nedover i aldersbestemte klasser at det bl.a. brukes mer og mer astmaspray osv. i lagidretten. Det er et moteinnslag, har jeg inntrykk av. Er ikke det på en måte med på å legge rammene for at en senere kanskje utvider slik bruk, eller kanskje også eventuelt ser mer liberalt på å ta i bruk slike ting i lagidrett?

En annen ting jeg reagerte litt på, og vil spørre om, er også ...

Møtelederen: Ikkje mange spørsmål, vi må vere veldig strenge her.

Per Sandberg (Frp): Nei det går på det samme, for dere har vært inne på det også. Det er et enkelt spørsmål, og det vil jeg spørre Else-Marthe Sørli om. Det blir på en måte fremstilt som om majoriteten av utøverne er på jakt etter profitt. Er det ikke sånn lenger at den norske utøveren også har en følelse av å ville kjempe for å få resultater ut fra andre behov enn profitt?

Morgan Andersen: Jeg skal svare på det første raskt. I beste fall har du misforstått det jeg sa, eller så har jeg forklart meg veldig dårlig. Jeg sa ikke, hvis vi snakker om de store problemene i idretten, at doping ikke var et problem, ikke rusproblematikk eller rasisme. Det er et

stort problem, men når det gjelder doping, sier jeg at den mest profesjonelle delen av norsk idrett er faktisk lagd rundt doping. Som jeg sa i stad, Rune Andersen og hans apparat har hatt de mest profesjonelle retningslinjene og også kvalitetssikring i forhold til norsk idrett. Det er ikke noe annet område i norsk idrett vi er så profesjonelle på som det som går på doping og jobben med doping. Det var det jeg sa, og det trodde jeg jeg var relativt klar på, så det er ikke noe forsøk fra oss på å si at jobben med doping ikke er viktig.

Møtelederen: Så er det Else-Marthe Sørлие.

Else-Marthe Sørлие: Når det gjelder spørsmålet om vi driver idrett for profitt, tror jeg at det er et helt feil utgangspunkt. Hvis du nedlegger så mye tid, og legger hele sjelen din i å oppnå gode resultater, ligger det ikke kun profitt her. Vi driver idrett fordi det er gøy, fordi det har en verdi for oss, og fordi vi liker å nå de målene vi har satt oss. At det er mye profitt, gjelder ikke i mesteparten av idretten. Du får kanskje et inntrykk i media av at det er mye penger. Ja, det er det i enkelte idretter, men jeg tror alle idrettsutøvere som driver på et sånt nivå, først og fremst faktisk gjør det fordi det har en verdi i seg sjøl.

Møtelederen: Skal Trude Dybendahl Hartz ha nokon kommentar?

Trude Dybendahl Hartz: Jeg slutter meg til det hun sier. Du kan ikke oppnå de resultatene uten å ha den drivkraften å ville oppnå og forbedre deg og ta utfordringene. Det ligger dypt forankret. I det bildet jeg tegnet i stad om utøveren som har fokus veldig innover og på seg selv for å nå resultatene og sånn sett kan bli en brikke i et spill for kommersen, som også vil bruke medaljene, så blir utøveren et middel for at de skal oppnå sitt. Det er noen utøvere som også er dyktige forretningsmennesker, som også har sansen for det, og det er kanskje dem vi ser tydeligst. De aller, aller fleste har fokus innover mot målet, hvordan nå det.

Møtelederen: Takk. Då er neste spørsmål frå Trond Helleland.

Trond Helleland (H): Ja, det er et spørsmål til Trude Dybendahl Hartz. Du skrev en artikkel i Aftenposten den 29. oktober 1996 – du husker sikkert den: «Med en utøvers steinalderblikk på doping: Hvem stikker hull på byllen?» Og der går det mye på dette med EPO og utenlandske utøvere som på en måte har en annen kjøredning enn du som er ute med hesten foran plogen. Så avslutter du med:

« I mørket trives fanden godt. En viktig del av arbeidet videre vil være å dra doping-spøkelset fram fra mørket og ut i det avslørende dagslyset. Jeg håper at bl.a. mediene kommer sterkere på banen, og i større grad tør formidle det de allerede vet.

Tør noen av dere med posisjoner ta opp kniven for å skjære hull på Byllen?»

Nå har du selv en posisjon i Skistyret, og det har skjedd mye siden 1996. Føler du på en måte at det nå er stukket hull på denne byllen, at de uhumskhetene som dette innebærer, har kommet klarere fram, og at det er et annet fokus i dag, og føler du at idretten gjør nok selv i Norge og i utlandet for å ta knekken på dette?

Trude Dybendahl Hartz: Et godt spørsmål. Jeg tror vi er kommet mye lenger enn vi hadde da jeg skrev den artikkelen i 1996. Da sa jeg at jeg tror ikke IOC snur før de skjønner at markedet har snudd, da må de snu seg. Og det har jo skjedd. Likevel tror jeg ikke – jeg vil fortsatt ikke bli naiv – at slagene er vunnet. Det er stadig en kamp. Så lenge idretten er avhengig av sponsormidler og av å ha en god image og den biten, så er det motkraften mot å ville ta et oppgjør. Jeg sier ikke at det betyr at man ikke vil gjøre det, men det er enorme krefter som drar i mange veier. Jeg tror f.eks. at utøvere har vært tatt i doping, men de dekkes av ledere høyt oppe for ikke å ødelegge imagen til idretten. Og det kan jo være bra sånn samfunnsmessig det, kanskje, for da beholder idretten et godt bilde og er fortsatt en god rollemodell for god aktivitet i samfunnet. Men det kan jo samtidig være som bilde av en kreft som får spre seg fordi man ikke tar den. Jeg tror vi er kommet mye lenger, og jeg tror det er veldig mye positivt på gang – og kampen mot krefter og motkrefter pågår.

Møtelederen: Takk til Trude Dybendahl Hartz.
Neste spørsmål – Shahbaz Tariq.

Shahbaz Tariq (A): Takk, leder. Jeg har et spørsmål til Andersen.

Det er mange som er enig i at breddeidretten spiller en viktig rolle i norsk idrett, men det jeg lurer på, er om breddeidretten får den oppmerksomhet og de ressurser den trenger. Du har sagt litt om det, men kan du være litt klarere og utdype det?

Morgan Andersen: Ja, jeg tror dessverre det er slik at ethvert idrettslag du spør, ikke helt vet eller kan peke på den økonomiske støtten man får fra sitt eget særforbund eller fra Idrettsforbundet der og da. Noe støtte har også gått gjennom idrettsråd, men det er forferdelig lite. Og i dag får man støtte bl.a. ved å søke gjennom mange år om tippemidler, og bygger klubbhus osv. Jeg er opp-tatt av at ethvert norsk idrettslag med behov for anlegg, behov for klubbhus og daglig drift for sine medlemmer ikke skal betale fem øre for det. Jeg er ganske lei og sliten av det, og mener at de største problemene vi har, er at idrettsledere flyr rundt og betaler lån på klubbhusene og fotballbanene sine, i stedet for at det er samfunnets anliggende å sørge for at alle idrettslag som trenger det og har behov for det, har anleggene sine i orden i tilknytning til skole og fritidsordninger, som de da kan bruke hver dag sammen med alle andre frivillige foreninger. Idrettslederne skal bruke sin hverdag på å skape aktivitet, gjerne vedlikeholde anleggene, men de skal ikke ha en utgift på å få anlegg til klubben sin. Det har stort sett alle idretts-

lag i dag, og det mener jeg er skremmende, for det er et samfunnsansvar. Men det må da også idrettslederne jobbe mye mer med og tydeliggjøre for dere som eventuelt skal bevilge pengene.

Møtelederen: Takk. Neste er Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Jeg synes jo denne seansen har vist at det er behov for en mye åpnere debatt, at vi alle sammen må initiere en debatt for at samfunnet og idretten kan dra i hverandre, og en kan jo reflektere over hvordan en skal få til det.

Men en av verdiene i det norske samfunnet er likestilling, og det slår meg at idretten er veldig mannstung. Og en liten flik av dette er de bonusene som de forskjellige idrettsutøverne får. Du var jo for så vidt inne på det, Morgan Andersen. Det er jo en kjempeforskjell på hva fotballjentene får i bonus for seier, og hva fotballguttene får i bonus for seier. Dette gir jo noen signaler utover om hvem som er verdt hva. Ute i verden har det vært en langvarig dragkamp for å få lik bonus til alle spillere, f.eks. profesjonelle tennisspillere. Hva gjør NISO for å få til en likeverdig behandling av menn og kvinner, gutter og jenter?

Morgan Andersen: Det skal jeg prøve å forklare veldig raskt. NISO er seks år gammel, men i de tilfellene vi har vært inne, bl.a. for Else-Marthe Sørli og kvinnelandslaget, så har det faktisk medført at de har en langt bedre avtale enn herrerne, en avtale som bl.a. ivaretar bedre økonomisk grunnlag for å satse, for at man skal kunne spille håndball også etter at man har født et barn, for at man også skal kunne komme igjen etter en graviditet. Vi jobber nå med kvinnelandslaget i fotball.

Det som er det store problemet – hvis man skal se på noen problemer i det hele tatt som er vanskelige å løse – er det vi snakket om, at den kommersielle og profesjonelle idretten blir målt i penger. Når Fotballforbudet får inn sine 400 mill. kr – stygt sagt på tre spillere – så sier man at kvinnelandslaget har man bare kostnader på. Egeberg sa også i stad at kvinneidrett koster oss egentlig penger. Han har sikkert rett i det, hvis han mener det, for det har ikke noen kommersiell verdi, mener man, for TV-kanaler osv. Håndballjentene drar inn 70-80 pst. av inntektene til Håndballforbundet, og det gjør at de også får bedre betalt enn gutta. Anna Kournikova, som spiller tennis, er mer populær enn gutta, så hun tjener mer penger enn gutta. Så det er en del endringer der, men jeg opplever i hvert fall at man hele tiden skal bevise at man får betalt ut ifra målte inntekter, TV-interesse og synlighet. Det er der vi ser de største problemene, og det er der folk blir målt. Du ser verkstedsarbeidere og direktører på samme gulv, og det er allment akseptert i idretten at folk får betalt ut ifra sin verdi, selv om vi alle er enig i at det er urettferdig.

Møtelederen: Vi skal ha ein kort kommentar frå Trude Dybendahl Hartz.

Trude Dybendahl Hartz: Det er vel kanskje nettopp der idretten i praksis har mulighet til å synliggjøre et verdigrunnlag – altså er det sterke nok ledere som greier å omfordele disse midlene, stå imot kravet fra Solskjær & Co. som sier de skal ha så og så mye i bonus fordi det er markedskreftene som rår? Nå sier jo også trender at kvinner faktisk er de største forbrukere og tar de største avgjørelsene på vegne av familien, så det er vel kanskje bare et tidsspørsmål før det vipper andre veien; derved ikke sagt at det skal være gjeldende. Men jeg må si at jeg tror det er veldig viktig det vi er inne på her, i forhold til hva vi signaliserer om menneskeverd. Også i toppidretten, hvor det er så enorm fokusering på prestasjoner, er det også min erfaring at mennesker kan bli litt borte. Det er et veldig lederansvar å synliggjøre at det er mange andre kvaliteter som er viktigere enn hvilket resultat du når. Og i de miljøene, hvis det blir resultatene som blir førende for om du er inne eller ute, så har du signalisert noe rimelig viktig i forhold til hva som er viktig. Og sånn sett er jo også bonusordninger det.

Møtelederen: Takk til dykk så langt.
Då er det Anne Enger Lahnstein – ver så god.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg kan kanskje fortsette litt på dette. Trude Dybendahl Hartz har jo tegnet et bilde hvor også utøvere på en måte kan fremstå som offer, offer for systemet, offer for markedskrefter, offer for kommersialisering. Og så sitter vi her og tenker på hvordan vi på en måte i et samspill kan sørge for oppmerksomhet og systemer, rutiner, som gjør at vi kan motvirke en utvikling på toppen av norsk idrett som innebærer at utøvere blir offer og man får en usunn utvikling som er stikk i strid med de etiske retningslinjer som vi ønsker oss.

I ditt innlegg snakket du om to motpoler i diskusjon for å få fram ulike sider her – slik oppfattet jeg det – og at man kunne komme videre. Jeg lurte på om du kunne utvikle det litt nærmere. Du brukte uttrykkene «myndigheter», «idrettsutøvere» og «idrettsledere». Har du tenkt deg en modell hvor man på en måte kunne få til en prosess hvor vi hele tiden prøver å hjelpe de gode og positive kreftene i dette?

Og hvis jeg får si én ting til, synes jeg det er rart at et LO-forbund ikke understreker solidariteten i større grad enn det som er kommet fram her i dag.

Morgan Andersen: Hvis jeg får lov å svare på det, så har ikke vi sagt at det ikke er solidaritet. Jeg vet ikke helt hvor du har fått det fra. Vi har akkurat sittet og sagt at vi forhandler og forsøker å hjelpe alle like mye, og vi har medlemmer fra fjerde, femte divisjon i fotball og opp til Ole Gunnar Solskjær. Det kaller jeg solidaritet. Jeg kaller det solidaritet når vi er med og bidrar til at de som tjener pengene inn, som er salgsvaren for norsk fotball, forstår at man må gi sitt navn og enkeltbilde tilbake til idretten, og at pengene skal komme dit de en gang kom fra. Hvis ikke det er solidaritet, har jeg misforstått hva solidaritet er, dessverre.

Møtelederen: Så er det Trude Dybendahl Hartz.

Trude Dybendahl Hartz: Jeg har faktisk sittet og tegnet på en modell, men den ligger igjen hjemme.

Men jeg sa vel innledningsvis at jeg synes utfordringen blir en møteplass med takhøyde hvor disse motpolene, altså rollene bør være motpoler, kan møtes, og hvor målet er at man skal utvikle en felles forståelse og ha noen felles målsettinger. Vi ønsker å ivareta visse verdier, og vi ønsker å være retningsgivende i forhold til resten av samfunnet. De gode beslutningene tror jeg ikke vi kan komme til hvis ikke forskjellige aktører er med, det være seg selvfølgelig NIF-ledelse og departementsledelse, noen utøvere, kanskje nåværende og noen tidligere, altså NISO, trekke inn noen. Det må selvfølgelig ikke bli for stort, men «bakes» på, og man må sikre å få fram et mangfold i meninger, fordi dette er utrolig komplekst som det er. Og det er nå sånn, som jeg oppdaget en gang midtveis i min aktive karriere, at media kan man ikke oppdra, det var deilig å slutte med det. Så det er en del ting her. Kommersen er som den er. Det er en del samfunnsforhold som er sånn faktisk, og de fakta må vi forholde oss til. Men så må vi ikke gi opp og sette oss passive i forhold til det, og da tror jeg det beste vi kan gjøre, er å skape det motpolforumet.

Møtelederen: Tusen takk til Trude Dybendahl Hartz.

Eg vil igjen oppmode komiteen om at vi tek eitt spørsmål om gongen, for vi kjem ut og køyre tidsmessig. Men eg har lova at Frank Willy Larsen skal få stille eit spørsmål til slutt.

Frank Willy Larsen (A): Ja takk, leder.

En diskusjon om verdier og holdninger har jo lett for å bli preget av honnørord. I innledningene til Morgan Andersen og Else-Marthe Sørli syntes jeg vi fikk et lite innblikk i noe annet. Else-Marthe nevnte noe om idrettsutøvere som kunne føle seg presset til å gå på banen, og Morgan Andersen nevnte at NISO hadde en del yrkeskadesaker de jobbet med.

Det er i kriser og konflikter en organisasjons reelle holdninger og verdier kommer til uttrykk, og da blir spørsmålet mitt til Morgan Andersen: Hva slags verdier og holdninger opplever NISO at idrettsbevegelsen har når en idrettsutøver kommer galt ut?

Morgan Andersen: Igjen er vi inne på en del kommersielle saker. Som sagt lever idretten av økonomi, og det største problemet og det første jeg kan peke på, er forsikringsordninger. I dag opplever vi at hele idrettsbevegelsen er lite eller ikke forsikret gjennom en pålagt lisensforsikring. Det er ingen fra ledersiden i idrettsbevegelsen som har jobbet med det som heter yrkesskadeforsikring, altså forsikring for yrkesaktive idrettsutøvere som i en eller annen form har lønn – om det er tusen kroner eller om det er en million kroner. Det har hittil, inntil i dag, vært en kamp, og vi har brukt ganske mange hundre tusen kroner på å få godkjent yrkesskader for utøvere som må slutte å drive idrett i sin aktive karriere, og som

vil ha et langvarig tap rent økonomisk av det – de står kanskje uten utdanning og må på en eller annen måte komme inn i samfunnet igjen. Da sier vi at det er ikke noe problem for deg, for du behøver ikke å drive idrett – det er bare en hobby, du kan gå inn og gjøre en hvilken som helst annen jobb. Så sånn sett er ikke det noen problemstilling for samfunnet. Det er ett eksempel.

Det andre er at man er pålagt forsikringsordninger av idretten som man betaler på egenhånd til selskap som er med og sponser idretten, og som kun dekker deg – det har vært litt endring på det den siste tiden – ved skader fra ytre påvirkning, dvs. at noen må ha vært nær deg for at du skal få utbetaling. Nå er også den prosenten for invaliditet steget til over 10 pst., så det er nesten umulig å få den, samtidig som vilkårene blir endret for hvert år, og ordningen blir dyrere.

Foreldre i Norge tror at ungene er forsikret, og toppidrettsutøvere har trodd at man har vært forsikret fram til nå. Det har gjort at man må lage spesialordninger som koster mellom 10 000 og 100 000 kroner.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til dykk tre for innspel til komiteen. Vi tar ein pause og begynner igjen presis kl. 12.25.

Høringen avbrutt kl. 12.

Høringen ble gjenoptatt kl. 12.25.

*Høring med professor ved Norges idrettshøgskole,
Hans B. Skaset*

Møteleieren: Eg ønskjer Hans B. Skaset velkomen til høyring i komiteen.

Du får inntil 10 minutt til å kome med nokre synspunkt før det blir tid til spørsmål. Ver så god!

Hans B. Skaset: Ærede komitedlemmer og øvrige tilhørere!

Jeg sløyfer innledning om hvor mye idrett jeg har drevet, eller hvor jeg har vært.

For en uke siden returnerte representanter for Europarådet fra et besøk i Russland. Besøket var foranlediget av den russiske sportskomite, dvs. ministeriet for statens idrettssaker, og gjaldt behovet for bistand til å etablere et antidopingarbeid i tråd med Europarådets Anti-Doping Convention. Russland har ratifisert denne konvensjonen, hvilket forplikter staten til å bidra i henhold til de betingelsene som er fastsatt i konvensjonen. Idrettsminister Ruzhkov m.fl. møtte Europarådets utsendinger og forklarte at Russland hadde behov for bistand, bl.a. økonomisk, for å kunne etablere et antidopingarbeid i tråd med konvensjonens krav.

Siden Russlands, dvs. Sovjetunionens, gjeninntreden på den internasjonale idrettsarena i 1952, har landet hatt posisjon som stormakt også innenfor internasjonal eliteidrett. Et land med en slik posisjon og med slik vilje til

fortsatt å satse på internasjonal eliteidrett bør være forpliktet til å bruke en nødvendig andel av egne ressurser til antidoping.

Dette tidsbildet er tatt med fordi det belyser et alvorlig problem, nemlig den manglende viljen hos ledende politikere og idrettsledere til å ta ansvar for den idrettskultur de selv heier fram. De er villige til å satse hva som måtte finnes av penger, kompetanse og menneskelige ressurser på å nå til topps i internasjonal idrett, men vil ikke bruke deler av dette ressursgrunnlaget til å sikre en etisk grunnlinje i arbeidet, bl.a. ved en selvdrevet innsats mot doping.

36 land har ratifisert Europarådets antidopingkonvensjon. Trekker en ut Canada og Australia, gjenstår 34 av 48 europeiske land som har adgang til konvensjonen, enten gjennom medlemskap i Europarådet eller gjennom Kulturkonvensjonen. Etter å ha deltatt i dette arbeidet i en årrekke, bl.a. fire år som leder av styringsgruppen for antidopingkonvensjonen, er det nedslående å måtte konstatere at ratifisering av konvensjonen for flertallet av landene blir brukt til å plassere seg på den riktige siden i arbeidet rent formelt, men uten en forpliktende og aktiv oppfølging nasjonalt. Europarådet har ingen makt-, kontroll- eller styringsmidler, og konvensjonen blir således et skalkeskjul for stater som vil ha tilgang til legitimitet uten å måtte svare for de innebygde forpliktelser.

Vi snakker nå om Europas stater, 48-50 – avhengig av hvor vi trekker grensen i sørøst – som alle satser sterkt på internasjonal eliteidrett, og som samlet tar en hovedandel av de medaljer og mesterskap som årlig fordeles innenfor idrettsverdenen. Hvis en retter blikket mot andre verdensdeler, blir ikke sinnsstemningen særlig lettere. I Asia er det kun Kina som gjør et forsøk, men som blir mistenkt og kritisert, sannsynligvis av grunner som stikker langt dypere enn doping. Korea og Japan er viktige land i idrettsverdenen, både i ledelsen innenfor IOC og internasjonale særforbund, og som leverandører av tjenester og utøvere til internasjonal idrett. Antidopingarbeidet er derimot disse land ikke kjent for å engasjere seg i, verken hjemme eller ute.

Hvis en, i tillegg til visse europeiske land, unntar Canada, New Zealand og Australia, ligger resten av verden langt på vei brakk. Det finnes en svak oppstart i Sør-Afrika, innebygd en klassisk konflikt mellom staten og idrettsorganisasjonene. USA kan tenkes å ha tatt et forpliktende skritt ved å ha tatt ansvaret fra den nasjonale olympiske komitee og opprettet et uavhengig organ, US Anti-Doping Agency. Det er imidlertid kun manglende kjennskap til det amerikanske samfunn og amerikansk idrett som kan forlede en til å tro at nå faller løsningene på dopingproblemet umiddelbart på plass også i USA.

En foreløpig konklusjon på dette tidspunkt ender ikke med overbevisning om at antidopingarbeidet står foran et gjennombrudd. En nøktern, realistisk vurdering etterlater berettiget tvil om mulighetene til å nå fram til en rimelig kontroll over dopingfenomenet. Dette syn inkluderer opprettelsen av World Anti-Doping Agency, WADA. Når WADAs president, IOC-vicepresident Richard W. Pound, på WADAs nettsider utbasunerer at «sport orga-

nizations and governments are now united in their effort to achieve completely drug free sport», så kan det tenkes at det viktigste innholdet i utsagnet er konstateringen av at nå er «governments» trukket opp i båten, dvs. gjort kollektivt medansvarlig for et anliggende IOC og de internasjonale særforbundene tidligere hevdet var deres suverene ansvar. Hvis det nå går galt, kan ingen kritisere idretten alene. En mislykking etter etableringen av denne alliansen vil innebære at doping i idretten etablerer seg som en integrert del av det allmenne medikament-, dop- og narkotikaforbruket i samfunnet. En ny frontlinje etter en eventuell kollaps av antidopingarbeidet innenfor idretten vil ikke gå innenfor idrettslivet, men langs en forbudslinje fastsatt for storsamfunnet som helhet.

Det er bemerkelsesverdig at de internasjonale idrettsorganisasjonene har kunnet kjøre toppidretten ut av helse- og oppdragelsesfeltet og over i den kommersielle underholdningsindustrien uten at nasjonale idrettsforbund har gjort stort annet enn å tilpasse seg forløpet. Denne utviklingen har tatt knapt 30 år, og har vært særlig iøynefallende gjennom de siste tiår. I denne perioden, hvor mediene, kapitalen og idrettens markedsappell og vinnerkultur har knyttet seg sammen i et stadig tettere fellesskap, har de internasjonale organisasjonene konsekvent unnlatt å gripe inn på måter som kunne redusere prestisjen og omsetningsverdien av internasjonal eliteidrett.

En effektiv bekjempelse av doping er uteblitt fordi problemet har vært ansett som komplisert, kostbart, negativt og ødeleggende for idrettens image. IOC har voktet seg vel for å stille krav til internasjonale særforbund om aktive tiltak mot doping, f.eks. som grunnlag for deltakelse i olympiske leker. Så lenge særforbundene hadde ansvaret og krevde å få beholde det, kunne IOC unngå å bli direkte berørt ved eventuelle skandaler. Så kunne IOC konsentrere seg om de olympiske leker. Testing under lekene er blitt høylytt annonsert og gjennomført. «Clean Games» har vært målbåret av Samaranch & Co., uavhengig av hva som har vært den faktiske tilstanden blant deltakerne, om tiden mellom og før lekene hadde blitt inkludert i vurderingen.

I seriøs, kritisk litteratur finnes gjentatte henvisninger til positive prøver avlagt under olympiske leker på 1980- og 1990-tallet som ikke er blitt offentliggjort. Grunnene til dette kan ha vært flere, men mistanker om at hensynet til markedsverdi og image har spilt en vesentlig rolle, trekkes fram av samtlige forfattere.

1998 ble et «annus horribilis» for IOC og internasjonale særforbund. Etter fadesene i Italia, og etter at tollere og politi hadde «kledd av» det idrettslige støtteapparatet under svømme-VM i Perth og Tour de France, og skandalene rundt Salt Lake City og andre OL-byer hadde rettet verdens søkelys mot IOC-samfunnets moralnormer, begynte en hektisk virksomhet for å overbevise verden om villigheten til å bekjempe fusk og fanteri. Den negative medieoppmærksomheten tvang fram handling, kort og godt fordi internasjonale konsern kunne tenkes ikke å ville fortsette som sponsorer hvis det negative bildet ble hengende ved. I hvilken grad doping og korrupsjonen i seg selv skapte fortvilelse og botstrang, er det ikke mulig

å gjøre seg opp en kvalifisert mening om. Det må imidlertid være mer enn tillatt å peke på at over 30 år med omfattende steroiddoping, bloddoping og «smøring» ikke kan ha vært ukjent for IOC og internasjonale særforbund. Noen rystelse kunne således ikke selve forseelsene, doping og korrupsjon, foranledige. Det var nok konsekvensene for anseelsen og markedsverdien som rystet IOC og olympiske særforbund i grunnvollene gjennom 1998-1999.

Når en skal drøfte idrettens verdigrunnlag med utgangspunkt i kommersialisering og doping, må en ta innover seg et internasjonalt perspektiv. Eliteidretten er internasjonal, og den styres definitivt ikke fra Norge. Hvem som styrer, bestemmer og influerer, kan ikke besvares ved enkle henvisninger til idrettens internasjonale organer. I den internasjonale idrettsverdenen flyter personer og interesser sammen på tvers av system- og landegrensene. De gamle idrettsstrukturene er imidlertid fortsatt nyttige for å knytte opp det enkelte land og folks tro på idretten fortsatt tilhører idretten.

Etter at markedstilpasningen av internasjonal eliteidrett for alvor ble satt i system ut gjennom 1980-årene, har markedsføringen av klassiske idealer og verdier blitt håndtert profesjonelt, for å bevare illusjonen om idrettens nærhet og renhet. Samtidig er idrettens indre liv og samfunnsmessige funksjon radikalt endret. «Dying to win» er en beskrivende tittel på en bok fra 1999, skrevet av Barrie Houlihan, med grunnlag i Europarådets antidopingpolitikk. Tittelen fokuserer på en utmerket måte på et helt sentralt trekk ved eliteidretten.

Fra 1950-årene og fram til 1980-årene var idretten en integrert del av øst-vest-konflikten og stormaktsrivaliseringen. Det finnes omfattende litteratur som beskriver kampen om idrettshegemoniet innenfor dette perspektiv, og som ikke levner tvil om at dopingpreparatene og -metodene ble introdusert og utviklet av fagekspertene på begge sider, i full forståelse med idrettsledere og andre politikere. Etter murens fall fikk markedsøkonomien fullt og fritt spillerom. Den uheldige alliansen mellom kommunister og tradisjonister som hadde begrenset markedsstilpasningen opp gjennom 1970- og 1980-årene, var brutt, og eliteidrettens rolle som spydspiss i et globalt, kommersielt mediebasert samliv var klar.

Helt til slutt: Internasjonal eliteidrett er selvsagt bærer av verdier. Hvilke grunnverdier dette fenomenet formidler, krever et studium av effektene på individ og samfunn, ikke en blind akseptering av profesjonelt markedsførte modeller og idealer, forankret i tradisjonelt tankegods om fysisk aktivitet og folkelig idretts betydning for helse, velferd og lykke.

Møtelederen: Takk til Hans B. Skaset.

Då opnar vi for spørsmål, og eg seier igjen til komiteen: Eitt spørsmål, og så kort som mogleg.

Jon Olav Alstad – ver så god.

Jon Olav Alstad (A): Det er ikke så enkelt når en får såpass interessante internasjonale beskrivelser av hvordan stoda er.

Du var inne på det at Norge ikke kan gå inn og bestemme og styre den internasjonale utviklingen, men vi gjør jo en del på dette området allerede. Og det kunne for så vidt vært interessant å høre hva mer vi kan bidra med.

Du skaper samtidig inntrykk av at den internasjonale utviklingen også finnes her hjemme i Norge. Er det din oppfatning at vi har mer doping i dag innenfor idretten enn det var for ti og tyve år siden?

Hans B. Skaset: Dette var flere spørsmål.

I tilknytning til disse er det viktigste for meg å få fram at norsk idrett ikke beveger seg i et vakuum. I det øyeblikk vi ønsker å være inne i den internasjonale idretten og hevde oss på de internasjonale arenaene, så er vi blandet sammen med – kan vi si – den internasjonale idretten, hvordan den drives og utvikles. Det er det som er temaet. Og jeg innbiller meg altså ikke at vi kan legge premisse for den internasjonale idretten. Norsk idrett er svakt representert i lederskapet i internasjonal idrett, jeg vet ikke at det på noen områder sitter fremtredende ledere internasjonalt som er norske, så sånn sett er vår kommunikasjonsstyrke svak i det internasjonale idrettsbildet. Og det er et nødvendig utgangspunkt hvis man snakker om å ha innflytelse på den internasjonale idretten.

Dette temaet går det an å gå nøyere etter. Hvis man tror at man kan ha innflytelse internasjonalt uten å ha posisjon i det apparatet og ha mot til å stå fram med sine oppfatninger, med fare for å bli kastet ut – så er den debatten ganske vanskelig.

Når det gjelder spørsmålet om det er mer doping enn før i internasjonal idrett, vil jeg til spøreren si følgende: Etter at det var kontrollert statsdoping i Øst-Europa, er det blitt en ukontrollert kommersielt orientert doping som for utøverne sannsynligvis er enda farligere. Hvordan det er for øvrig i verden, har jeg forsøkt å gi en viss beskrivelse av. Det finnes et meget lite antall land som har nasjonale systemer som i rimelig grad fungerer. Det er et betydelig problem.

Møtelederen: Takk til Skaset.

Per Roar Bredvold – ver så god.

Per Roar Bredvold (Frp): Takk. I VG den 28. oktober i fjor var det en artikkel med overskriften «Svekket norsk dopingpolitikk», og der står det:

«I går befestet Norge den gryende internasjonale oppfatningen av oss som en lurvete og dopingbelastet idrettsnasjon i klasse med Bulgaria og Romania.»

Da blir det enkle spørsmålet mitt: Er det så ille?

Hans B. Skaset: Jeg vet ikke om du nå gjør forsøk på å koble det rett på meg. Jeg skrev en gang at vi kom i «The Hall of Shame» sammen med slike land gjennom at vi hadde to utøvere tatt under lekene. Og vi plasserte oss i så måte i frontlinjen av den negative oppmerksomheten. Det var et bilde som ble brukt, og det var fra min side en harme over at vi havnet i den situasjonen. Vi har jo hørt i dag at man var klar i bestemmelsene også på den tid, men det var tydelig i hvert fall at de ikke virket. Jeg har

ikke tenkt å bekrefte, for det var ikke det som lå i utsagnet, at vi i fortid og ettertid har vært på linje med de nevnte land, men jeg er jo overbevist om at vi gjennom lekene plasserte oss feil, og gjorde det på flere måter, inklusiv at vi ikke klarte avstanden til de handlinger som utøverne hadde foretatt, og kunne skille dem fra den menneskelige siden ved det, som man fullt ut kunne stå bak.

Møtelederen: Takk. –Trond Helleland.

Trond Helleland (H): Litt videre på det som skjedde i oktober da du i Aftenposten den 27. oktober 2000 sa at en nå måtte rydde opp. Der står følgende:

«- Skjer ikke det, kan jeg ikke se noen annen løsning enn at staten må kutte ut støtten til toppidrett. Vi kan ikke risikere at staten trekkes inn i slike gråsoner, sier Skaset som presiserer at dette er hans personlige oppfatning.»

NIF sier at det er ingen gråsoner – det er enten-eller. Og da er det litt interessant for oss å vite hva du legger i dette med gråsoner, i og med at det fra idrettens side blir presisert at det ikke er noen gråsoner, det er enten-eller?

Hans B. Skaset: Takk for det spørsmålet. Det er et veldig viktig spørsmål, og jeg skal ikke være annet enn høyst alvorlig i den sammenheng. Det var en opphetet debatt omkring akkurat dette i slutten av oktober. Det er ingen forlegenhet knyttet til det, men det er heller ikke noe ønske om å drive den debatten mer enn nødvendig.

Når det gjelder gråsoner, så er jo det et kjempemessig spørsmål. For meg er debatten om idrettens forhold til helse helt sentral, og jeg har store problemer med å forstå at man kan bruke medikamenter som har svære ettervirkninger, i visse situasjoner innenfor idretten, men i andre kan de være listet som forbudte. Det jeg vil fram til, er at det er omfattende litteraturdekning når det gjelder bruk av det som heter «pain killers», eller antiinflammatoriske stoffer, som altså virker mot tilstander som kan oppstå ved bl.a. overtrening, og bruk av medikamenter på noen områder som har beviselige medisinske bieffekter som blir ansett som meget farlige, og som bl.a. består i å ta smerter fra en utøver så utøveren kan gjeninntre i konkurransen, enten med utøverens klare vilje eller med lagets og managerens vilje, og at denne typen regime kan gå videre uten at man kaller det gråsoner. For medisinerne er dette et problem. Det er bare å sammenkalle et antall av dem og spørre: Er det rimelig helsemessig sett å sette en utøver inn igjen ved bruk av medikamenter, selv om disse medikamentene ikke står på dopinglisten og er såkalt frie så man kan bruke dem, når de har andre effekter? Og er det i alle tilfeller en riktig handling at en utøver som er skadet og har smerte og sånn sett at alle tegn på at han burde trekke seg ut og få helsemessig oppfølging, blir satt inn? Jeg stresser det litt nå, for på det området er det litteratur som viser til et etisk dilemma som er betydelig. La meg bare ha sagt det først, slik at jeg får uttrykt et sterkt behov for og ønske om å delta i den debatten som amatør, men dog slik at man kan kikke fagfolket og

organisasjonenes praksis etter i sømmene på det punktet. Jeg vil si at den engelske forfatteren Ivan Waddington, som har gjort undersøkelser om det medisinske apparatet rundt Premier League og førstedivisjonslag i engelsk fotball, er meget kritisk til det medisinske apparatets underlegenhet i forhold til managerne, at det er managerne som bestemmer hvem som skal på banen, og at det medisinske støtteapparatet er ungt, uerfarent og fotballinteressert. Det er denne mangelen på faglig kontroll og avstand som er dilemmaet, og som også kan tenkes å få følger selv for norsk toppidrett.

Møtelederen: Ja, takk. Då er det Liv Marit Moland.

Liv Marit Moland (A): Vi kan vel alle være enige om at antidopingarbeid er forferdelig viktig når en stiller med barn og unge og oppveksten deres. Det har kommet tydelig fram at Skaset ikke har vært fornøyd med det arbeidet som hittil har vært gjort i Norge i regi av Idrettsforbundet. Det er vel også slik at Skaset har hatt et stort ansvar for den idrettsmeldingen som er lagt fram. Da har jeg et spørsmål om hvorfor det ikke er fokusert mer i meldingen på antidopingarbeid. Jeg tror det opptar ca. én side av 62 sider i meldingen.

Hans B. Skaset: Jeg har hatt flere liv, jeg, og har hatt glede av det. Som ekspedisjonssjef i et departement kommer man ikke lenger med et dokument enn det som det er politisk vilje til å uttrykke. Så enkelt er det. Jeg har i en kronikk gitt uttrykk for hvordan jeg har opplevd det i forbindelse med et annet meldingsarbeid, hvor kontrollen utenfra blir såpass sterk at en avgjort muligvis burde ha trukket unna sin medvirkning. Det som står i denne meldingen, er utmerket – det som står.

Møtelederen: Neste er Ola T. Lånke.

Ola T. Lånke (KrF): Det kunne ha vært fristende å fortsette på det og spørre om hva som ikke står. Men bare et spørsmål som er litt knyttet til det som vi diskuterer om antidoping, og hvordan vi skal håndtere det i idretten. Vi fikk høre her fra idrettsledelsens side at man nå har fått en ordning hvor idretten selv ikke skal være påklager og kontrollinstans, bare ha selvjustis i første omgang. Hvordan vurderer du det som nå gjøres på dette området? Er dette tilstrekkelig for å kunne komme videre med antidopingarbeidet?

Hans B. Skaset: Jeg vil gjerne si at det antidopingarbeidet som har vært gjennomført i Norge, har vært i beste mening og faglig sett vel fundert. Det går på alle dem som har arbeidet med det. Det har vært ett problem i det som jeg vil trekke fram, og det er at konsentrasjonen om Norges Idrettsforbund og deres ansvar har vært vel stor kanskje, slik at den øvrige delen av organisasjonen har sluppet veldig unna. Jeg kan si det, for i det ligger det mye selvkritikk også – ikke sant? Jeg bare ønsker å bidra med det. Når staten for så vidt har medvirket til å utkrySTALLISERE et såpass tydelig antidopingarbeid sammen med

Norges Idrettsforbund, så har den på mange måter også tatt litt ansvar for resten av organisasjonen. De 56 særforbundene er jo langt på vei fristilt, og jeg lurer på hvordan de har forholdt seg ute i egen organisasjon og internasjonalt. Jeg bare nevner dette, for en skal også ha rom for selvkritikk, kritiske synspunkter, siden jeg har stått bak og vært med på den slags politikk.

Det er ikke slik, som det ble nevnt av en tidligere representant her, at jeg har kritisert Norges Idrettsforbund. Jeg har kritisert Norges Idrettsforbund på enkelte konkrete punkter i forbindelse med passasjen i Sydney. Det har jeg gjort, og det er jeg villig til å ta tilbake. Men la nå det ligge. For øvrig har det vært utmerket, men dog slik at man lett har fått for mye sentralisert arbeid, slik at resten av organisasjonen har kunnet flykte unna. Det er også slik at pengene har vært øremerket fra statens side – noe som jeg har stått bak og vært med på og vært enig i. Men jeg har også selvfølgelig sett det negative i det at organisasjonen ikke selv måtte prioritere penger til dette. Men det var jo fordi man følte at det ikke ble gjort i en passasje, at man grep til – og gjennom den forrige idrettsmeldingen fikk til – en særordning.

Når det gjelder det som nå er under utvikling, er det vel for det første ikke slik at Norges Idrettsforbund har gitt fra seg mandat på dette området. Det må være en feilaktig oppfatning. Norges Idrettsforbund er fortsatt den som bestyrer denne virksomheten. Det at man oppnevner andre til å arbeide med spørsmålene, er noe helt annet. Det er jo først når man plasserer det utenfor den organiserte idretten, i den betydning at den organiserte idretten ikke selv oppnevner og slik sett foretar valgene av hvem som skal arbeide med disse sakene, at man har skapt en uavhengighet og en mulighet til samfunnsmessig innsyn fullt ut.

Møtelederen: Takk. Det er mange som har lyst til å stille spørsmål. Vi får sjå kva tida tillèt – Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Både du og andre her har beskrevet en idrett som også styres av kommersielle krefter, og du sier noe om behovet for samfunnsmessig innsyn. Da er vi over på et av virkemidlene som vi har, nemlig å stimulere til offentlig debatt. Hvordan ser du på mulighetene for den offentlige debatten? Jeg tenker både internasjonalt og nasjonalt. Ser du i dag en idrett som tar vare på sine kritikere?

Møtelederen: Eg veit det blir omfattande. Men der- som du greier å svare kort, er det veldig bra.

Hans B. Skaset: Når det gjelder kritikerne, er det ikke så mange av dem. Jeg regner meg ikke blant dem. Jeg forsøker å være idrettsinteressert og idrettsleder og samtidig bevare en viss evne til å forstå dette fenomenet i et samfunnsmessig perspektiv, og ikke være villig til å innordne meg en form for konformitet som krever blind lojalitet i forhold til organisasjonsmessige krav og slike ting. At den internasjonale idretten er styrt av idretten, må jeg si ganske enkelt at det tror jeg ikke noe på. Hvis

man tror når det gjelder Samaranch, for å være veldig spesiell, at det var sesjonen, de alminnelige IOC-medlemmene, som gjorde vedtak, og som fikk Samaranch til å fungere, er det jo ikke slik. Alle er helt sikre på at ledelsen kommer innenfra, fra Samaranch og to-tre av hans rådgivere, pluss alle de partnere som han snakker om som tilhører media og kommerssektoren. Dette er modell for samtlige internasjonale særforbund som fungerer i dette markedet. Jeg hadde lyst til å vite om det på idretts- siden i Norge fins noen som vil bestride det, og i tilfelle hvordan man skulle ta den debatten. For det er først når vi ser det bildet, at vi må forstå hvem vi er sammen med når vi ønsker å delta i internasjonal idrett, også med utøvere.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Skasets kunnskaper og engasjement når det gjelder antidopingarbeidet både nasjonalt og internasjonalt, er det ingen diskusjon om, og derfor lytter vi til deg med stor interesse. Idrettsmeldingen, som vi nå diskuterer, ble lagt fram i desember 1999, og jeg må si at jeg oppfatter nå Skaset mer resignert etter at du har kommet i en ny rolle.

Jeg anerkjenner altså din innsikt og dine kunnskaper, men når du antyder at meldingen ikke går lenger enn det det var politisk vilje til, må jeg dessverre – jeg beklager det for så vidt – utfordre deg litt på det, for jeg kan ikke forstå annet enn at vi har, også nå, lyttet til din innsikt og til dine råd. Jeg vil gjerne utfordre deg til å komme med hva du mener mangler i meldingen, slik at vi kan komme videre i arbeidet med antidoping både nasjonalt og internasjonalt.

Møtelederen: Greier Skaset å svare kort på det?

Hans B. Skaset: Nei, det gjør jeg ikke. Men jeg gleder meg over den smule indignasjon som ble uttrykt. Vi kan jo ikke annet enn å snakke til og med hverandre og med utgangspunkt i at vi befinner oss på forskjellige steder på forskjellige steder i livet. Jeg har bare sagt den alminnelige ting at i en melding kommer ikke annet enn det politisk ledelse pluss andre interesserte parter godtar. En ekspedisjonssjef kan ikke forlange å få sitt inn der. Men som privatperson kan jeg mene en god del mer i kraft av det jeg vet og mener å kunne stå opp med og våger å stå opp med, som ikke noen gang vil kunne passere i et dokument som skal være offisielt.

Jeg forventer ikke at representanten Lahnstein mener og tror at jeg kan gi et tilleggs svar, men jeg er villig til i offentlig debatt å gå nærmere inn på det temaet. Jeg tror det er flere sider ved antidopingarbeidet som kan tas fram, og som da må settes inn i et perspektiv omkring idrett, helse og samfunn og slik sett bli en mer reell diskusjon om idrettens verdier enn den vi har flygende omkring.

Møtelederen: Då tar vi heilt til slutt eit spørsmål frå Oddbjørg Ausdal Starrfelt – vi har kome litt på overtid.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg merkar det er lett å la seg fanga av at dette handlar bare om doping,

men eg vil ikkje unnlata å stilla ein kapasitet som Skaset spørsmål om idrettens verdigrunnlag i forhold til barne- og breiddeidretten, og ikkje minst breiddeidretten i forhold til toppidretten. Eg veit det er eit stort spørsmål, men nokre få refleksjonar om det hadde vore fint.

Hans B. Skaset: Nei, jeg henviser til meldingens utmerkede poengtering, at kampen jo er om barn og unge. Det er det som er debattområdet – hvordan skal vi kunne få det til å sitte best mulig, vel vitende om at vi står overfor en generasjon som forholder seg vesentlig annerledes enn dem som i hvert fall har passert 20-årene og går inn mot 30-årene. Det er et kommunikasjonsproblem hvordan man skal organisere seg, og det nytter selvfølgelig ikke å sitte sentralt og påberope seg kraft og styrke til å få det til. Det er behov for en økt dialog i landet om hvordan man skal forholde seg delvis til byutviklingen, som har sine særlige problemer, og det øvrige land: Hvordan skal man kunne møte barn og unge på måter som inkluderer dem i organisasjonsvirksomheten og i idrettsvirksomheten som del av organisasjonsvirksomheten, og for øvrig utenfor det organiserte idrettslivet også med henblikk på folkehelse i vid forstand?

Mitt poeng er bare å si at man kan ikke bruke nok tankevirksomhet på det. Men samtidig må man være klar over modelloverslagene, også de negative modelloverslagene, av det å ville bli god og best for enhver pris, og hvordan en skal håndtere den enorme spennvidden som fins innenfor idrettsfeltet, med det elitesjikt som nå er trådt fram, og den distansen de utgjør i forhold til alminnelige folk, men samtidig det konsum av den typen virksomhet som foregår også i vårt samfunn.

Møtelederen: Då seier eg på vegner av komiteen tusen takk til Hans B. Skaset.

(Man gikk umiddelbart over til neste høring, ca. kl. 12.58.)

*Høring med professor Gunnar Breivik,
Norges idrettshøgskole*

Møtelederen: Gunnar Breivik, eg ønskjer deg velkomen til høring her hos komiteen om idrettsmeldinga. Du får inntil 10 minutt til å kome med dine synspunkt på dagens tema, og så får vi tid til spørsmål etterpå.

Gunnar Breivik: Takk skal du ha.

Som rektor på Idrettshøgskolen vil jeg si at det er hyggelig at jeg er invitert, og at min forgjenger på denne plass, som nå har arbeidsplass på Idrettshøgskolen, var her, og at Jorunn Sundgot Borgen, som for anledningen var utlånt til NIF, også var her. Det betyr at man tar Akademia alvorlig, og det er viktig.

Vår jobb er å komme med et kritisk og uavhengig perspektiv. Det har jeg tenkt å gjøre ikke som rektor, men som professor. Vi har to som jobber med etikk på Idretts-

høgskolen, og jeg er en av dem som har professorat innenfor det feltet. Jeg tar gjerne i neste runde spørsmål som er bredere, men jeg velger å konsentrere meg om det temaet.

Den kjente filosofen Immanuel Kant hevdet at våre moralske normer må være universaliserbare. Du må kunne ville at de gjelder alle. I vår faktiske samfunnsvirkelighet lever vi med en sektorisert moral. Det finnes svært ulike forventninger og regler om hvordan man skal oppføre seg, avhengig av hvilken sektor man er innenfor.

Siden Kristianiabohemen i forrige århundre har vi nesten forventet at kunstnere skal ha et uryddig liv, usunt og krydret med skandaler. Idrettsutøvere derimot skal være forbilder, som de fire skøyte-S-ene, som vi ante spiste Sunda, drakk melk og levde sunt. De kunne tas rett inn i skolestua. Da Graham Greene besøkte Oslo for noen år siden, sa han i et intervju i Aftenposten at han daglig røkte sin opiumspipe og hadde stor glede av det. Ingen sinte leserinnlegg, ingen forundring. Om han som kandidat til nobelprisen i litteratur hadde fordel av opiumsrusen, skrek ingen opp om «unfairness», like lite som vi ber trapeskunstneren komme ned fra trapesen hvis han er dopet. Vi morer oss og hyler av begeistring uansett.

Verken kunst eller sirkus har bygd inn personlig moral og konkurranselighet som grunnverdier. De er ikke konkurranser, de er personlige, og de representerer andre visjoner. Når idretten i løpet av de siste 20-30 år mer og mer har blitt et sirkus, med doping av ulike eksotiske varianter, med mer og mer penger og kommers omtrent som i popverdenen, er det da egentlig noe å skrike opp over? Kan vi ikke bare flagge ut toppidretten og gjøre den til et rent sirkus, med underholdning og nasjonal begeistring som nøkkelfaktorer? Hvorfor bryr vi oss så sterkt om idretten, også om toppidretten?

Omtrent samtidig som Graham Greene var i Norge, ble den norske stuperen Jon Grunde Vegard hengt ut på førstesidene i Dagbladet og VG fordi han hadde brukt nesespray som inneholdt efedrin. Hvorfor bryr vi oss? Jo, fordi toppidretten nesten har en mytisk og oppdragende karakter. Den representerer en drøm om et liv der prestasjoner og verdier og rettferdighet henger sammen. Og derfor vil vi gjerne at den skal kunne brukes oppdragende overfor barn og voksne, inn i skolestua, ut i samfunnet.

Slik sett er det et paradoks at i en verden og også i en toppidrett som mer og mer blir grumsete, brutal, med gråsoner og dop, med løgner og fortelser, ønsker vi toppidrettsutøvere som symboler på ærlighet, fair play, kamp og drama, heltomot og seire. Den svenske økonomen Kjell Nordström hevder at fremtidens vinnere i næringslivet blir de som kan vise frem etikk og estetikk. Det blir holdbarhet og attraktivitet som vinner. Får han rett, også i idretten?

Moderne toppidrett hviler på tre sentrale ideer. Den ene er ideen om det systematiske fremskritt som ble utviklet i opplysningstiden og modernismen. Det går fremover, til det bedre. Ingen steder er dette uttrykt klarere enn i det olympiske motto «citius, altius, fortius», som i prestasjoner og rekorder måler det stadige fremskritt.

Den andre ideen er ideen om et åpent samfunn, et liberalt marked og en åpen arena der enhver kan stille opp, konkurrere med andre og få belønning etter ytelse. En tysk sosiolog og historiker, von Krockow, hevder at idretten har vært en modell for det rettfærdige prestasjonssamfunn der man belønnes etter innsats.

Den tredje faktor er ideen om at idrett dypest sett utvikler menneskets karakter. Den engelske sport, som ble introdusert i Norge i siste halvdel av 1800-tallet, hevdet at idrett utvikler personligheten. Det dreier seg om å yte sitt beste, tåle smerte, vise samhold og solidaritet, vise fair play, være generøs. Generøs er man når man lar motstanderen få sjanse til på likt grunnlag som en selv å yte sitt absolutt beste. Kun da er en seier verdifull. En parallell til dette er Arne Næss' regler for god debatt, der man skal tolke motstanderens synspunkter så de står så sterkt som mulig. Da blir debatten best.

Ideen om at idrett må være sunn og øke livskvaliteten, har en noe annen rot, og jeg lar det ligge i denne omgang.

Disse tre grunnleggende ideene i toppidretten kan komme i strid med hverandre. De kan perverteres og sprengte idretten dersom man ikke jobber hardt for å holde dem sammen. Ideen om fremskritt førte etter hvert til en hemningsløs jakt på prestasjonsforbedringer og rekorder. Etter hvert ble det stadig flere midler som ble sugd inn og tatt i bruk, ikke bare trening, men utstyr, trenere, medisinsk støtteapparat, forskning og sponsorer. I økende grad er toppidretten blitt en kamp mellom prestasjonssystemer, der i siste instans hele nasjonen står bak med sine ressurser. På sikt betyr det en rettferdighetens krise, fordi de ressurssterke landene vil få stadig flere fordeler og større og større forsprang på de fattige.

Kanskje viktigere enn rekorder er seire, i hvert fall til daglig. Den amerikanske fotballtreneren Vince Lombardi sa i 1964 at «to win isn't everything, it's the only thing.» Å vinne er det eneste som betyr noe. Chaplin laget like etter krigen en film som het «Rampelys». I økende grad ble det slik at «the winner takes all». Det betyr at den som vinner, står i rampelyset for media, sponsorene, æren, berømmelsen, prestisjen og pengene. Taperen står i mørket. Da blir jakten på fordeler intens.

Doping gjorde at den hyggelige norske diskoskjempen Knut Hjeltnes kunne klatre opp mange plasser og bli stående i rampelyset. Fristelsen til å bruke doping ble for stor. Og når dopingparagrafen, som gikk både på utøverens holdning og bruk av forbudte midler, ble erstattet med kun en liste over forbudte preparater og metoder, var veien åpen for en intens jakt på ting som ikke står på listene. En rekke midler er ut fra idrettens ånd og etos uakseptable, men de er etter lovens bokstav ennå ikke forbudt. Og her er det norsk toppidrett for tiden er uryddig. Man jakter på smutthullene, man søker inn i gråsonene, man jakter på fordeler som ligger utenfor det området der man egentlig burde søke fordeler, nemlig ærlig forberedelse og trening.

Det er problematisk med denne jakten på fordeler. Vi vet fra samfunnet for øvrig at hvis jeg sniker på trikken og ikke blir tatt, så lønner det seg kortsiktig for meg. Når mange følger etter, intensiveres vaktholdet – som koster

penger – billettene blir dyrere og alle taper. Et annet eksempel: Hvis jeg har en sjark og bytter den ut med en tråler, må de andre ha bedre båter og utstyr, og spiralen ender med dyre båter, null fisk og konkurser.

Når norske utøvere sendes i høydehus, har vi fordeler så lenge det varer. Men snart har finnene det, og så svensker, tyskere osv., og når alle har det, har ingen fordeler, og alle har ulemper, og til og med ungdommen ligger i høydehus. Alle har det vondt og dumt og dyrt. Og de eneste som tjener på det, er produsentene. Spesielt dumt er det i langrenn, fordi man ikke engang setter en skarve rekord. I langdistanseløping kunne det endatil ha kommet en rekord ut av det.

Kosttilskudd følger samme logikken. Alle må ha det, alle tror det virker, men ingen vet egentlig, og produsentene tjener penger. I tillegg er det mye farligere enn høydehus, fordi de samme som selger og produserer kosttilskudd, også lager og selger dopingmidler i ganske stor grad. Man er på vei inn i en jakt på fordeler som lett er et forstadium til doping, pluss at produsentene ser ut til å ha urene produkter. Man kan bli tatt, man dummer seg ut.

På sin måte er slanking og jakten på fordeler gjennom en lett kropp en del av den samme logikken. Spis mindre og hopp lenger. Veier du, som Adam Malysz, 52 kilo, flyr du langt. Eller man kan utvikle gliprosjekter, være hemmelighetsfull med sin avanserte smøreteknologi, holde kortene tett inn til brystet og skule på alle som kanskje kikker en i kortene. Enn så lenge har vi verdens beste smørere og verdens beste smøreapparat. Vi har fordeler de andre ikke har. Logikken er ustoppelig. Den ender i det absurde hvis man ikke får bedre kontroll med idrettsøvelsene. Det klarer ikke den internasjonale toppidretten og dens organisasjoner noe særlig bra. Samtidig er vi avhengig av hva som skjer internasjonalt.

Vi har utviklet en toppidrettsmodell i Norge som har vært bra, og det er tre interessante kjennetegn til slutt. For det første: Vi har utviklet en modell som har gitt bemerkelsesverdige resultater. For det andre: Vi har et kyndig og meget entusiastisk publikum, vi er et idrettsinteressert folk. For det tredje: Vi har stått for en verdibasert toppidrett, vi er blant de ledende i kampen mot doping. Disse tre faktorene er verdt å bevare, men da må vi utvikle en toppidrett som tar konsekvensen av at den er verdibasert. Vi må ikke la vårt gode antidopingarbeid der vi er ledende, bli ødelagt av jakten på fordeler i gråsonene. Idrettens ledere må vite hvor de skal, og hva de vil.

Møtelederen: Tusen takk til Gunnar Breivik. Da går vi over til spørsmål. Jon Olav Alstad – ver så god.

Jon Olav Alstad (A): Takk for et interessant innlegg. Jeg la merke til at du var inne på dette med forbud mot bruk av doping i samfunnet. Det er noen av oss som har prøvd å foreslå det før uten å lykkes, men vi får håpe at vi kommer i mål på det. Men det er et faktum at idretten faktisk stiller langt strengere krav til sine medlemmer enn vi som politikere gjør til resten av samfunnet. Nå vil vi at det skal stilles enda strengere krav. Kunne du si lite grann om hva vi bør gjøre i forbindelse med meldingen

for å kunne styrke det antidopingarbeidet som foregår, først og fremst her hjemme i Norge, men også med muligheter for å gå internasjonalt?

Gunnar Breivik: Jo høyere man når i nivå, desto mer man presser systemene opp mot grensen, desto viktigere er det med klare regler. Det er viktig å ha klare regler hvis du skal ha en vanlig bedrift. Hvis du skal bygge et atomkraftverk, må du ha veldig strenge regler. Slik er det også i økende grad i toppidretten, at kravene blir større og større. Det betyr at vi må ha et forsknings- og utviklingsarbeid på dette. Vi er i ferd med i samarbeid med Forskningsrådet å få til et program på antidoping som nettopp kan se på hvordan vi kan være med og utvikle et sett av regler og et sett av rutiner som er enda bedre enn det vi har i dag. Selvfølgelig må idrettsorganisasjonene også jobbe knallhardt, ikke bare med å spre propaganda og informasjon om de faktiske lover og regler, men også drive holdningsskapende arbeid. Det må gjelde helt fra barneidretten, sju år gammel og hele veien oppover, at idretten har verdier, idretten er verdibasert.

Møtelederen: Takk. Ola T. Lånke – ver så god.

Ola T. Lånke (KrF): Man får jo et sterkt inntrykk av at det er veldig god vilje til stede i norsk idrett til å gjøre noe med tingene. Man har gode målsettinger, men fristelsene blir for store på en lang rekke områder, for utøvere og trenere på ulikt nivå. Jeg vet ikke hvor langt vi kommer, men spørsmålet går på om det er for liten åpenhet. Skaset syntes å antyde at man kanskje burde skille f.eks. påklage og kontroll når det gjelder doping, ut av organisasjonen. Han sa ikke det, men jeg kunne kanskje spørre om hva Breivik mener om det.

Gunnar Breivik: Jeg vil ikke gå inn i de mer organisatoriske løsningene om hva man bør gjøre. Det tror jeg er veldig komplisert, men det er en generell tendens som vi har sett i utviklingen i toppidretten i de siste årene, både nasjonalt og internasjonalt, at samfunnet, politikere, regjeringer i større grad har kommet på banen og vil ha et ord med i laget om hvordan dette skal utvikles. Det er faktisk så viktig at en frivillig, demokratisk interessebasert organisasjon ikke er i stand til alene å bære det arbeid og den profesjonalitet som er nødvendig. Derfor tror jeg at vi må bruke mer penger på dette hvis vi vil ha en toppidrett, for dette kommer til å koste. Det betyr at politikere og de ekspertsystemer som finnes for øvrig i samfunnet, i større grad bør brukes.

Møtelederen: Takk. Då er neste Anne Enger Lahnstein.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Det var veldig artig å høre på deg, og det slo meg at det er svært viktig at det er noen som med klare ord og rak rygg kan si hva som er det ideelle. Du understreket betydningen av klare regler, og samtidig viser du til at den idrettsbevegelse som vi har, som jeg oppfatter som veldig genuint opptatt av det-

te, er på områder i gråsonen. Jeg mener det var det du uttrykte. Spørsmålet blir jo da: Hvordan kan vi som folkevalgte på en måte bidra til å få fram strukturer i samråd med eller i samarbeid – jeg vet ikke hva – for å få dette systemet i tråd med de idealene vi alle har? Det er det ene. Det andre er det du nevnte om at man må begynne når ungene er små. Hvordan ser du på utviklingen av idretten og friluftslivet og det brede perspektivet på lokalt nivå?

Gunnar Breivik: Jeg tror, som jeg har sagt før, at Idrettsforbundet så langt det har kapasitet, har gjort en veldig bra jobb. Vi har også veldig mange flotte toppidrettsutøvere. Jeg har studert dem i flere studier, og det er flotte typer. Men, som du sier, fristelsene er enorme, og farene er store. Jeg tror at høringer av denne typen her, hvor idretten skjønner at dette er ikke de lukkede rom, dette er ikke våre egne organisatoriske grep alene, men her er samfunnet med og vil ha innsyn, det er en måte å øke bevisstheten om dette på. Jeg synes dette er et veldig positivt tiltak.

Når det gjelder barn og unge, mener jeg at idretten er en fantastisk sosialiseringarena. Det er på fotballbanen, håndballbanen, friidrettsbanen og de ulike arenaene vi lærer de grunnleggende tingene om verdier og moral. Da er det et problem, som ble vist i en studie allerede på 1970-tallet, at det er omvendt proporsjonalitet mellom moral og prestasjon. Jo høyere du kommer opp i fotball, desto dårligere er moralen når det gjelder hva du er villig til å gjøre på banen i form av å klippe ned motstandere, skade motspillere osv., osv. Vi må begynne med barna, og så må vi følge det oppover i systemet i større grad enn det vi har gjort i dag.

Møtelederen: Takk, då er det Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Det er mange som har opplevd idretten og idrettens fantastiske muligheter også for sosialisering, og som er opptatt av utviklinga av barneidretten. Vi ser at langt nedover i de aldersbestemte klassene er presset på utstyr veldig stort. Flere har sagt til meg at ungene forlanger kosttilskudd langt ned i årsklassene, fordi de har fått den ideen at det skal bidra til prestasjonene. Er det gjort noe forskning på hvordan toppidretten influerer på barneidretten og barneidrettens ideal? Noen av oss har noen meninger om det, men er det gjort noe forskning på det?

Gunnar Breivik: Ikke som jeg kan referere her og nå. I likhet med deg har jeg også mine erfaringer, bl.a. med mine fire barn, som har vært igjennom idrettssystemet, og jeg har sett på nært hold idretten lokalt. Det er klart at når norske idrettsledere går ut og sier om bestemte ting at dette skal vi bare ha i toppidretten, og vi skal ikke ha det ned blant ungdom, er det en kjempeillusjon. Hvis noe virker i toppidretten, enten det er utstyr eller preparater eller hva det er, er selvfølgelig ambisiøse unge på banen med én gang og vil bruke dette.

Jeg traff nylig en kamerat av meg som hadde to sønner, 16 og 18 år gamle, som var interessert i langrenn. Som han sa: De ligger i høyderør. Jeg liker det ikke, men de er så ambisiøse og vil så gjerne bli bra, så hva skal jeg gjøre?

Det er et kjempeproblem at den toppidretten vi utvikler, med alt dette som hører med, har en magnetisk tiltrekningskraft blant unge som ønsker å nå langt. Hvordan vi skal hankses med det, har jeg ikke noe enkelt svar på. Jeg har tanker om det, men det krever mer tid enn her og nå.

Møtelederen: Då er det Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg synest òg det var eit interessant innlegg å høyra på. Eg la merke til at du sa at me kan ikkje la toppidretten utvikla seg til sirkus, for det har ein stor mytisk og oppdragande karakter. Eg kunne godt tenkt meg å be deg seia litt meir om verdigrunnlaget i forholdet topp/breidd – litt vidare enn akkurat dette spørsmålet, om du har nokre synspunkt på det.

Gunnar Breivik: Det har jeg. Det som er hovedproblemet, er at vi trenger en ny modell for masseidretten. Toppidretten er ikke en modell for vanlig idrett. Den idretten som de beste langrensløperne f.eks. driver med, er noe helt annet enn det de aller, aller fleste mennesker har mulighet til å holde på med. Maskinpreparerte spor, med tettstående dresser, med skiskøyting – dette er en annen verden. Det vi trenger, er en masseidrett basert på mestring, opplevelse, glede, en helt annen type aktivitet, mer lik den amatørpregede toppidretten vi hadde for 30–40 år siden. Så toppidretten kan ikke være modellen for fremtidens masseidrett. Men vi mangler et alternativ. Vi har det til dels hos ungdom i den moderne ungdomsidretten, med brettaktiviteter. De har klart å delvis lage sin egen modell, med egne verdier – helt annerledes enn i toppidretten.

Men vi trenger en modell som gjelder ikke bare dem som er hekta på ungdomsidretten, men mye bredere. Det er en kjempeutfordring. Jeg jobber med det, og andre jobber med det – hvordan skal vi utvikle en ny modell, uavhengig av den kommersialiserte idretten, som vi ser i fitness og helse, uavhengig av toppidretten – en egen, jeg hadde nær sagt god gammeldags, men fornyet masseidrett? Det er en utfordring.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til Gunnar Breivik for innspel til komiteen.

(Man gikk umiddelbart over til neste høring,
ca. kl. 13.19.)

*Høring med forsker Per Egil Mjaavatn,
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet*

Møtelederen: Velkommen til høring i komiteen!

Du har inntil 10 minutt til innleiing, og så blir det tid til å stille spørsmål etterpå.

Per Egil Mjaavatn: Jeg takker for invitasjonen til å komme med synspunkter på et veldig viktig felt.

Jeg kommer til å bevege meg i et noe annet landskap enn de to siste talerne. Jeg har en bakgrunn med 20 år fra barne- og ungdomsforskning, og jeg vil prøve å bevege meg litt der barn og unge er.

St.meld. nr. 14 er, så vidt jeg ser, en veldig viktig melding. Det er en god melding, som meg bekjent ikke har møtt vesentlige motforestillinger fra berørte parter. Meldingen gis også vekt, synes jeg, fordi det er to regjeringer som står bak. Jeg tillater meg derfor kanskje å beklage at en så vidt snever del av meldingen omtales som tema for denne høringen, iallfall i media.

Ett viktig tema som synes å falle utenfor, er f.eks. de offentlige rammevilkår for idrett og fysisk aktivitet. Jeg vil trekke dette fram i mitt innlegg.

Fysisk inaktivitet er i dag en trussel mot vår helse. Det er særlig bekymringsfullt at så mange unge velger vekk idrett og fysisk aktivitet. Massemedia velger også å fokusere på ungdomskulturens vrangside, rus og vold, framfor å vise hvordan mange unge gis utfordringer gjennom idrett og friluftsliv. Det blir da lett til at politikere reiser krav om tiltak på kort og mellomlang sikt, og at de lange linjene mistes av syne.

Et eksempel på dette er f.eks. krav om kostnadseffektivitet ved bygging av boliger og næringsbygg, som lett fører til en fortetting og rasering av de små friområdene, som er så viktige for barn og unge. Det er ikke antall nasjonalparker eller for den del nasjonalanlegg som er viktig for de yngste. Det er hundremeterskogen, det er de små akebakkene, skøytebanene, balløkkene og krattene med hyttebygging som ligger innenfor trygg gangavstand fra hjemmet, som er viktig. Lek og uorganisert idrett i nærmiljøet står i fare for å bli erstattet med innendørs inaktivitet i by- og bygdesentre, der kjøpesentrene blir viktig møteplass. Et aspekt her er at rent kommersielle lekeplasser knyttet til kjøpesentre allerede er under utvikling i Norge.

En ørkentilstand i mange skolegårder og redusert time-tall i kroppsoving i videregående skole er andre eksempler på offentlig planlegging som svekker barn og unges muligheter for fysisk aktivitet. Skolen når alle barn. Det er velkjent at mange organisasjoner i Norge, ikke minst idretten, har engasjert seg sterkt for å styrke fysisk aktivitet i skolen. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet må være en sentral medspiller i arbeidet for å øke graden av fysisk aktivitet i befolkningen. Det har også meldingen understreket.

Det er videre gledelig at St.meld. nr. 14 åpner for å knytte nærmiljøanlegg direkte til skolens uterom. Det gir muligheter for hardt tiltrengt opprustning av arealer kommunen i mange år har forsømt. Jeg vil imidlertid understreke at det mange steder kan være vel så viktig å sikre naturområder knyttet til skole og barnehage som å bygge omfattende kunstige anlegg.

Det er en svært gledelig utvikling at mange barn i barnehager og barneskoler tilbringer mye tid ute. Utebarne-

hager og uteskole er blitt en del av hverdagen. Dette forutsetter imidlertid tilgang på friområder, og erfaringer viser også at slitasjeproblemer blir betydelige dersom dis-pensible områder blir for små.

Vi vet at ca. halvparten av alle barn i barneskolen i dag kjøres til skolen, i det minste én av veiene. En viktig grunn til dette er manglende sikring av gang- og sykkelveier. Et trygt nett med gang- og sykkelveier til og fra skole og arbeid vil gi store befolkningsgrupper mulighet for daglig fysisk aktivitet. Hverdagsbevegelsene er i dag truet av det moderne samfunn.

St.meld. nr. 46 for 1999-2000, Nasjonal transportplan 2002-2011, gir ikke gode nok føringer for sterk satsing på gang- og sykkelveier. Også Samferdselsdepartementet må være en viktig medspiller i arbeidet for å bedre vilkårene for fysisk aktivitet i befolkningen.

Norges Idrettsforbund er sammen med skoleverket den eneste troverdige aktør i arbeidet med idrett for barn og unge. Ca. 85 pst. av alle unge har erfaringer fra organisert idrett, ca. 500 000 under 17 år er i regelmessig trening knyttet til idretten.

Jeg ser ingen som kan overta Idrettsforbundets rolle i forhold til barn og unge. Men barne- og ikke minst ungdomsidretten, slik jeg kjenner den, er under sterkt press. Idretten er i dag i stand til å konkurrere i forhold til de mange tilbud fra det moderne samfunn. Men kravene øker, og med dem kostnadene. Nedslitte gymnastikksaler og utslitt utstyr er mange steder hverdagen i breddeidretten. Det er svært positivt at St.meld. nr. 14 legger opp til økte bevilgninger til rehabilitering av nedslitte anlegg. Jeg vil imidlertid legge til noe på dette punktet: Mangel på jevnlig vedlikehold fører til nedslitte anlegg. Det finnes lite midler til vedlikehold i dag lokalt. Det gjelder også nærmiljøanleggene som med sentral støtte, lokal innsats og stor entusiasme bygges i de fleste kommunene. Mange anlegg bærer etter kort tid preg av manglende vedlikehold. Dårlig kommunal økonomi fører også til at mange kommuner i sin prioritering legger høye leiesatser på offentlige anlegg, så høye at idretten en del steder må gi opp. Dersom en vil sikre gode vilkår for idrett og fysisk aktivitet lokalt, må det ikke bare tilføres ressurser til rehabilitering av anlegg, det trengs også midler til jevnlig vedlikehold og daglig drift.

Kampen om arealer for aktivitetsutfoldelse er stor, særlig storbyene mangler anlegg. Mange steder er det en kamp mellom aktiviteter for barn og aktiviteter for voksne. Dette åpner for en rent kommersiell drift. 60-70 pst. av alle barn i Norge under 12 år er med i organisert idrett, og antallet er stabilt. Andelen aktive ungdommer har imidlertid vært jevnt synkende i en årrekke. Nedgangen ser nå ut til å ha stoppet, og det er en svak tendens til økning i antall aktive ungdommer. Jeg er overbevist om at det skyldes en annen holdning fra idrettens side til ungdom. Åpne flerbrukshaller med fri trening virker svært tiltrekkende, og ungdom trekkes med i styring og drift.

Stortingsmeldingen sier:

«Det skal utvikles anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for variert og utfordrende fysisk aktivitet.»

Og – viktig:

«Ungdom må gis mulighet til å medvirke i de prosesser hvor aktiviteter og anlegg utformes. Anleggene bør fungere som gode sosiale møteplasser.»

Dette er et svært viktig og tidsriktig signal fra Regjeringen til ledelsen i norsk idrett både lokalt og sentralt.

Idrettens økte utgifter til halleie og medieoppslag om kommuner som stenger svømmehaller og idrettshaller av økonomiske årsaker, gir grunn til dyp bekymring. Barn og unge bør etter min mening gis gratis adgang til nødvendige anlegg for så vel organisert trening som uorganisert eller egenorganisert fysisk aktivitet. Inntekter av foreldrenes loppemarked og bollebaking bør reserveres direkte aktivitet og sosiale tiltak. Det gir større mening til det frivillige arbeidet. Anleggsleie for barn og unge må være en kostnad som løftes vekk fra foreldrenes og idrettens skuldre. Dårlig kommuneøkonomi kan ikke være en offentlig unnskyldning for dårlige og kostbare rammevilkår for nødvendig fysisk fostring.

Frivilligheten står fremdeles sterkt i norsk idrett. FN har utropt 2001 til frivillighetens år. Det er grunn til å frykte at frivilligheten vil forvitte dersom ikke rammevilkårene for idretten på lokalplanet forbedres. Foreldrene er norsk idretts største frivillige ressurs. Mange foreldre erstatter alt i dag frivillig innsats med ren betaling. Vi blir kunder istedenfor produsenter på den lokale kulturarenaen, og dermed gjøres også veien til en ren kommersiell aktivitet kortere.

Gro Harlem Brundtland etterlyste nabokjerringa i sin nyttårstale i 1996. Vi må bry oss mer, sa hun. Den svenske samfunnsforskeren Rita Liljeström snakker om «våra barn och andras ungar». Norsk idrett har en svært lang tradisjon med å ha foreldre som bryr seg om andres unger. St.meld. nr. 14 understreker at idrett som en del av det offentlige kulturbegrepet er knyttet til medvirkning, engasjement, tilhørighet og fellesskap. Dette er en verdi som samfunnet må ta vare på. Barn trenger voksne som bryr seg, og også voksne trenger et godt sosial miljø. Samhold og omtanke er en hjørnestein i idrettens verdigrunnlag. Jeg tror ikke et rent kommersielt treningstilbud i overskuelig framtid kan matche den organiserte idrettens sosiale rolle.

Idrett og fysisk aktivitet for alle er en overordnet visjon i St.meld. nr. 14. Inkludering av mennesker med spesielle behov krever et omfattende sosialt system der medvirkning og toleranse er sentrale begrep. Idretten er kommet et godt stykke når det gjelder å inkludere funksjonshemmede i sin virksomhet. Her er nok offentlig økonomisk støtte et viktig incitament, men enda viktigere er det lokale frivillige engasjement. Utvikling av kommersielle tilbud til denne gruppen barn, unge og voksne vil kanskje kunne tilfredsstillende snevre behov for trening, men vil neppe kunne erstatte idrettens evne til å skape fellesskap og tilhørighet utover selve aktiviteten.

Innvandrerne er en annen gruppe som er på vei inn i norsk idrett. Norges Idrettsforbund har viktige prosjekter i våre storbyer som viser verdien av idrett som katalysator i en flerkulturell smeltedigel. Rasismen i det norske samfunn er kommet til overflaten i den siste tida. Det er

imidlertid lett at det også på dette området blir strakstil-
tak istedenfor å løfte fram de mange gode eksemplene
der idretten på en svært positiv måte utgjør en motvekt
mot rasismen. Storbyprosjektene skal fortsette, sier
St.meld. nr. 14. Det skulle bare mangle. Her drives om-
fattende målrettet innsats, ikke bare for innvandrere, men
for alle mulige ressursvake grupper i samfunnet, som
gjøres av enkeltindivider med entusiasme.

Fitness-industrien vil aldri matche dette. Det er svært
mye å tjene på å bygge på og videreutvikle det bestående
i norsk breddeidrett. Det rent kommersielle markedet
innen idrett og fysisk aktivitet er kommet for å bli, og det
er et viktig og naturlig supplement, men personlig håper
jeg det aldri blir en erstatting.

Møtelederen: Tusen takk til deg for innlegget.

Då går vi laus på spørsmåla. Jon Olav Alstad – ver så
god.

Jon Olav Alstad (A): Dette syns jeg var innmari bra
og helt i tråd med det vi fra Arbeiderpartiet vil ha fokus
på når det gjelder idrettsmeldingen. Så jeg er innmari
glad for at du går utover det som for så vidt er det snevre
tema i dag – uten at jeg skal prøve å gjøre noe partipoli-
tisk poeng ut av det.

Komitelederen sa det ikke, men du ble jo innkalt på
grunn av at du har denne kompetansen og erfaringen med
lokalt idrettsarbeid, så jeg har lyst til å bevege meg litt
der. Det har jo vært fremme før i debatten også. Jeg har
lyst til å vite: Hva er det de lokale idrettslagene lever av?
Hvordan går pengestrømmene? Hva kommer fra idret-
tens øvre organer ned til lokallagene, og hva sendes opp-
over i systemet?

Per Egil Mjaavatn: Hvis en snakker om aktiviteten
på grasrota i et arrangement for barn, så tror jeg at det i
dag er brudd på den strømmen nedenfra og opp som en
tidligere så tendenser til. Jeg tror at de fleste steder har vi
nå en sterk foreldrelobby, heldigvis, som sørger for å be-
vare de pengene som foreldrene samler inn, der ungene
er, mens pengene som kommer ovenfra, nok i mye større
grad brukes blant de øvre ledd i klubben, altså blant de
mest aktive på voksnivå.

Møtelederen: Takk.

Då er det Ola T. Lånke.

Ola T. Lånke (KrF): Det er vel mange av partiene
som kunne stille seg bak det du sa om både breddeidrett
og friluftsliv og dette, men vi har en melding som er litt
mer avgrenset enn det kanskje store temaet.

Jeg er opptatt av forholdet mellom organisert idrett og
uorganisert ungdom som ikke faller på plass i noen orga-
nisert ramme. Gjøres det nok, og hva mener du bør gjøres
fra f.eks. idrettsbevegelsens side for å inkludere flere
grupperinger som i dag faller utenfor, og som kan bli ut-
satt for ting vi ikke ønsker?

Per Egil Mjaavatn: Her tror jeg også en har kommet
på rett spor. Problemet er vel å føre nasjonal ideologi ned
på lokalplanet. Men åpne haller og det som er nevnt tidli-
gere i dag, åpne gymnastikksaler etter skoletid, er tiltak
som har vist seg å være veldig vellykket. Der får man en
blanding av nivå og kjønn og integrering av andre grup-
per som er veldig positiv. Så det er definitivt én vei å gå.
I storbyene har denne storbysatsingen på fysisk aktivitet
som en del av engasjementet i forhold til uorganisert
ungdom, vært veldig vellykket, og der ber jeg dere: La
den fortsette. Den er viktig, og den er viktig nettopp for
den delen av ungdommen som idretten tradisjonelt ikke
fanger opp.

Ellers har jeg lyst til å si at det er et tankekors at de
som er mest aktive på fritiden uorganisert, også er de
som er mest aktive i idretten organisert. Og dermed får
man en veldig splitting mellom dem som på en måte har
alt, får i pose og sekk, og dem som nesten ikke får noen
ting. Det må vi jobbe mer med.

Møtelederen: Takk for det.

Då er det Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg merka meg at du
sa at fysisk inaktivitet er ein trussel mot helsa vår, og då
er jo målet å få oss alle til å gå litt meir i trappene, gå litt
meir til jobben og litt meir på tur – både vaksne og ungar.
Men sidan du er barne- og ungdomsforskar kunne eg ten-
kja meg å høyra om det er forskning som viser nokon
samanheng mellom toppidretten og breidda. Verkar det
stimulerande på ungdom og vanlege folk at me har topp-
idrettsutøvarar? Og ikkje minst, verkar det stimulerande
på den uorganiserte aktiviteten, eller blir me sitjande i
sofaen med ungene og sjå på toppidrettsutøvarar? Er det
positive samanhengar her som det forskingsmessig kan
visast til, eller er det ikkje til stades?

Per Egil Mjaavatn: Fra personlige intervjuer med
unger i forskning får man fram en masse snedig kunn-
skap, og noe av det er selvfølgelig at særlig de mindre
ungene tar eliteidrettsutøvere som modeller i sin lek, og
sånn sett er de jo med på å prege leken. Jeg er dessverre
litt enig med Gunnar Breivik når han ser på modelleffek-
tene i forhold til de litt eldre, for der tror jeg kanskje at de
negative sidene ved idretten får en minst like viktig inn-
flytelse som de positive. Og jeg er på en måte litt betenkt
når gutter i tolvårsalderen i dag, og faktisk opp i videre-
gående skole har jeg hørt, sier at deres mål er å bli profes-
sjonell fotballspiller. Da er det faktisk ikke, som noen sa
her tidligere i dag, gleden ved aktiviteten som er den
største, det er inntektene ved den, det er en karriere som
bygges opp. Og der hentes bildene helt klart fra offentlig-
gjøring av toppidrettsutøvernes lønner og inntekter.

Møtelederen: Takk.

Då er neste spørsmål frå Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Jeg syns det er flott at du framhol-
der de gode erfaringene som er gjort, og at du også setter

dette inn i et større bilde som går på hele samfunnsutviklinga og kommuneøkonomien, som du var inne på. Men jeg har lyst til å utdype litt mer det du sa om at det er noen som nesten ikke får noen ting. Det ble sagt tidligere her i dag at ingen skal sendes vekk fra treninga fordi de ikke har råd til å delta. Nå er det jo sånn at deltakelse i idrett krever ganske mye utstyr, og det er også for noen en uoverkommelig medlemskontingent. En del unge lever under fattigdomsgrensa. Det har vært gjenstand for en god del oppmerksomhet tidligere. Kan du se for deg noen tiltak som gjør at disse kan inkluderes og ikke være de som blir satt utenfor fordi de er fysisk inaktive?

Per Egil Mjaavatn: Jeg tror man må skille her mellom enkelte idretter som er ekstremt kostbare, og som vil sile befolkningen veldig kraftig, og idretter som er nesten gratis, hvor det er en veldig beskjeden medlemskontingent. Men selv på det nivået har jeg opplevd gråtende mødre si at jeg har ikke råd til å sende mine barn dit. Så det fenomenet eksisterer. Det vi mangler da, er en rausheit i idretten – som idretten har de fleste steder, slik jeg kjenner den.

Det som er den andre siden av det, er at det å ha barn i idrett, krever et betydelig foreldreengasjement. Og ikke bare det, men noe jeg ikke kom inn på i mitt innlegg: Vi ser en litt deprimerende kløft i befolkningen mellom en aktiv del og en passiv del knyttet opp mot foreldrenes utdanningsnivå. Jeg vet ikke om det også gjelder lønnsnivå, jeg tror det ikke, men det gjelder i hvert fall utdanningsnivå, og det gjelder aktivitetene fra leken ute til engasjert idrett og over til de voksnes, foreldrenes, eget fysiske engasjement. Så den kløfta må vi gå nærmere inn i og se hva skyldes. For det er faktisk en del unger som har foreldre som er negativt innstilt til fysisk aktivitet og idrett, og de får ingen til å pushe seg.

Møtelederen: Takk.

Då er det Per Roar Bredvold.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg vil også takke for et veldig interessant foredrag, som jeg tror ikke bare ett parti, men alle partiene som sitter rundt her, kan være enig i.

Spørsmålet mitt, eller kommentaren min, går på økonomi. Dessverre er jo det en viktig del av dette med å drive idrett og idrettslag etc. Jeg kjenner til det bl.a. fra min hjemkommune, der vi bruker veldig, veldig lite kommunale midler til idrettslag – vi gir 20 000 kr til de største idrettslagene og 2 000 kr til de andre. Og det er klart, det er ikke så mye en får gjort for de pengene. Så da er spørsmålet mitt: Hvor farlig er det, hvis det er farlig i det hele tatt, å knytte næringslivet og idrettslivet tettere sammen for på den måten å dra nytte av hverandre?

Per Egil Mjaavatn: Jeg er vel også enig i det utsagnet som har kommet før i dag. Så lenge pengene går med til å få økt aktivitet, så er jeg ikke så bekymret. Hvis aktiviteten kommer til å øke pengestrømmen til noen andre, så er jeg bekymret. Men sånn jeg kjenner idretten på lokalplanet, så er det en runddans til alle de lokale

butikkene, til alle lokalt som kunne tenkes å bidra med 100 kr til en arenareklame. Det er de beløpene vi snakker om lokalt, og det samspillet kan ikke idretten leve uten, hvis de vil arrangere konkurranser og trening.

Møtelederen: Takk for det.

Då er det Trond Helleland – ver så god.

Trond Helleland (H): Takk for et interessant innlegg.

Trendene endrer seg hele tiden, også blant barn og unge. Og du som da jobber med det, kan du si litt om hvor utviklingen går hen? For – jeg holdt på å si – hvis en kjører langs veien i Norge i dag, så er det alltså en lysløype i nærheten, men det er aldri noen som går der, og det er brukt ganske mange kroner på å utvikle den type tilbud. Spørsmålet er: Bygger vi anlegg som har varighet, eller er det også litt trender inne i bildet der? Er uteidretten på vei bort, og inneidretten på vei inn?

Per Egil Mjaavatn: Dette kunne jeg ha sagt mye om!

Jeg tror til det siste – ja. Jeg tror det er en tendens til at særlig ungdommen flytter inn. Og vi har opplagt anlegg som brukes av få. Men jeg tror det er andre sider ved dette. For det første har vi en urbanisering, som gjelder Kautokeino så vel som Oslo, hvor befolkningen og ungdommen søker urbane kvaliteter som kafélivet, som spillekafeene, som internettkafeene, som kjøpesentrene og alt dette her som trekker – konkurrerer med idretten på lokalplanet og trekker også ungdommen inn.

På den andre siden har vi de veldig positive signalene som vi får der ungdommen – jeg holdt på å si – går på sjøstyr, altså der de sjøl får legge til rette aktiviteten, og snowboardbakken er et eksempel – en voldsom popularitet, for der er det på en måte ingen voksne som går inn og blander seg. Det er det som gjør åpen hall-prosjektene så vellykket. Der sitter det eventuelt en vaktmester eller en tilsynsperson i en krok, men resten drives av ungdommen sjøl – og da er det aktivitet. Men tida for den en-somme ørn i de store skoger, den er forbi.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til Per Egil Mjaavatn for det du har kome med i denne høyringa. Det har vore ei veldig interessant høyring så langt. Vi har fått veldig mange nyttige innspel, synest eg.

(Man gikk umiddelbart over til neste høring,
ca. kl. 13.42.)

*Høring med kulturminister Ellen Horn, med bisitter
konstituert ekspedisjonssjef Paul Glomsaker*

Møtelederen: Eg vil nytte høvet til å gratulere kulturministeren med vel overstått 50-årsdag, som ho hadde i går. Velkommen til høyring her.

Då blir det i denne siste sekvensen inntil 10 minutt til statsråden, og så blir det tid til spørsmål etterpå. Då gir

eg ordet til dykk – eg ser at Ellen Horn har med seg konstituert ekspedisjonssjef Paul Glomsaker, velkommen hit.

Ver så god.

Statsråd Ellen Horn: Komiteleder, komiteemedlemmer – tusen takk. Tusen takk også for vakker blomsterkvast til gårdsdagen.

Hver eneste ettermiddag året rundt over hele landet går det en strøm av barn og ungdom til ulike idrettsanlegg. Over 500 000 unge finner i dag et aktivitetstilbud i lokale idrettslag, som er viktige sosiale møteplasser, hvor grunnleggende verdier og holdninger uttrykkes og læres. Fellesskap, toleranse, glede, frivillighet, fair play og demokrati er grunnleggende verdier som formidles gjennom norsk idrett.

Jeg vil understreke betydningen av idretten som arena for sosialt fellesskap og integrering. Jeg tror at idretten kan være et av de beste virkemidler vi har til å motvirke rasisme og intoleranse. «Fotball mot rasisme» har vist vei. De tok tak i et onde som rammet spillere med en annen hudfarge ute på banen, og har gjort mottoet «Fargerik Fotball» til mer enn ord. Bokstavelig talt har de lyktes med å få alle til å forstå at de er på samme lag.

Det moderne samfunn er i stor endring, derfor er møteplasser hvor identitet kan bygges og etableres, så viktig. Idretten har en unik posisjon i norsk samfunnsliv. Idrettslagene i lokalmiljøet skaper samhold og tilhørighet, på samme måte som toppidretten er samlende og en identitetsskapende faktor for landet som helhet. Det er ingen tilfeldighet at over en million nordmenn følger spent med når håndballjentene og fotballandslagene er i aksjon på fjernsyn. Knapt noe annet fenomen i samfunnet vårt har en tilsvarende samlende funksjon. Idretten gir oss følelsen av å være en del av noe større, et lag, et lokalsamfunn, en kommune, en landsdel, en nasjon. Idrettens bidrag til den allmenne helsetilstanden i landet vårt er så innlysende at det knapt kan nevnes.

Topp og breddeidretten har alltid blitt sett på som to sider av samme sak her i Norge. Det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom disse dimensjonene. Selv om toppidrett er i ferd med å bli en av verdens største underholdningsindustrier, med store penger i omløp, går det fortsatt en direkte linje fra gymsalen på skolen via det lokale idrettslaget og opp til toppen.

Internasjonale og nasjonale dopingavsløringer og effekten av økonomisk fortjeneste innen toppidretten har sådd tvil om idretten bygger på et felles verdigrunnlag. Blir avstanden stor mellom grensesprengende toppidrett og den allmenne, frivillige barne- og ungdomsidretten, reises en diskusjon om moral og verdier. Den må idrettens organisasjoner ta på alvor.

Toppidretten som identitetsskaper kan bare fylle sin funksjon ved at den springer ut av aksepterte fellesskapsverdier. De grunnleggende verdier som vi ønsker at våre barn skal vokse opp med på løkka, må også gjelde for toppidrettsutøvere i St. Anton.

Jeg har som statsråd fått erfare den store betydning av idrettsaktiviteter i vårt samfunn og er opptatt av at idret-

ten skal være en større del av samfunnsdebatten. Debatten må dreie seg om mye mer enn prestasjoner, medaljer og verdensrekorder. Denne høringen gir oss en mulighet til å sette søkelyset på sentrale utfordringer for idrettslivet, og det er jeg glad for.

La meg si noe om statens konkrete mulighet til å påvirke utviklingen. Den kommer i første rekke gjennom innretningen på tildelingen av spillemidler. Idrettsforbundet er nå i ferd med å utvikle et nytt plan- og rapporteringssystem, slik departementet sterkt har ønsket. Vi i departementet arbeider samtidig med å forbedre både innhold og rutiner for søknad og rapport for tildeling av spillemidler.

Et konkret tiltak er endringen av budsjettstrukturen for overføring av midler, med avgrensede poster til hovedområdene og målrettede prioriteringer. Jeg vil peke på tre hensyn som med dette blir ivaretatt: Vi avspeiler statlige idrettspolitiske mål, vi bedrer rammebetingelsene for idretten på lokalt nivå, og sist, men ikke minst, vi sikrer tilstrekkelig innsyn i NIFs virksomhet.

Regjeringen er særlig opptatt av å styrke aktivitetene i de lokale idrettslagene. Det skal være en klar sammenheng mellom statlige idrettspolitiske mål og bruken av spillemidler. I 2000 ble det innført en ny tilskuddsordning som gav idrettslagene vel 81 mill. kr, som i sin helhet går til arbeidet med barn og ungdom i lokallagene. Dette er et konkret eksempel på at Regjeringen gir bedre rammebetingelser til den lokale idretten, og at Stortingets forutsetninger følges opp i praksis. Tilsvarende kan det på anleggssiden nevnes at i 2000 ble det fordelt om lag 70 mill. kr til såkalte nærmiljøanlegg. Eksempler kan være balløkker, skilekeområder, akebakker og enkle turstier.

Er det så noen grunn til å støtte toppidretten? Jeg vil svare ja på det spørsmålet – og det tror jeg at de aller fleste nordmenn vil være enig med meg i – men ikke et betingelsesløst ja. Jeg vil understreke at staten på ingen måte støtter alle sider ved toppidretten. Begrunnelsen for å støtte toppidretten ligger i opplevelse og i den identitetsskapende effekt.

Norge er et lite land med fremragende idrettsprestasjoner. Støtten er avgrenset til et rammetilskudd som i 2000 var på 41 mill. kr til basisfinansiering, OL-deltakelse og idrettsstipend. Idrettsstipendiene ivaretar kjønnsfordeling og er begrenset til utøvere med inntekt under 250 000 kr i året. Basisfinansieringen sikrer at idretter med mindre kommersielt grunnlag kan hevde seg internasjonalt. La meg bare som eksempler nevne Kjersti Tysse Plätzer i kappgang og Trude Gundersen i taekwondo, som begge tok sølvmedaljer i Sydney. Jentene gir Olympiatoppens kvinneprosjekt en god del av æren for sine prestasjoner. Dette viser at også jentene har mulighet til å nå fram.

Regjeringen vil aktivt søke å motvirke at spillemidler til idrettsformål bidrar til kommersialisering av idretten. Statlig støtte i form av spillemidler kan ikke danne grunnlag for profitt for private eiere. Når fotballklubber som Vålerenga og Brann velger å gå i allianse med private investorer, mister de muligheten til spillemiddelstøtte

til sine arenaer. Dette er et faktum som ikke nødvendigvis alle er klar over.

Det er også viktig å bidra til at prisfastsettelse for utleie av idrettsanlegg til barn og unge ikke bare skjer på kommersielt grunnlag. Regjeringen vil oppfordre alle landets kommuner til å ta hensyn til dette for å sikre disse gruppene nødvendig tilgang til anleggene. Likeså bør nivået på medlemskontingenter og treningsavgifter være slik at vi bevarer en åpen og inkluderende idrettsbevegelse.

Komiteen har også satt dopingproblematikken på dagsordenen. Jeg er overbevist om at alle i dette rom har samme holdninger til dopingondet. La meg understreke min klare holdning, som er at Norge har vært og fortsatt skal være i front i kampen mot doping. Regjeringen legger vekt på å føre en offensiv antidopingpolitikk. Ethvert preparat som står på idrettens dopingliste, er forbudt. Stoffer som ikke står på denne listen, er ikke forbudt. Allikevel er det avgjørende at idretten kontinuerlig diskuterer de etiske og moralske grenser for hva som skal være tillatt.

Jeg vil kort gjøre rede for de konkrete tiltak som vi har tatt initiativ til. For det første vil Regjeringen foreslå å utvide straffeloven § 162 b i løpet av våren, slik at både bruk, erverv og besittelse blir forbudt. Regjeringen vil videre, i nær dialog med NIF, opprette et uavhengig kontrollorgan. Regjeringen vil videreføre Norges aktive internasjonale engasjement, både i forhold til det uavhengige antidopingorganet WADA og gjennom bilaterale avtaler med Kina, Sør-Afrika og Frankrike. Støtten til holdningsskapende arbeid er økt ved årets tildeling til NIF. Samtidig har idrettsstyret fristilt påtalemyndigheten fra ledelse og administrasjon. Med de tiltak som Regjeringen her har foreslått, kan jeg vanskelig se for meg at det kan sås tvil om vår vilje til å komme dopingondet til livs.

Det er viktig at ingen av oss prøver å skape et ensidig glansbilde av norsk idrett, like viktig som at ingen svartmaler og overdriver de negative sidene. Poenget er at bildet av norsk idrett er sammensatt. Vi har sett trender og holdninger de siste årene som må bekjempes, enten det dreier seg om doping, pengefokus eller mangel på bevissthet fra toppidrettsutøvere som er rollemodeller for barn og unge.

De positive trekkene må ikke nedtones. Åtte av ti barn deltar i idretten. Den er en ramme for deres liv og en kolossal ressurs for hele landet. Idretten gir oss alle fellesskapsopplevelser, spiller på alle våre følelsesstrenger og er på sitt mest positive et viktig lim i vårt samfunn. Nettopp derfor er jeg glad for at idretten er satt så tydelig på dagsordenen, nettopp derfor er jeg glad for at vi her i dag får anledning til å gå dypere inn i viktige sider ved norsk idrett.

Møtelederen: Då går vi over til spørsmåla. Jon Olav Alstad – ver så god!

Jon Olav Alstad (A): Jeg registrerer at statsråden nå går lenger enn det som ligger i meldingen – og det skal vi sørge for å følge opp.

Så kommer omsider forslaget om å forby bruk av doping i Norge også. Denne gangen regner jeg med at det blir et enstemmig storting, sånn at det ikke bare blir et nedstemt forslag. Men det får vi avvente.

I hvilken grad mener statsråden at staten har tilstrekkelig kontroll med den bruken av spillemidler som tilfaller NIF?

Statsråd Ellen Horn: Kontrollen og bruken av midler i NIF må jo balansere med organisasjonens frihetsgrad. NIF er ingen offentlig virksomhet på linje med et direktorat. Spørsmålet vil således være hvordan vi kan sikre tilstrekkelig kontroll. I tråd med Riksrevisjonens gjennomgang i 1997-1998 og Stortingets påfølgende behandling har kontrollen de senere årene blitt noe skjerpet. NIF er etter påtrykk fra departementet i ferd med å etablere et nytt resultat- og rapporteringssystem, og i tillegg er, som jeg sa i innlegget, departementet i ferd med å foreta en omlegging av budsjettstrukturen for overføring av midler til NIF. Tildelingen vil etter omleggingen bli mer målrettet og sikre at spillemidlene brukes på de viktige områdene. Det betyr at det i hovedtrekk går mindre til administrasjon og mer til aktivitet for barn og ungdom. Krav til søknader og rapporter vil bli tilpasset dette nye systemet, og mitt inntrykk er at NIF er veldig opptatt av å få dette til å lykkes.

Når det gjelder den statlige, og ikke minst den politiske, kontrollen, er det også viktig å huske at mulighetene ligger i at fordelingen av spillemidlene hvert år blir presentert i budsjettproposisjonen, og saker kan tas opp, selvfølgelig, gjennom vanlige spørsmål i spørretimen og i interpellasjoner. Idrettsmeldingen som nå ligger fremme, foreslår i tillegg til dette at det jevnlig skal holdes en idrettspolitisk redegjørelse i Stortinget, og at det skal skrives én melding i hver periode. Samlet mener jeg at det er god kontroll med bruken av spillemidler, og at det gjennom meldingen i tillegg er fremmet forslag som ytterligere vil styrke denne.

Det var tidligere en egen post på statsbudsjettet som gav politikerne en mulighet til å drøfte idrettsspørsmålene, særlig i forbindelse med budsjettet. Dette falt bort under forrige regjering. Hvis det er ønskelig for å få bedre innsyn og mulighet til å debattere, vil vi i Kulturdepartementet vurdere muligheten for å gjeninnføre en sãnn post.

Møtelederen: Takk. Då er det Ola T. Lãnke.

Ola T. Lãnke (KrF): Den siste opplysningen var interessant – den skal vi tygge på.

Takk for veldig mange fine tanker. Mye av dette står vi sammen om. Jeg føler likevel at vi ikke kommer forbi å stille noen politiske spørsmål av – skal vi si – mer konstitusjonell art.

Det har jo vært slik at idretten og idrettspolitikk skal foregå utenfor de parlamentariske organer; det skal ikke politikerne blande seg i. De siste 50 år har det vært en offentlig linje, og det har stort sett vært enighet om det. Vi vet samtidig at i den samme perioden har det vært tette

koblinger mellom arbeiderbevegelsen og idrettsbevegelsen. Mitt spørsmål går da litt på dette med kritisk distanse mellom politikere: Føler statsråden, som statsråd i arbeiderbevegelsen, at denne kritiske distansen er stor nok i dag, med tanke på behovet for større åpenhet og diskusjon omkring det som foregår, f.eks. gråsonepåstandene osv.?

Statsråd Ellen Horn: La meg si det slik at Norges Idrettsforbund er landets største frivillige organisasjon. Den har et veldig sinnrikt demokratisk system innenfor sin egen organisasjon som jeg mener det er veldig viktig for oss politikere å respektere. Idrettens autonomi er et avgjørende prinsipp for mitt vedkommende.

Påstandene om politisk infiltrasjon i idrettsbevegelsen har jeg veldig liten sans for. Jeg mener at den måten vi nå har dialog med Idrettsforbundet på fra Kulturdepartementets side, ivaretar muligheten for å kunne legge rammene for idrettsbevegelsen og styre prioriterte områder gjennom den nye budsjettstrukturen som nå legges opp, på en sunn måte, men på en måte som gjør at det ikke blir noen utidig innblanding. Jeg mener det er veldig viktig at idretten selv styrer og avgjør spørsmålene, og at vi legger rammene for dette. Det mener jeg er godt ivaretatt innenfor dagens system.

Møtelederen: Ja takk. Då er neste Trond Helleland.

Trond Helleland (H): Som kulturminister sitter du og vurderer fordelingen av midler som skal tildeles på det området som du har ansvaret for. Som tidligere sjef for Nationalteatret opplevde du sikkert mange ganger at den politiske debatt også dreide seg om bevilgninger på kultursektoren. Når det gjelder idretten, er det én part, Idrettsforbundet, som diskuterer med Kulturdepartementet – og begge har nære bånd til Norsk Tipping.

Syns du det er riktig at idretten skal kjøre en tett dialog med Kulturdepartementet, der det politiske system ellers ikke har noe særlig innsyn? Én ting er å få en post på statsbudsjettet, en annen ting er den dialogen som pågår. For eksempel springer teater, opera, frivillige amatørslag osv. Stortinget ned for å få 100 000 kr pluss/minus hvert år, mens idretten på en måte er tatt ut av det offentlige søkelyset. Jeg er klar over at det er en historisk tradisjon for det, men sett fra et kulturpolitisk synspunkt – og da tenker jeg ikke idrettspolitisk: Syns du dette er en rimelig fordeling, en rimelig måte å gjøre ting på, at kulturen blir underlagt en nitid politisk behandling, mens idretten ordner opp på kammerset med Kulturdepartementet?

Statsråd Ellen Horn: Nå er vi vel samlet her fordi politikerne opplever ønsket om å diskutere idrettsspørsmålene nærmere, og det mener jeg altså at det er muligheter for innenfor det systemet vi har. Jeg syns det er en forskjell i og for seg mellom Nationalteatret og idrettsbevegelsen, som er en frivillig organisasjon som er demokratisk styrt. Når det gjelder Norsk Tipping, er det et AS, som har et selvstendig styre som styrer sine saker

selv. Så i den sammenblandingen synes jeg ikke det er noe å sette fingeren på. Jeg mener at på samme måte som Idrettsforbundet har en dialog med departementet, har komiteen mulighet til å drøfte spørsmål når det gjelder en rekke andre kulturpolitiske saker. Jeg synes på en måte det er et slags vendepunkt at vi er her i dag. Jeg vet ikke hvor ofte det har vært så bred debatt rundt idrettsspørsmålene, men det synes jeg er positivt, og det håper jeg vil fortsette også i framtiden. Det tror jeg tjener idretten.

Møtelederen: Takk! Då er det Anne Enger Lahnstein.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg kan jo følge opp litt på det. For det er jo en helt spesiell organisering av overføringen av penger til idretten fra statens side, og det er klart at det kan reise mange spørsmål. Det er historisk begrunnet. Jeg er enig med statsråden i at idretten har sin egen autonomi. Det er basert på en demokratisk organisasjon, som vi selvfølgelig respekterer. Samtidig er disse spørsmålene noe som angår oss alle. Jeg tror ikke en egen post vil være det som skal til for at Stortinget skal trekkes inn. – Bare for at det skal være sagt.

Men jeg er opptatt av at hvis det systemet vi har i dag, skal opprettholdes, som jeg tror idretten har tjent stort på, og som jeg derfor mener man bør bestrebe seg på, så må det være en distanse mellom Kulturdepartementet, med kulturministeren i spissen, og idrettsbevegelsen og Idrettsforbundet. Hvis det blir sammenblanding der, uten at man prinsipielt ser at her må en spille helt ulike roller, da mener jeg at Stortinget bør få hele saken over til seg.

Jeg vil utfordre statsråden – og det er på bakgrunn av uttalelser som kom i fjor høst, uten at vi skal gå inn på det spesielt – om å si litt om sitt prinsipielle syn på distansen mellom Idrettsforbundet og Kulturdepartementet.

Statsråd Ellen Horn: Jeg var vel inne på dette nylig. Jeg mener at Kulturdepartementets engasjement og interesse for de idrettslige spørsmålene skal komme i form av rammene for budsjettet. Der kan vi komme med de idrettspolitiske mål som vi og Stortinget er opptatt av.

Jeg kan jo nevne at vi har delt inn årets budsjett i følgende poster:

1. Grunnstøtte til NIF sentralt
2. Grunnstøtte til særforbund
3. Barn og ungdom
4. Toppidrett

Så har vi en øremerket sekkepost som går til integrering, til forskning og utvikling, til etikk og idrettsmedisin og antidoping. Da styrer vi det, at disse sakene skal bli ivaretatt av Idrettsforbundet. Utover det holder vi lang avstand til de vedtak som Idrettsforbundet selv gjør. Jeg mener det er en klar rollefordeling, som sikrer en nødvendig avstand.

Møtelederen: Då går vi vidare – Shahbaz Tariq.

Shahbaz Tariq (A): Takk leder!

Flere har tidligere i dag sagt at samarbeid med næringslivet er viktig for idrettsorganisasjonene og utøver-

ne. Statsråden har sagt litt om det – og det var veldig bra de eksemplene du refererte til med Vålerenga og sånt. Men hvilket syn har statsråden på den åpne privatiseringen og kommersialiseringen innen norsk idrett?

Statsråd Ellen Horn: Som jeg sa også i innlegget mitt, er dette med kommersialisering noe som rir hele samfunnet vårt i dag. Privatisering og kommersialisering er jo ikke bare særskilt for idretten. Jeg ser ikke kommersialisering nødvendigvis som et problem i seg selv. Som enkelte fra idretten selv sier: Man ville ikke klart seg uten. Det som er viktig for meg, er at de inntektene man får fra private, pløyes tilbake til aktivitet og ikke ned i lommene på forretningsfolk. Det er en vesensforskjell for meg.

Den statlige støtten til idrett skal i hovedsak tilfalle den frivillige medlemsbaserte idretten og bidra til mer egenorganisert aktivitet. Derfor er det et veldig grunnleggende prinsipp at spillemidlene ikke skal danne grunnlag for fortjenestebaserte eierformer eller gå til profitt for andre aktører.

Møtelederen: Då er det Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Jeg vil fortsette litt på dette med kommersialisering, og vil stille et spørsmål som jeg har stilt til Idrettsforbundet tidligere i dag.

Ingen av oss vil ta vekk den lokale butikken som gir penger til idretten – det er ikke det vi snakker om. Men noen av de trekkene vi ser, er en sterkere symbiose mellom toppidrett, næringsliv og media. Og i utlandet ser vi en enda sterkere kobling ved at mediebedrifter, som har en tett kobling til reklame og næringsliv, går inn og kjøper opp idrettsklubber. I Norge har vi sett veldig lite av det, men vi har sett noe av det. TV 2 har gått inn og kjøpt aksjer i Brann og er også involvert i basket. Det betyr at de har muligheter for å presse det som de har muligheter til å tjene penger på, nemlig produktet, idrettsutøveren. Jeg går ut fra at statsråden ikke ser dette som en ønskelig utvikling, men det er en tenkelig utvikling, for vi ser mer og mer AS-ificering. Er statsråden fremmed for å forby mediebedrifter å kunne gå inn og kjøpe aksjer i klubber – altså mediebedrifter?

Statsråd Ellen Horn: Jeg synes dette er en betenkelig side og et skremmende trekk som vi ikke har hatt så nær innpå oss som andre utenfor landets grenser. Når det gjelder hvordan dette skal håndteres, er det opp til idretten å håndtere disse spørsmålene og ta disse veldig grundig opp til debatt. Som jeg allerede har sagt flere ganger, vil ikke staten at spillemidler skal gå med til idrettsklubber som får penger inn på denne måten. Jeg mener det er veldig viktig å fokusere på dette, drøfte alle mulige virkemidler for å unngå at det blir en sånn type maktkonsentrasjon. For jeg synes at det er denne utviklingen som også fremprovoserer alle de uheldige sidene ved toppidretten, som presser utøverne til kanskje å tøye grensene litt lenger – få en rekord til, så tjener jeg så mye mer. Jeg

synes vi skal gjøre alt vi kan for å unngå at en slik utvikling kommer til oss i Norge.

Møtelederen: Takk.

Då er det Per Roar Bredvold.

Per Roar Bredvold (Frp): Statsråden var inne på finansiering og hvem statsråden eventuelt kunne tenke seg å styrke det økonomiske grunnlaget for. Og det er bra. Statsråden sa også bl.a. hvem hun ikke ville være med og styrke, og jeg tror hun nevnte – hvis jeg husker riktig – en fotballklubb. Jeg vil følge opp dette litt videre og høre hvem statsråden ikke ønsker å være med og styrke, hvem i toppidretten, hvilke idrettsgrener statsråden kanskje vil redusere støtten til. Og har statsråden da tenkt på at det faktisk er en del ungdommer som synes at den type idrett kanskje er bra? Vi er alle forskjellige, og alle liker litt forskjellig, så vi må være litt forsiktige med det – hvis jeg forstod statsråden riktig.

Statsråd Ellen Horn: Da jeg nevnte Vålerenga og Brann – var det ikke dem jeg nevnte? – så var det fordi der er det sterke kommersielle interesser inne som utnytter dette kommersielt og ikke pløyer pengene tilbake igjen til idrettsvirksomhet. Jeg har ikke til hensikt å lage svarteliste over idrettsgrener som er mer eller mindre verdifulle. Det går rett og slett på at spillemidlene skal gå til virksomheter som er avhengig av spillemidlene for å få aktiviteten på det nivået som den bør være, slik at vi også kan opprettholde bredden og mangfoldet i idretten i landet vårt.

Møtelederen: Då er det Frank Willy Larsen. Ver så god.

Frank Willy Larsen (A): Takk skal du ha, leder.

Vi har sittet sammen noen timer nå og fått veldig mange interessante og spennende innspill fra idretten selv, men også fra faglig kompetanse på siden. En av de tingene jeg sitter igjen med, som jeg mener er blitt sagt veldig tydelig, er at en av utfordringene som Idretts-Norge står overfor, er anlegg og anleggskapasitet. Det blir også pekt på at man har veldig gode erfaringer med å la idrettsanlegg, haller, være åpne for barn og ungdom, f.eks. etter skoletid.

Jeg kunne tenke meg å få en kommentar og et synspunkt fra statsråden på dette, og om det er noe statsråden kan bidra med for at det skal være en utvikling vi kommer til å se over hele landet. I parentes bemerket: Fra en av deltakerne her er det sagt at dårlig kommuneøkonomi ikke er noen unnskyldning for at man ikke skal kunne igangsette sånne tiltak.

Statsråd Ellen Horn: Veksten på støtten fra spillemidlene til idrettsanlegg har vært betydelig. Fra den første fordelingen i 1948 til fordelingen i 2000 har støtten økt fra 2,947 mill. kr til 336, nesten 337 mill. kr. Fram til og med fordelingen i 1987 ble søknader og detaljfordelingen av midler til anlegg behandlet av departementet.

Etter denne tiden er dette arbeidet blitt delegert til fylkeskommunen.

I den idrettsmeldingen som ligger her, prøver man å fokusere mer på nærmiljøanlegg, altså flerbrukshaller og plasser som også de som ikke er med i den organiserte idretten, kan bruke – hvor man på vei fra skolen kan drive idrett og lek uten at man er organisert gjennom et idrettslag. Og det er vel det departementet vil følge opp fra i år av, legge større vekt på den typen anlegg.

Jeg vet ikke om Paul Glomsaker har lyst til å si noe mer om akkurat anleggssiden.

Paul Glomsaker: Nå kjenner komiteen godt til det som står i meldingen, men det er jo flere grep. Det er å utvide nærmiljøanleggsordningen, slik at en kan nå de gruppene som flere har nevnt, ikke minst barn og unge – egenorganisert. Og kanskje det aller viktigste er at en ser for seg en støtte ikke bare til den organiserte idretten på anleggssiden, men at en kan treffe befolkningen bredere, slik at en også kan ivareta den mer helsemessige siden av det.

Statsråd Ellen Horn: Som jeg også sa i mitt innlegg, vil Regjeringen gå aktivt ut i Kommune-Norge og appellere til at utleiesatsene blir håndterbare, slik at barn og unge også slipper til. Det er ikke alltid slik.

Møtelederen: Takk.

Då har eg teikna meg sjølv til slutt – om det ikkje er nokon eg har oversett.

Eg har spørsmål i forhold til budsjettet. For nokre år sidan var det eit beløp på statsbudsjettet for Kulturdepartementet som gjekk på idrett. Men ettersom eg hugsar, var det eit veldig lite beløp, meir symbolsk, så om ein er avhengig av dei få kronene der for at Stortinget skal kunne diskutere idrettspolitikken eller ikkje, synest eg det er grunn til å setje spørsmålsteikn ved. For det høyrest ut som om det er det som vil vere avgjerande for om Stortinget kan involvere seg i kommentarar. Det er det eine.

Og så det andre. Sidan eg har halde meg forholdsvis roleg når det gjeld spørsmål tidlegare, tillèt eg meg eit til.

Det er ei oppfølging av spørsmålet frå Anne Enger Lahnstein, som spurde om det var nødvendig distanse til Norges Idrettsforbund. Eg tolkar det slik i forhold til diskusjonen vi har, og som vi er klar over, at Kulturdepartementet må ha eit nært og godt samarbeid med Norges Idrettsforbund. Det er naturleg, sidan det er dei som fordelar og overfører midlar. Men kan ein frivillig organisasjon stille kabinettsspørsmål om tillit til statsråden? Og nettopp her blir spørsmålet om det er nødvendig distanse til Kulturdepartementet akkurat når det gjeld den problemstillinga, i forhold til dei sjølvstendige rollene som ein frivillig organisasjon skal ha i forhold til Kulturdepartementet.

Statsråd Ellen Horn: Jeg har gjort rede for mitt syn, at jeg mener at de forslagene som nå ligger i meldingen om redegjørelser og om melding én gang i hver stortingsperiode, i betydelig grad vil bidra til å gi Stortinget og komiteen mulighet til å drøfte disse spørsmålene. Den lille posten som var der tidligere, burde ikke nødvendigvis være avgjørende, men det skal vi vurdere, har jeg sagt.

Så til dette med tillit. Hvis vi kaster blikket tilbake til oktober, oppstod det en situasjon der Norges Idrettsforbund fikk et inntrykk av at departementet var veldig misfornøyd med måten man håndterte dopingspørsmålene på. Vi har i dag fått et ganske godt innblikk i det betydelige arbeidet som Norges Idrettsforbund gjør på doping-siden. Jeg hadde da et behov for å gi til kjenne at mitt syn, som statsråd, var at jeg hadde tillit til den måten man håndterte disse spørsmålene på, og ikke hadde planer om å trekke støtten fra Norges Idrettsforbund i mistillit til den måten man håndterte disse meget krevende sakene på. For øvrig har ikke statsråden noe med å erklære tillit til Idrettsforbundet, som er en selvstyrt, demokratisk, frivillig organisasjon.

Møtelederen: Då seier eg tusen takk til kulturministeren og alle andre som har medverka med ulike innspel. Vi skal ta med oss dette, og grunne på det i det vidare arbeidet vi har med idrettsmeldinga. Så tusen hjarteleg takk til alle saman!

Høringen avsluttet kl. 14.20.
